

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

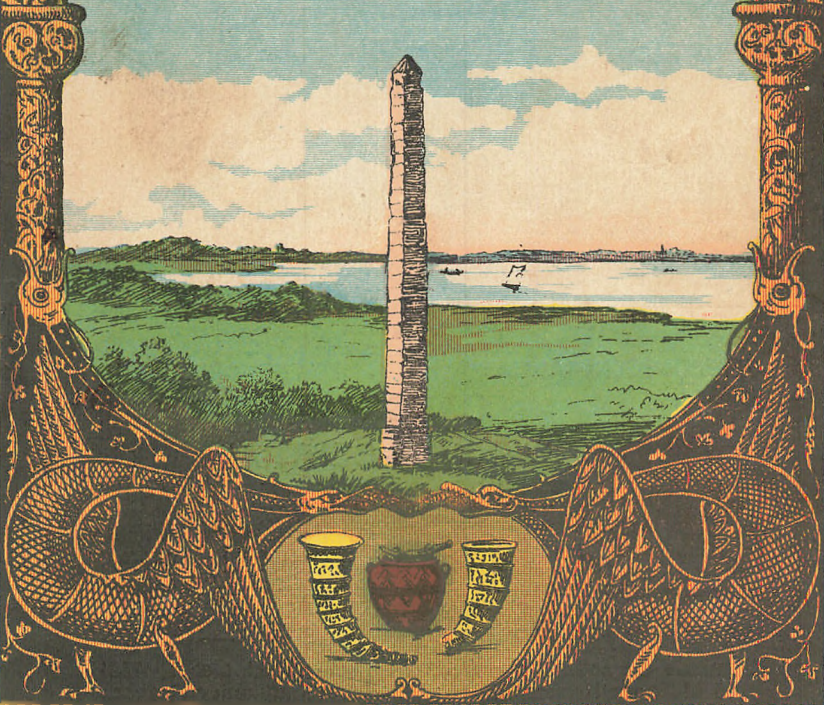
Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sprogforeningens
ALMANAK
for
1923

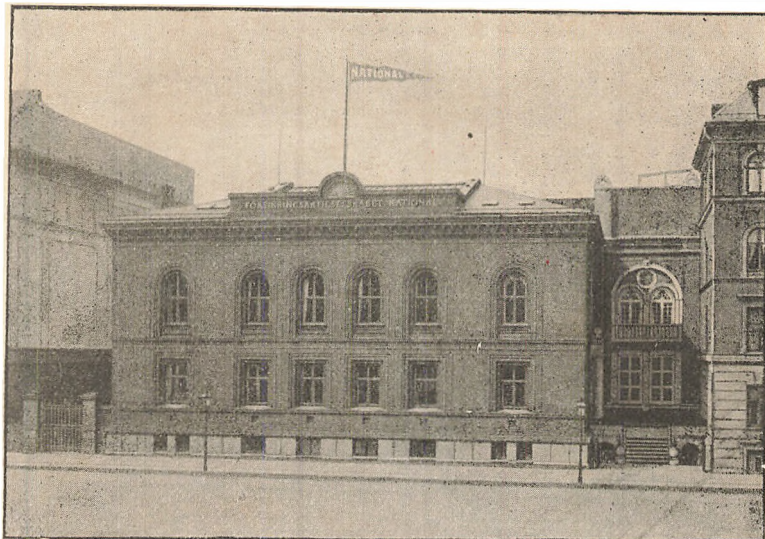
Udgivet af Sprogforeningen

N. C. Rom's Bog- & Stenrykkeri Kjøbenhavn.

Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

FORSIKRINGSAKTIESELSKABET
NATIONAL

KØBENHAVN
GRUNDLAGT 1905

Selskabets Ejendom
NØRREVOLDGADE 5

TELEFON: CENTRAL 7565

TELEGR.-ADR.: NATION

DANSK
FORSIKRINGS-CENTRAL
FOR ALLE BRANCHER

En Forsikrings Værdi af-
hænger af Forsikringsbeting-
elserne. NATIONAL's Beting-
elser er korte, letfattelige og
liberale.

Forlang altid Tilbud fra os.

Agenturer overalt.

Samlede Garantimidler:
28 Millioner Kroner.

Præmieindtægt i 1921
56 Millioner Kroner.

Sprogforeningens
Almanak

for

* * 1923 * *

30. Aargang.

Udgivet af Sprogforeningen
under Redaktion af N. Hansen og S. Rud.

København.
Trykt i „Højmbal“s Trykkeri.

Nærværende Aar

regnes efter Kristi Fødsel 1923.

Siden Indførelsen af den Julianste Kalender	1968
" " " " Gregorianste "	341
" " " " forbedrede "	212
" Bogtrykkerkunstens Opfindelse	483
" Amerikas Opdagelse	431
" Reformationens Begyndelse	406
" den oldenborgste Stammes Tronbestigelse	475
" den Inksborasse "	59
" Kong Christian d. X. "	11
" Verdenskrigens Udbrud	9

Formørkelser i Aaret 1923.

1) Partiel Maaneformørkelse den 3. Marts. Den begynder Kl. 3.28' Form., ender Kl. 5.36' Form. og ses i hele sin Udstrækning i København. Den er paa sit højeste Kl. 4.32' Form. og omfatter da $\frac{1}{10}$ af Maanens Diameter.

2) Ringformet Solformørkelse den 17. Marts, usynlig i København. Den ses som partiel Formørkelse i den sydlige Del af det Stille Hav, i den sydlige Del af Sydamerika, det Atlantiske Ocean og Afrika, i den sydvestlige Del af Arabien, i det sydlige Ishav og i den vestlige Del af det Indiske Ocean. Den bliver ringformet for et smalt Bælte, der begynder i det sydlige Sydamerika, gaar gennem det Atlantiske Ocean og Sydafrika og ender i det Indiske Ocean.

3) Partiel Maaneformørkelse den 26. August, usynlig i København.

4) Total Solformørkelse den 10.--11. September, usynlig i København. Den ses som partiel Formørkelse i den nordøstlige Del af Asien, i Grønland, i den nordlige og østlige Del af det Stille Ocean, i Nordamerika, Mellemamerika og den nordlige Del af Sydamerika samt i den vestlige Del af det Atlantiske Ocean. Den bliver total for et smalt Bælte, der begynder i det Stille Ocean, gaar gennem den sydlige Del af Nordamerika og ender i det Atlantiske Ocean.

Mellem Jul og Paaske er 13 Uger,
og mellem Pinse og Advent er 28 Uger.

Højvandet ved Sønderjyllands Vestkyst.

Højvandet er udregnet paa Grundlag af Flodtabelleerne i den af det tyfte Rigsøkonomiministerium udgivne „Nautisches Jahrbuch“ og egne Jagttagelser.

De for hver Dags Formiddag og Eftermiddag anførte Klokkeslet angiver Højvandet ved Rømø Havn og Ballum „Kørested“. For at finde Flodtiden ved Ballum Sluse maa man omtr. lægge 15 Minutter, ved Odde paa Nordland Rømø omtrent 10 Minutter og ved Højer Sluse 50 Minutter til.

Lavvandet indtræder $6\frac{3}{4}$ —7 Timer efter Højvandet.

Beregningerne er udførte af Thade Peterfen i Søderølev.

Bestemmelse af Middagslinien.

Paa en vandret plan Flade, som er opstillet jaaledes, at den kan bestinnes af Solen, tegnes flere koncentriske Cirkler. I Centret oprejses en Stift lodret paa Fladen. Naar om Formiddagen mellem Kl. 9 og 11 Stiftens Skygge efterhaanden bliver kortere, mærker man sig paa Cirklerne de Punkter, hvor Skyggens Ende befinder sig. Om Eftermiddagen mellem Kl. 1 og 3 forlænger Skyggen sig, og nu mærker man sig atter Skyggens Ende i Cirklerne. **Middagslinien** er da den rette Linie, som, dragen ud fra Stiftens Fod, halverer de paa Cirklerne afflaarne Buer. — Konstruktionen giver det bedste Resultat, naar den udføres i Dagene imellem den 18de og 25de Juni eller imellem den 18de og 25de December.

Hver Gang Stiftens Skygge falder i Middagslinien, er det sand Middag.

Bemærkninger vedrørende Kalenderen.

Dagen begynder Kl. 12 om Natten; alle Tiberne fra Midnat til Middag regnes til Morgen, og alle Tiberne fra Middag til Midnat til Aften. Klokkeslettet angiver den mellemeuropæiske Tid.

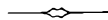
Tabel,

som viser, hvad Kloffen er, naar det er sand Middag i København.

Jan.	1 12 13'	Marts	31 12 14'	Aug.	19 12 13'	Nov.	9 11 54'
"	3 12 14'	April	3 12 13'	"	23 12 12'	"	17 11 55'
"	5 12 15'	"	6 12 12'	"	27 12 11'	"	22 11 56'
"	7 12 16'	"	10 12 11'	"	31 12 10'	"	25 11 57'
"	9 12 17'	"	13 12 10'	Sept.	3 12 9'	"	29 11 58'
"	12 12 18'	"	17 12 9'	"	6 12 8'	Dec.	2 11 59'
"	14 12 19'	"	22 12 8'	"	9 12 7'	"	4 12 0'
"	17 12 20'	"	27 12 7'	"	12 12 6'	"	7 12 1'
"	20 12 21'	Maj	4 12 6'	"	15 12 5'	"	9 12 2'
"	23 12 22'	"	27 12 7'	"	17 12 4'	"	11 12 3'
"	28 12 23'	Juni	4 12 8'	"	20 12 3'	"	13 12 4'
Febr.	3 12 24'	"	9 12 9'	"	23 12 2'	"	15 12 5'
"	22 12 23'	"	14 12 10'	"	26 12 1'	"	18 12 6'
Marts	1 12 22'	"	19 12 11'	"	29 12 0'	"	20 12 7'
"	6 12 21'	"	24 12 12'	Oft.	2 11 59'	"	22 12 8'
"	10 12 20'	"	28 12 13'	"	5 11 58'	"	24 12 9'
"	14 12 19'	Juli	3 12 14'	"	9 11 57'	"	26 12 10'
"	17 12 18'	"	9 12 15'	"	12 11 56'	"	28 12 11'
"	21 12 17'	"	17 12 16'	"	16 11 55'	"	30 12 12'
"	24 12 16'	Aug.	7 12 15'	"	22 11 54'	"	
"	27 12 15'	"	14 12 14'	"	30 11 53'	"	

Sand Middag

er det Tidspunkt af Dagen, da Solen ses lige mod Syd og Solstiven viser 12. Dette Tidspunkt afviger kun ubetydeligt fra det Tidspunkt, da Solen staar højt paa Himlen, og ligger meget nær midt imellem Tidspunkterne for Solens Op- og Nedgang. Ovenstaaende Tabel angiver, hvad et Ur paa de forskjellige Dage af Aaret bør vise, naar det er sand Middag i København. For andre Steder af Landet maa der lægges 4' til eller trækkes 4' fra Talsene i denne Tabel for hver Længdegrad, Stedet ligger henholdsvis vestligere eller østligere end København, hvorimod Stedets Bredder her ikke kommer i Betragtning.

Januar 1923.			D. C. N.	Uflugmaaned.	31 Dage	Se Anm. 3. S. Søjlsbænde	
1. Uge. Kristi Omkærelse. Luf. 2, 21. 2. Række: Matth. 6, 5—13.							
			N. E.			Fm.	Em.
M.	1	Nytaaer	6	25	Solen nærmejt Jorden (☉) f. M. 3.33' Form.	12,53	1,19
Ti.	2	Abel	7	23		1,44	2,08
D.	3	Enoch	8	14	Sol. op 8.42' n. 3.46' Tusmørket varer 52'	2,25	2,55
T.	4	Methusalem	D.	7		3,03	3,31
F.	5	Simeon		18		3,44	4,06
L.	6	☿. 3 Konger	8	37		4,27	4,57
2. Uge. Da Jesus var 12 Aar gammel. Luf. 2, 42 til Enden.							
2. Række: Matf. 10, 13—16.							
S.	7	1. S. e. h. 3 Kong.	9	57	Knud Hertug	5,08	5,43
M.	8	Erhardt	11	18	(☉) nærmejt Jorden	5,53	6,28
Ti.	9	Julianus	D.	38	(☉) f. M. 1.55' Form.	6,41	7,15
D.	10	Paul Eremit	12	38	Sol' op 8.38' ned 3.57'	7,28	8,03
T.	11	Huginus	1	57	Tusmørket varer 51'	8,22	9,00
F.	12	Reinhold	3	15	Gilarius	9,29	10,13
L.	13	Marie	4	30	Merkur i størst østlig Elong.	10,49	11,30
3. Uge. Verschuppet i Kana. Johs. 2, 1—11. 2. Række: Luf. 19, 1-10							
S.	14	2. S. e. h. 3 Kong.	5	39	Felig	—	17,06
M.	15	Maurus	6	39		12,39	1,11
Ti.	16	Marcellus	7	30	(☉) n. M. 3.41 Form.	1,37	2,07
D.	17	Antonius	N.	7	Sol' op 8.31, ned 4.9 Tusmørket varer 50'	2,27	2,56
T.	18	Bilh. Marie	6	12	Prisca	3,08	3,38
F.	29	Pontianus	7	21		3,47	4,17
L.	20	Fab. og Sebast.	8	29		4,26	4,56
4. Uge. Jesus gik ned ad Bjerget. Matth. 8, 1—13. 2. Række.							
Luf. 17, 5—10.							
S.	21	3. S. e. h. 3 Kong.	9	36	Agnes	5, 0	5,30
M.	22	Vincentius	10	43		5,35	6,03
Ti.	23	Emerentius	11	48	(☉) fjærnejt Jorden	6,10	6,38
D.	24	Timotheus	N.	5	Sol' op 8.21, ned 4.23 Tusmørket varer 48'	6,49	7,16
T.	25	Pauli Omb.	12	54	(☉) f. M. 4.59 Form.	7,30	7,58
F.	26	Polycarpus	1	59		8,15	8,44
L.	27	Thrsostomus	3	4		9,12	9,46
5. Uge. Arbejderne i Vingarden. Matth. 20, 1—16. 2. Række.							
Matth. 25, 14—30.							
S.	28	Septhagesima	4	8	f. Fred. 6 Fødi. Carol. Magnus	10,20	10,55
M.	29	Chr. 7. Fødi.	5	8	Valerius	11,34	—
Ti.	30	Lovise	6	2	Adelgunde.	12,07	12,42
D.	31	Vigilius	6	50	Sol' op 8.10' ned 4.37' Tusmørket varer 47'	1,05	1,39

Februar 1923.

D.C.M.

Blidemaaned. 28 Dage.

Se Anm. 3. &
Sjåbanke

		N. F.		Km.	Em.
L.	1 Brigida.	7 30	☉ f. M. 4.53 Efterm.	1,56	2,32
F.	2 Kyndelmisse	D. E.		2,44	3,16
L.	3 Blasius	7 37		3,28	4,01

6. Uge. **De fire Slags Sæbejord.** Luf. 8, 4—15.

2. Række: Mark. 4. 26—32.

		N. F.		Km.	Em.
G.	4 Segageslima	9 0	Veronica C nærmest Jorden	4,12	4,46
M.	5 Agathe	10 23		Venus størst vestlig Elong.	4,55
Ti.	6 Dorothea	11 45	Neptun i Opp. m. Solen	5,42	6,14
D.	7 Richard	D. F.	Sol op 7.56, ned 4.52, Tusmørket varer 45'	6,26	6,56
L.	8 Corintha	1 4	C i. kv. 10.16' Form.	7,10	7,41
F.	9 Apollonia	2 20		8,02	8,30
L.	10 Scholastika	3 30		9,01	9,41

7. Uge. **Kristi Daab.** Matth. 3, 13 til Enden.

2. Række: Luf. 18, 31 til Enden.

		N. F.		Km.	Em.
G.	11 Fastelavn	4 32	Qvinqvageslima.	10,21	11,00
M.	12 Eufalia	5 25	Eto mihi. Euphrosyne	11,44	—
Ti.	13 Hvide Tirsb.	6 9	Benignus	12,07	12,57
D.	14 1ste Onsdag	6 44	Valentinus Sol op 7.41, ned 5.08 Tusmørket varer 44'	1,07	1,53
L.	15 Faustinus	N. E.		☉ n. M. 8,07' Efterm.	2,09
F.	16 Juliane	6 14		2,53	3,24
L.	17 Ainbanus	7 22		3,30	4,00

8. Uge. **Jesus fristes af Djævelen.** Matth. 4, 1—11. 2. Række,

Luf. 22, 24—32.

		N. F.		Km.	Em.
G.	18 1. S. i Fasten	8 29	Quadragesima. Juvocavit Jul. Sophie. Concordia	4,06	4,34
M.	19 Ammon	9 34			4,39
Ti.	20 Eucharis	10 40	4 fjerne Jorden	5,10	5,35
D.	21 Tamperdag	11 45	Samuel Sol op 7.25, ned 5.23, Tusmørket varer 43'	5,43	6,04
L.	22 Beders Stol.	N. F.			6,15
F.	23 Papias	12 49	Merkur størst vestlig Elong.	6,53	7,15
L.	24 Matthias	1 51	☉ i. kv. 1. 6' Form.	7,33	7,55

9. Uge. **Den kanoniske Kvinde.** Matth. 15, 21—28. 2. Række,

Mark. 9, 17—29.

		N. F.		Km.	Em.
G.	25 2. S. i Fasten	2 52	Reminiscere. Victorinus	8,21	8,50
M.	26 Snget	3 48		9,28	10,01
Ti.	27 Veander	4 38	Sol op 7.8' ned 5.38 Tusmørket varer 42'	10,46	11,21
D.	28 Villegaard	5 22			—

Marts 1923.

D. F. N. Fordmaaned. 31 Dage.

 Se Num. 3 & 4
 Søjleante

		N.	F.		Fm	Gm.
D.	1 Albinus	5	59		12,34	1,13
F.	2 Simplicius	6	31		1,29	2,07
L.	3 Kunigunde	D.	6	☉ i. M. 4.24' Form. Maaneformørkelse	2,21	2,58

**10. Uge. Jesus bærer en Djævel ud, Luf. 11. 14—28. 2. Række,
 Joh. 8, 42—51.**

E.	4 3. S. i Fasten	7	58	} Oculi. Adrianus { nærmest Jorden	3,09	3,43
M.	5 Theophilus	9	23		3,54	4,28
Ti.	6 Gotfred	10	47	} Sol op 6.51' n. 5.53' { Tusmørket varer 42'	4,39	5,10
D.	7 Perpetua	D.	F.		5,23	5,53
F.	8 Beata	12	6	} i. Kv. 7.31' Eftm.	6,08	6,35
F.	9 40 Riddere	1	19		6,54	7,17
L.	10 Edel	2	26		7,41	8,09

**11. Uge. Jesus beviser 5,000 Mand, Joh. 6, 1—15. 2. Række.
 Joh. 6, 35—51.**

E.	11 Midfaste	3	22	} Lætare. Krpr. Frederik { Thala	8,40	9,14
M.	12 Gregorius	4	8		10,01	10,35
Ti.	13 Macedonius	4	46	} Sol. op 6.33' n. 6.7 { Tusmørket varer 42'	11,25	11,54
D.	14 Eutychius	5	17		—	12,38
F.	15 Zacharias	5	44	} n. M. 1.51' Eftm.	12,58	1,36
F.	16 Gudmund	6	7		1,50	2,24
L.	17 Gertrud	N.	6.		2,31	3,02

**12. Uge. Gabriel Engel udsendes, Luf. 1, 26—38. 2. Række.
 Luf. 1, 46—56.**

E.	18 5. S. i Fasten	7	23	} Judica. Alexander { nærmest Jorden	3,03	3,34
M.	19 Joseph	8	29		3,41	4,07
Ti.	20 Gordius	9	34	} Nævnøgn { Sol op 6,14' n. 6.21 { Tusmørket varer 42'	4,15	4,37
D.	21 Benedictus	10	38		4,44	5,04
F.	22 Paulus	11	41	} n. F. { Tusmørket varer 42'	5,16	5,42
F.	23 Fidelis	N.	F.		5,46	6,02
L.	24 Ulrica	12	41		6,20	6,38

**13. Uge. Jesu Indtog i Jerusalem, Matth. 21, 1—9. 2. Række,
 Mark. 14, 3—9.**

E.	25 Palmesøndag	1	38	} Mariae Bebudelse { i. Kv. 5.42' Eftm.	6,59	7,18
M.	26 Gabriel	2	29		7,46	8,08
Ti.	27 Rastor	3	14	} Sol. op 5.56' n. 6.35' { Tusmørket varer 42'	8,38	9,21
D.	28 Eustachius	3	53		10,14	10,44
F.	29 Startorédag	4	27	} Jonas { Dvirinus	11,35	—
F.	30 Tansfredag	4	57		12,03	12,45
L.	31 Fred. 5 Fødi.	5	24	} Balbina	1,01	1,40

April 1923.

D.CM

Faaremaaned. 30 Dage.

Se Anm. s. S. Sjvianbe.

14. Uge. **Kristi Opstandelse.** Mark. 16, 1—7.

2. Række: Matth. 28, 1—8.

		N. F.		Sm.	Em.	
S.	1 Paaskebad	5	50	{ Hugo ☉ f. M. 2,10 Efterm. C nærmest Jorden	1,56	2,34
M.	2 2. Paaskebad	D.	E.	Theodosius	2,46	3,20
Ti.	3 Nicetas	9	43	Sol op 5,38, ned 6,49 Tusmørket varer 43'	3,34	4,03
D.	4 Ambrosius	11	3		4,17	4,45
T.	5 Irene	D.	F.		5,01	5,29
F.	6 Sixtus	12	15		5,47	6,11
L.	7 Egeflippus	1	16	Saturn i Dyp. m. Solen.	6,34	6,55

15. Uge. **Jesús kom ind ad lukte Døre.** Johs. 20, 19 til Enden.

2. Række: Johs. 21, 15—19.

S.	8 1. S. e. Paaste	2	7	{ Dvasimodo. Chr. 9 Fødsj. Janus	7,20	7,42
M.	9 Brocopius	2	48	{ ☉ f. Kv. 6,23 Form.	8,20	8,48
Ti.	10 Ezechiel	3	21	Sol op 5,20, ned 7,3 Tusmørket varer 44'	9,37	10,08
D.	11 Leo.	3	49		10,58	11,25
T.	12 Julius	4	12		—	12,11
F.	13 Justinus	4	33		12,28	1,07
L.	14 Tiburtius	4	53		1,19	1,53

16. Uge. **Jesús er en god Hyrde.** Joh. 10, 11—16. 2. Række,

Joh. 10, 22—30.

S.	15 2. S. e. Paaste	5	12	{ Misericordia. Domini. Chr. 5 Fødsj. Olympia	2,03	2,31
M.	16 Mariane	N.	E.	{ ☉ n. M. 7,28' Form. E fjernest Jorden	2,39	3,04
Ti.	17 Flyttebad	8	30	Amicetus	3,14	3,38
D.	18 Eleutherius.	9	34	Sol op 5,2' ned 7,17 Tusmørket varer 46'	3,48	4,07
T.	19 Daniel	10	35		4,19	4,34
F.	20 Sulpicius	11	33		4,47	5,02
L.	21 Florentius.	N.	F.		5,19	5,33

17. Uge. **Kristi Bortgang til Faderen.** Joh. 16, 16—22.

2. Række, Joh. 14, 1—11.

S.	22 3. S. e. Paaste	12	26	Jubilate. Cajus	5,54	6,08
M.	23 Georgius	1	12		6,35	6,48
Ti.	24 Albertus	1	52	{ ☉ f. Kv. 6,20' Form.	7,22	7,40
D.	25 Mark. Evang.	2	26	Sol op 4,46, ned 7,31 Tusmørket varer 47'	8,23	8,54
T.	26 Cletus	2	56		9,45	10,13
F.	27 Bededag	3	23	Charlotte Amalie. Ananias.	11,05	11,34
L.	28 Vitalis	3	49		—	12,19

18. Uge. **Den Helligaands Sendelse,** Joh. 16, 5—15.

2. Række, Joh. 8, 28—36.

S.	29 4. S. e. Paaste	4	14	Cantate. Peter Martyr	12,36	1,15
M.	30 Severus	4	42	{ ☉ f. M. 10. 30 Efterm. C nærmest Jorden	1,33	2,09

Maj 1923.

D.C.M

Majmaaned.

31 Dage

Se Anm. 3. S.
Sjvande

				Fm.	Gm.	
Ti.	1	Phil. og Jakob	D. E.	Woldermisje	2,22	2,55
D.	2	Mthanajus	9 53	Sol op 4.30, ned 7.45	3,12	3,40
T.	3	Korsmisje	11 2	Tusmørket varer 50'	3,59	4,22
F.	4	Florian	D. F.	Jupiter i Dyp. med Solen	4,42	5,05
L.	5	Gothard	12 0	Merkur størst øjtlig Elong	5,29	5,48

19. Uge. **Beber i Jesu Navn**, Joh. 16, 23—28. 2. Række,
Joh. 17, 1—11.

G.	6	S. c. Waasse	12 47	Rogate. Joh. a. Port. De lyje Nætter begynder.	6,17	6,32
M.	7	Klavja	1 24	D f. Kv. 7,18 Form.	7,3	7,19
Ti.	8	Stanislaus	1 54	Sol op 4.15, ned 7.59	7,56	8,18
D.	9	Caspar	2 19	Tusmørket varer 53'	9,4	9,27
T.	10	Kr. Simelef.	2 40	Vordianus	10,17	10,41
F.	11	Marertius	3 0		11,30	11,52
L.	12	Pancratius	3 19		—	12,31

20. Uge. **Naar Trøsteren kommer**, Joh. 15, 26 til Enden
og 16, 1—4. 2. Række, Joh. 17, 20 til Enden.

G.	19	S. c. Waasse	3 39	Grandi. Jngenuus	12,46	1,18
M.	14	Kristian	4 0	C hjærnest Jorden	1,31	1,57
Ti.	15	Sophie	4 23	☉ n. M. 11,38 Efterm.	2,11	2,32
D.	16	Sara	M. E.	Sol op 4.1, ned 8.12	2,47	3,6
T.	17	Bruno	9 29	Tusmørket varer 56'	3,21	3,37
F.	18	Eril	10 24		3,54	4,8
L.	19	Potentiana	11 13		4,25	4,30

21. Uge. **Hvo mig elsker**, Joh. 14, 23 til Enden. 2. Række,
Joh. 14, 15—21.

G.	20	Vinsedag	11 54	Angelica	5,1	5,12
M.	21	2. Vinsedag	M. F.	Delene	5,38	5,50
Ti.	22	Cajtus	12 30	Desiderius	6,22	6,34
D.	23	Lamperdag	1 0	E j. Kv. 8,22 Efterm.	7,8	7,23
T.	24	Ester	1 27	Sol op 3.50, ned 8.24	8,5	8,20
F.	25	Urbanus	1 52	Tusmørket varer 59'	9,15	9,45
L.	26	Beda	2 16		10,36	11,4

22. Uge. **Kristus og Nikodemus**, Joh. 3, 1—15. 2. Række,
Matth. 28, 18 til Enden.

G.	27	Trinttatiø	2 41	Lucian	11,50	—
M.	28	Wilhelm	3 8	C nærmest Jorden.	12,12	12,51
Ti.	29	Maximinius	3 41	☉ f. M. 6,7 Form.	1,10	1,44
D.	30	Rigand	D. E.	Sol op 3.40, ned 8.35	2,6	2,34
T.	31	Petronella	9 46	Tusmørket varer 63'	2,55	3,17

Juni 1923.

D. C. M.

Skærfommer. 30 Dage.

Se Anm. 3. S. Højvande

		D.	C.		Fm.	Em.
F.	1	Mitomedes	10	40	3.40	4.3
L.	2	Marcellinus	11	23	4.29	4.45

23. Uge. **Den rige Mand.** Luf. 16, 19 til Enden.

2. Række: Luf. 12, 13—21.

G.	3	1. S. e. Trinitat.	11	56	Fred. 8. Føds. Erasmus	5.15	5.29
M.	4	Optatus	D.	F.		6.00	6.12
Ti.	5	Grundlovsdag	12	23	Bonifacius	6.42	6.53
D.	6	Norbertus	12	47	{ D f. Rv. 10.19' Form. Sol op 3.33' ned 8.44' Tusmørket varer 66'	7.29	7.40
L.	7	Jeremias	1	7		8.20	8.40
F.	8	Nedardus	1	26		9.24	9.49
L.	9	Primus	1	46	C fjernest Jorden.	10.35	10.59

24. Uge. **Den store Nadder.** Luf. 14, 16—24.

2. Række: Luf. 14, 25 til Enden.

G.	10	2. S. e. Trinit.	2	6	Onuphrius	11,40	—
M.	11	Barnab. Apost.	2	28		12,3	12,34
Ti.	12	Basilius	2	54	{ Sol op 3.29' ned 8.50' Tusmørket varer 69'	12,53	1,18
D.	13	Cyriilus	3	24		1,39	2,1
L.	14	Rufinus	M.	C.	☉ n. M. 1.42' Eftm.	2,21	2,39
F.	15	Baldemarsdag	9	11	Vitus	2,58	3,12
L.	16	Lycho	9	56		3,33	3,46

25. Uge. **Det fortabte Faar.** Luf. 15, 1—10.

2. Række: Luf. 15, 11 til Enden.

G.	17	3. S. e. Trinit.	10	34	Botolphus	4.11	4.22
M.	18	Leontius	11	6		4.51	5.1
Ti.	19	Gerbasius	11	34	{ Sol op 3.28, ned 8.54 Tusmørket varer 70'	5.30	5.38
D.	20	Sylverius	11	59		6.10	6.20
L.	21	Albanus	M.	F.	☉ f. R. 9.46 Eftm.	6.57	7.11
F.	22	10,000 Mart.	12	22	Solhverv, længste Dag.	7.51	8.7
L.	23	Paulinus	12	46	Merkur stærkt vestlig Elong.	8.50	9.15

26. Uge. **Været barmhjertige!** Luf. 6, 36—42.

2. Række: Matth. 5, 43 til Enden.

G.	24	1. S. e. Trin.	1	11	St. Hansdag	10,2	10,30
M.	25	Prosper	1	40	C nærmest Jorden.	11,16	11,47
Ti.	26	Belagius	2	14	{ Sol op 3.30, ned 8.55 Tusmørket varer 70'	—	12,24
D.	27	7 Sovere	2	55		12,51	1,21
L.	28	Carol. Amalie	3	46	Eleonora	1,51	2,17
F.	29	Petr. og Paul.	D.	C.	☉ f. M. 2.4 Eftm.	2,42	3,2
L.	30	Lucina	9	55		3,31	3,48

Juli 1923.

D. C. N.

Ornemaaned. 31 Dage

Se Anm. 3. E.
Spisbanke

27. Uge. **Jesús lærer af Skibet.** Luk. 5, 1—11.

2. Række: Matth. 16, 13—26.

		D. C.		Fm.	Em.
G.	1	S. e. Trinitat.	10 25	Theobaldus	4.19 4.31
M.	2	Maria Vejøg.	10 51		5.00 5.10
Ti.	3	Cornelius	11 13		5.39 5.47
D.	4	Ulricus.	11 33	{ Sol op 3.35' ned 8.52'	6.21 6.30
T.	5	Anshelmus	11 52	{ Tusmørket varer 68'	7.01 7.10
F.	6	Dion	D. F.	{ D i. Kv. 2,56 Form.	7.42 7.55
				{ Solen fjærnest Jorden.	
L.	7	LouiseAugusta	12 12	{ Billebalduš	8.29 8.50
				{ C fjærnest Jorden.	

28. Uge. **Jariferuene's Retfærdighed.** Matth. 5, 20—26.

2. Række: Matth. 19, 16—26.

G.	8	S. e. Trinitat.	12 33	Rjeld	9.29 9.56
M.	9	Softrata	12 57		10.31 11.03
Ti.	10	Bilh. Caroline	1 25	Knud Konge	11.38 —
D.	11	Josba	1 38	{ Sol op 3.42, ned 8.47'	12.08 12.35
T.	12	Henrik	2 40	{ Tusmørket varer 65'	1.02 1.26
F.	13	Margarethe	3 30		1.54 2.11
L.	14	Bonaventura	N. E.	☉ n. M. 1.45' Form.	2.38 2.51

29. Uge. **Jesús bespiser 4000 Mand.** Mart. 8, 1—9.

2. Række: Matth. 10, 24—31.

G.	15	S. e. Trinitat.	9 9	Apostl. Deling	3.18 3.28
M.	16	Susanne	9 39		3.57 4.06
Ti.	17	Alexius	10 5		4.37 4.44
D.	18	Arnolphus	10 29	{ Sol op 3.52' ned 8.39'	5.19 5.29
T.	19	Jufta	10 53	{ Tusmørket varer 62'	6.03 6.13
F.	20	Elias	11 17		6.48 7.00
L.	21	Evenus	11 44	{ C i. Kv. 2.32' Form.	7.34 7.50

30. Uge. **De falkke Profeter.** Matth. 7, 15—21.

2. Række: Matth. 7, 22 til Enden.

G.	22	S. e. e. Trinit.	N. F.	Maria Magd.	8.24 8.47
				{ C nærmest Jorden	
M.	23	Apollinaris	12 15	Hundredagene begynder.	9.27 10.03
Ti.	24	Christina	12 52		10.45 11.25
D.	25	Jacobus	1 38	{ Sol op 4.03' ned 8.28'	-- 12.03
T.	26	Anna	2 32	{ Tusmørket varer 58'	12.37 1.04
F.	27	Martha	3 35	☉ f. M. 11.33' Ejtm.	1.35 1.59
L.	28	Aurelius	D. C.		2.33 2.50

31. Uge. **Den utro Husføgd.** Luk. 16, 1—9.

2. Række: Luk. 12, 32—48.

G.	29	S. e. e. Trinitat.	8 53	Duf	3.22 3.32
M.	30	Abdon	9 17		4.01 4.10
Ti.	31	Germanus	9 38		4.41 4.47

August 1923.

D. C. M.

Høstmaaned. 31 Dage

Se Anm. 3. S.
Søjmande

D.		D.	E.		Fm.	Em.
1	Vebers Fængsl.	9	57	Sol op 4.15' ned 8.16' Tusmørket varer 55'	5.20	5.20
2	Hannibal	10	17		5.53	6.00
3	Nikodemus	10	38	D i. Kv. 8.22' Eftm. C fiernest Jorden	6.27	6.30
4	Dominicus	11	0		7.03	7.10

32. Uge. **Jesus græber over Jerusaleem.** Luf. 19, 41 til Enden.
2. Række: Matth. 11, 16—24.

5	10. S. e. Trinit.	11	26	Osvaldus	7.42	8.00
6	Kristi Forklar.	11	57		8.28	8.54
7	Donatus	D.	F.	De syde Rætter ophører. Sol op 4.28' ned 8.01' Tusmørket varer 51'	9.27	10.02
8	Ruth	12	34		10.33	11.16
9	Romanus	1	20		11.49	—
10	Laurentius	2	15		12.26	12.50
11	Serman	3	19		1.25	1.42

33. Uge. **Farisæeren og Tolderen.** Luf. 18, 9—14.
2. Række: Luf. 7, 36 til Enden.

12	11. S. e. Trinit.	M.	E.	Clara	2.14	2.26
13	Hippolytus	8	8	☉ ii. M. 12.17' Eftm.	2.58	3.09
14	Eusebius	8	34	Sol op 4.41' ned 7.46' Tusmørket varer 49'	3.43	3.52
15	Maria Hjmtf.	8	58		4.25	4.33
16	Rochus	9	23	C nærmest Jorden.	5.06	5.16
17	Anastatus	9	49		5.48	5.58
18	Agapetus	10	19		6.28	6.43

34. Uge. **Den Døve og Stumme.** Mark. 7, 31 til Enden.
2. Række: Matth. 12, 31—42.

19	12. S. e. Trinit.	10	53	Sebalbus	7.12	7.31
20	Bernhard	11	35	☽ i. Kv. 7.07 Form.	7.59	8.23
21	Salomon	M.	F.	Sol op 4.55' ned 7.29' Tusmørket varer 47'	9.01	9.44
22	Symphorian	12	26		10.24	11.07
23	Bachæus	1	24		11.46	—
24	Sophie Fred.	2	30	Bartolomæus	12.28	12.53
25	Ludvig	3	40	Sundbedagene ender.	1.30	1.56

35. Uge. **Samaritaneren og Leviten.** Luf. 10, 23—37.
2. Række: Matth. 20, 20—28.

26	13. S. e. Trinit.	D.	E.	Trenæus	2.20	2.32
27	Gebhardus	7	42	☽ i. M. 11.29' Form.	3.04	3.13
28	Loovise	8	2	Augsustinus	3.45	3.51
29	Johs. Palsh.	8	22	Sol op 5.8' ned 7.12' Tusmørket varer 45'	4.19	4.25
30	Benjamin	8	4?		4.50	4.50
31	Bertha	9	4		5.21	5.28

Septbr. 1923.

D. C. N.

Fistemaaned.

30 Dage

Se Anm. 3. S.
Dagbanc

D.	D.	D.	C	Fm.	Fm.
1	Egibius	9	28	5.50	6.30

36. Uge. **De 10 Spedalske.** Luf. 17, 11—19.

2. Række: Johs. 5, 1—15.

S.	2	14. S. e. Trinit.	9	56	} Elisa } Merkur størst østlig Elong.	6.24	6.40
M.	3	Seraphia	10	30		} i. Kv. 1.47' Efterm.	7.00
Ti.	4	Juliane Maria	11	11	} Theodosia. } Sol op 5.22' ned 6.54'	7.40	8.07
D.	5	Megina.	D.	8.		} Tusmørket varer 44'	8.35
L.	6	Magnus	12	1	} Robert'	9.46	10.31
F.	7	Louise	1	0		11.02	11.50
L.	8	Mariae Fødsel	2	8		—	12.15

37. Uge. **Jungen kan tjene to Herrer.** Matth. 6, 24 til Enden.

2. Række: Luf. 10, 38 til Enden.

S.	9	15. S. e. Trinit.	3	22	} Gorgonius } Uranus i Dyp. m. Solen	12.55	1.12
M.	10	Burchard	4	41		} u. M. 9.53' Estm.	1.51
Ti.	11	Hillebert	N.	C.	} C nærmest Jorden. } Sol op 5.35' ned 6.36'	2.37	2.47
D.	12	Guido.	7	25		} Tusmørket varer 43'	3.20
L.	13	Cyprianus	7	51	} Robert'	4.02	4.14
F.	14	† Dphøjelse	8	20		4.46	4.57
L.	15	Estild	8	54		5.27	5.41

38. Uge. **Entens Søn af Nain.** Luf. 7, 11—17.

2. Række: Johs. 11, 19—45.

S.	16	16. S. e. Trinit.	9	34	} Euphemia } i. Kv. 1.4' Efterm.	6.09	6.27
M.	17	Lambertus	10	23		} Titus	6.50
Ti.	18	Chr. 8. Føbj.	11	19	} Constantia } Sol op 5.49' ned 6.18	7.38	8.09
D.	19	Lamperdag	N.	F.		} Tusmørket varer 42'	8.42
L.	20	Tobias	12	21	} Robert'	10.05	10.54
F.	21	Matthæus	1	29		11.27	—
L.	22	Mauritius	2	38		12.14	12.34

39. Uge. **Den Vatersøttige.** Luf. 14, 1—11.

2. Række: Mark. 2, 14—22.

S.	23	17. S. e. Trinit.	3	48	} Linus } Røvdagn.	1.13	1.27
M.	24	Tecla	4	58		} f. M. 2.16' Form.	2.02
Ti.	25	Theophas	D.	C	} Adolph } Sol op 7.02' ned 5.59'	2.44	2.50
D.	26	Chr. 10. Fødf.	6	46		} Tusmørket varer 42'	3.17
L.	27	Cosmus	7	7	} C nærmest Jorden	3.50	3.58
F.	28	Venceslaus	7	30		4.21	4.28
L.	29	St. Michael	7	57		4.48	5.00

40. Uge. **Hvis Søn er Kristus?** Matth. 22, 34 til Enden.

2. Række: Johs. 15, 1—11.

S.	30	18. S. e. Trinit.	8	28	} Hieronymus	5.17	5.31
----	----	-------------------	---	----	--------------	------	------

Oktober 1923.		D.C.N.	Sædemaaned.	31 Dage	Se Anm. 3. S. Højvande	
		D. G.			Fm.	Em.
M.	1 Remigius	9 6			5.46	6.04
Ti.	2 Ditlev	9 51	☽ j. Kv. 6.29' Jorm. Sol op 6.16, ned 5.41' Tusmørket varer 42'		6.22	6.45
D.	3 Mette	10 44			7.03	7.31
T.	4 Franciscus	11 47			7.51	8.34
F.	5 Placidus	D. F.			9.03	9.53
L.	6 Fred. 7. Føds.	12 56	Broderus		10.24	11.16
41. Uge. Den Værkbrudne. Matth. 9, 1-8.						
2. Række: Johs. 1, 35 til Enden.						
G.	7 19. S. e. Trinit.	2 12	Amalie		11.42	—
M.	8 Ingeborg	3 32			12.27	12.42
Ti.	9 Dionysius	4 56	☽ n. M. 7.6' Fm. Sol op 6.30' ned 5.23' Tusmørket varer 42'		1.17	1.31
D.	10 Gereon	N. G.			2.07	2.19
T.	11 Fred. 4. Føds.	6 18	☾ nærmest Jorden.		2.54	3.08
F.	12 Pr. Frederik	6 51	Maximilian		3.39	3.53
L.	13 Angelus	7 29			4.20	4.35
42. Uge. Bryllupsfladerne. Matth. 22, 1-14.						
2. Række: Matth. 21, 28-44.						
G.	14 20. S. e. Trinit.	8 16	Calixtus		5.01	5.22
M.	15 Hedevig	9 11	Merkur størst vestlig Elong.		5.45	6.08
Ti.	16 Flyttebag	10 13	☽ j. Kv. 9.54' Eterm.		6.29	6.56
D.	17 Florentinus	11 20	Sol op 6.44' ned 5.06'		7.18	7.55
T.	18 Lukas Evang.	N. F.	Tusmørket varer 42'		8.22	9.11
F.	19 Balthasar	12 29			9.44	10.35
L.	20 Felicianus	1 38			11.04	11.03
43. Uge. Den kongelige Mand, Joh. 4, 46-53.						
2. Række, Joh. 4, 34-42.						
G.	21 21. S. e. Trinit.	2 48	11000 Somfr.		—	12.08
M.	22 Corbula	3 56			12.48	1.01
Ti.	23 Søren	5 3	☽ f. M. 7.26' Eftm.		1.36	1.46
D.	24 Proclus	6 10	Sol op 6.59' ned 4.48'		2.14	2.22
T.	25 Crispinus	D. G.	Tusmørket varer 43'		2.48	2.54
F.	26 Amandus.	5 59	☾ fjernest Jorden.		3.21	3.33
L.	27 Pr. Baldemar	6 28	Sem		3.52	4.03
46. Uge. De 10,000 Pund. Matth. 18, 23 til Enden.						
2. Række: Matth. 18, 1-14.						
G.	28 22. S. e. Trinit.	7 3	Caroline		4.18	4.33
M.	29 Narcisus	7 45	Marie Sophie Frederikke.		4.48	5.04
Ti.	30 Louije Charf.	8 35	Simon og Judas		5.16	5.38
D.	31 Entedr. Louise	9 32	Abfalon		5.16	5.38
			Reformationens Beg.			
			Sol. op 7.13' n. 4.33'		5.52	6.19
			Tusmørket varer 44'			

Novbr. 1923.

D. C. M.

Slagtemaaned. 30 Dage

Se Højvande
Anm. 3.6

		D.	C.		Fr.	En.	
F.	1	Alle Helgen	10	37	☽ i. Kv. 9.49' Ejtm.	6.31	7.03
F.	2	Alle Sierle	11	49		7.20	8.00
L.	3	Hubertus	D.	☽		8.27	9.19

45. Uge. **Jesús prædiker om Salighed.** Matth. 5, 1—12.

2. Række: Matth. 5, 13—16.

S.	4	23. S. e. Trinit.	1	5	Otto	9.47	10.40
M.	5	Malachias	2	25		11.07	11.54
Ti.	6	Leonhardus	3	48	Sol. op 7.28' n. 4.18' Tusmørket varer 46'	—	12.11
D.	7	Engelbrecht	5	14		12.48	1.05
F.	8	Claudius	6	41	☽ n. M. 4.27' Ejtm. ☽ nærmest Jorden	1.42	1.58
F.	9	Theodor	M.	☽		2.24	2.47
L.	10	Luther	6	3		3.16	3.35

46. Uge. **Den blødfottige Kvinde.** Matth. 9, 18—26.

2. Række: Joh. 5, 17—29.

S.	11	24. S. e. Trinit.	6	56	Morten Bisp	3.58	4.19
M.	12	Torkild	7	58		4.42	5.06
Ti.	13	Arcadius	9	5	Sol op 7.43' ned 4.05' Tusmørket varer 47'	5.27	5.55
D.	14	Frederik	10	16		6.13	6.44
F.	15	Leopold	11	27	☽ i. Kv. 10.41' Jorm.	6.58	7.36
F.	16	Othenius	M.	☽		7.57	8.44
L.	17	Anianus	12	37		9.09	9.57

47. Uge. **Sbelæggelsens Vederftnggelighed,** Math. 24, 15—28.

2. Række. Luk. 17, 20—33.

S.	18	25. S. e. Trinit.	1	46	Heshchius	10.23	11.11	
M.	19	Elijabeth	2	54		11.34	—	
Ti.	20	Volfmarus	4	1	Sol op 7.57' ned 3.53' Tusmørket varer 48'	12.11	12.30	
D.	21	Mariae Dfring	5	7		1.03	1.16	
F.	22	Fred. Ferdin.	6	12	Cecilia ☽ fjernest Jorden	1.41	1.56	
F.	23	Clemens	D.	☽		☽ f. M. 1.58' Ejtm.	2.18	2.34
L.	24	Thryfogonus	5	3		2.52	3.08	

48. Uge. **Jeg priser Dig, Fader,** Math. 11, 25 til Enden.

2. Række Math. 25, 31 til Enden.

S.	25	26. S. e. Trinit.	5	42	Catharina	3.25	3.41
M.	26	Conradus	6	29		3.54	4.13
Ti.	27	Facundus	7	24	Sol op 8.10' ned 3.44' Tusmørket varer 50'	4.23	4.46
D.	28	Soph. Magd.	8	26		4.55	5.22
F.	29	Saturminus	9	34		5.31	6.01
F.	30	Chr. 6. Føds.	10	46	Andreas	6.12	6.46

Decbr. 1923.

D.C.N.

Kristmaaned. 31 Dage

Se Anm. 3. S.
Søjvande

D.		D.	F.	☉ i. Rv. 11.9' Form.	Fm.	Em.
1	Arnold	D.	F.	☉ i. Rv. 11.9' Form.	6.59	7.39

49. Uge. **Jesu Indtog i Jerusalem.** Matth. 21, 1—9.
2. Række: Luf. 4, 16—30.

G.	2	G. i Advent	12	2	Bibiana	7.56	8.42
M.	3	Svend	1	21		9.10	10.00
Ti.	4	Charl. Fred.	2	43	Barbara	10.28	11.17
D.	5	Sabina	4	7	Sol op 8.22' ned 3.38' Lusmørket varer 51'	11.41	—
F.	6	Nikolaus	5	32			12.20
F.	7	Agathon	6	57	☾ nærmest Jorden i M. 2.30' Fm.	1.15	1.38
L.	8	Mariæ Undf.	9.	G.			2.03

50. Uge. **Tegn i Sol og Maane.** Luf. 21, 25—36.

2. Række: Matth. 25, 1—13.

G.	9	G. i Advent	5	36	Rudolph	2.55	3.19
M.	10	Judith	6	42		3.41	4.08
Ti.	11	Damajus	7	54	Sol op 8.32, ned 3.34' Lusmørket varer 52'	4.25	4.55
D.	12	Epimachus	9	8			5.11
F.	13	Lucia	10	21		5.56	6.29
F.	14	Crispus	11	32		6.39	7.13
L.	15	Nikolaus	9.	F.	☾ i. Rv. 3.38 Fm.	7.25	8.04

51. Uge. **Johannes i Fængsel.** Matth. 11, 2—10.

2. Række: Luf. 1, 67 til Enden.

G.	16	G. i Advent	12	41	Bazanus	8.20	9.01
M.	17	Albina	1	49		9.25	10.11
Ti.	18	Lovise	2	56	☾ fjærnest Jorden. Sol op 8.38' ned 3.55' Lusmørket varer 53'	10.36	11.17
D.	19	Lamperdag	4	2			11.42
F.	20	Abraham	5	6		12.15	12.38
F.	21	Thomas	6	10		1.04	1.26
L.	22	Tapetus	7	10	Solhverv, kortejte Dag.	1.49	2.10

52. Uge. **Johannes's Vidnesbyrd.** Johs. 1 19—28.

2. Række: Johs. 3, 25 til Enden.

G.	23	G. i Advent	D.	G.	Lorlacus ☾ i. M. 8.33' Fm.	2.27	2.46
M.	24	Dronning Alexandrine	5	17		Adam	3.00
Ti.	25	Suledag	6	18	Sol op 8.42' ned 3.38' Lusmørket varer 53'	3.33	3.58
D.	26	St. Stephan	7	24			4.07
F.	27	Johs. Evangel.	8	35	Mercur størst østlig Elong.	4.43	5.13
F.	28	Børnedag	9	49		5.21	5.53
L.	29	Noah	11	6		6.03	6.36

53. Uge. **Simeon og Anna.** Luf. 2, 33—40.

2. Række: Luf. 2, 25—32.

G.	30	G. i Jul o. N.	D.	F.	David ☾ i. Rv. 10.7' Eftm.	6.42	7.23
M.	31	Silvester	12	24			7.37

Planetsystemet.

Siderist Omløbstid	Dage	Middelfastand fra Solen naar Jordens Middelfastand (149 Mllr. Kilom.) at lag 6 som Enhed.	Solen's Diameter = 1390000 Kilometer. Solen's Omdrejning 25 Dage.		
			Dia- meter.	Masse (Sol. Masse antaaget som Enhed.)	Omdrej- ning
			Kilom.		L. Ml.
Merkur	87.97	0.387	4700	1:6000000	— *
Venus	224.70	0.723	12320	1:408000	—
Jorden	365.26	1.000	12756	1:333400	23 56
Mars	686.98	1.524	6890	1:3093500	24 37
Jupiter	4332.59	5.203	142060	1:1047.36	9 50
Saturn	10759.23	9.555	119600	1:3502	10 14
Uranus	30688.45	19.218	50700	1:22900	—
Neptun	60181.31	30.110	54400	1:19300	—

* Efter Schiaparelli skal Merkurs og Venus Omdrejningstider være 1/2 deres Omløbstider, nemlig henholdsvis 88 Dage og 225 Dage, saa at de altid vender samme Side mod Solen.

Planeternes Drabanter.

Maanen bevæger sig i 27 Dage, 8 Timer omkring Jorden i en Middelfastand fra denne af ca. 30 Jorddiametre eller 384400 Kilometer. Dens Diameter beløber sig til 3470 Kilometer. **Mars** ledsages af 2, **Jupiter** af 9, 4 store og 5 smaa, **Saturn** af 10, **Uranus** af 4 Drabanter og **Neptun** af 1 Drabant. Saturn er desuden inden for sine Maaner omgivet af en Ring, der bestaar af en Mængde Smaamaaner.

Asteroiderne.

Imellem Mars og Jupiter findes en Mængde smaa Planeter, som kaldes Asteroider, og som ikke er synlige uden Kikkert. De numererede Antal var ved Slutningen af 1919 naaet op til 914. Deres Middelfastand fra Solen er imellem 2 og 4 1/2 Gange Jordens Afstand fra Solen, og deres Omløbstider om Solen er mellem 3 og 9 Aar. En lille Planet, **Cros**, opdaget i 1898, er dog gennemsnitlig lidt nærmere ved Solen, end Mars er, og har en Omløbstid om Solen af 1 3/4 Aar; sets andre, **Achilles**, **Sektor**, **Patroklus**, **Nektor**, **Priamus** og en, Nr. 911, der endnu ikke har faaet Navn, har gennemsnitlig omtrent samme Afstand fra Solen som Jupiter og har derfor en Omløbstid paa omtrent 12 Aar.

Kongeriget Danmark

er et konstitutionelt Monarki. Efter Folketællingen den 1. Februar 1916 havde:

Det egentlige Danmark	2,921,362	Indbyggere paa	39,033	□ km.
Færøerne	19,617	—	=	1,399 —
De genforenede jønderj. =				
Landsdele (1910)	166,603	—	=	3,901 —
Føland (1910)	85,188	—	=	104,785 —
Grønland (1910)	13,459	—	=	1,300,000 —

Talt 3,206,229 Indbyggere paa 1,449,118 □ km.

Det danske Kongehus.

Kong **Christian X.** til Danmark, de Venders og Goters, Hertug til Slesvig, Holsten, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg, født 26. September 1870, succederede 14. Maj 1912, formælet 26. April 1898 med

Dronning **Alexandrine** Augusta, Hertuginde af Mecklenburg-Schwerin, født 24. December 1879.

Sønner:

- 1) Kronprins **Christian Frederik** Franz Michael Carl Valdemar Georg, f. 11. Marts 1899.
- 2) **Knud** Christian Frederik Michael, født 27. Juli 1900.

Moder:

Enkedronning **Louise** Josephine Eugenie, Prinsesse af Sverrig og Norge, født 31. Oktober 1851, formælet 28. Juli 1869, Enke efter Kong Frederik VIII. 14. Maj 1912.

Kongens Søstende:

- 1) **Haakon VII.**, Norges Konge (Christian Frederik **Carl** Georg Valdemar Axel), f. 3. August 1872, formælet 22. Juli 1896 med **Maud** Charlotte Victoria, Datter af Kong Edvard VII. af England, født 26. November 1869.
- 2) **Harald** Christian Frederik, f. 8. Oktober 1876, formælet 28. April 1909 med **Helena** Adelhaid Viktoria Marie, Prinsesse af Slesvig-Holsten-Sønderborg-Lycksborg, født 1. Juni 1888.

Børn:

- 1) **Freodora** Louise Caroline-Mathilde Victoria Alexandra Frederikke Johanne, født 3. Juli 1910.
- 2) **Caroline-Mathilde** Louise Dagmar Christiane Maud Augusta Ingeborg Thyra Adelhaid, født 27. April 1912.
- 3) **Alexandrine Louise** Caroline-Mathilde Dagmar, født 12. December 1914.
- 4) **Gorm** Kristian Frederik Hans Harald, f. 24. Februar 1919.

- 3) **Jungeborg** Charlotte Caroline Frederikke Louise, f. 2. August 1878, formælet 27. August 1897 med **Oscar Carl** Wilhelm, Prins af Sverrig, Hertug af Westgotland, f. 27. Februar 1861.
- 4) **Thyra** Louise Caroline Amalie Augusta Elisabeth, f. 14. Marts 1880.
- 5) Christian Frederik Wilhelm Valdemar **Gustav**, f. 4. Marts 1887.
- 6) **Dagmar** Louise Elisabeth, f. 23. Maj 1890.

Faders Søskende:

- 1) **Alexandra** Caroline Marie Charlotte Louise Julie, født 1. December 1844, formælet 10. Marts 1863 med senere **Edvard VII.**, Konge af Storbritanien og Irland, Kæjser af Indien, Enke 6. Maj 1910.
- 2) **Maria Teodorovna** (Maria Sophie Frederikke **Dagmar**), født 26. November 1847, formælet 9. November 1866 med senere Kæjser Alexander III. af Rusland, Enke 1. November 1894.
- 3) **Thyra** Amalie Caroline Charlotte Anna, født 29. September 1853, formælet 21. December 1878 med **Ernst August** Wilhelm Adolf Georg Friedrich, Hertug af Cumberland og Brunsvig-Lüneborg, født 21. September 1845.
- 4) **Valdemar**, født 27. Oktober 1858, formælet 22. Oktober 1885 med Marie Amélie Françoise Hélène, Prinsesse af Orleans, født 13. Januar 1865, død 4. December 1909. — **Børn:**
  - 1) **Hage** (se nedenfor).
  - 2) **Axel** Christian Georg, født 12. August 1888, formælet 22. Maj 1919 med **Margareta** Sofia Lovisa Jungeborg, Prinsesse af Sverige, født 25. Juni 1899. — **Søn:** **Georg** Valdemar Carl Axel, født 16. April 1920.
  - 3) **Eril** Frederik Christian Alexander, født 8. November 1890.
  - 4) **Piggo** Christian Adolph Georg, født 25. December 1893.
  - 4) **Margrethe** Françoise Louise Marie Helene, f. 17. Sept. 1895

Hage Christian Alexander Robert, født 10. Juni 1887, Prins og Greve af Rosenborg, formælet 17. Januar 1914 med Grev Calvi di Bergolo's Datter **Mathilde**, Prinsesse og Grevinde af Rosenborg, født 17. September 1885.

Ministeriet

(udnævnt den 4. Maj 1920.)

Statsminister og Finansminister N. Neergaard (f. 27. 6. 54).

Udenrigsminister H. Scavenius (f. 27. 5. 73).

Justitsminister S. Rytter (f. 19. 1. 75).

Undervisnings- og Kirkeminister J. Appel (f. 23. 4. 65).

Forsvarsminister M. Berntsen (f. 12. 6. 44).

Trafikminister M. N. Slesbager (f. 13. 11. 74).

Landbrugsminister T. h. Madsen-Møgdal (f. 24. 12. 75).

Indenrigsminister Dr. phil. D. C. Frøgh (f. 23. 9. 70).

Handelsminister T. h. Rothé (f. 2. 12. 77).

Rigsdagen.

Folketinget

Har 149 Medlemmer. Sidste Valg til Folketinget fandt Sted den 21. September 1920. Partistillingen er: Venstre 52, Socialdemokraterne 48, Det konservative Folkeparti 27, Radikale 18, Erhvervs-partiet 3, Tyhstjerne 1 Folketingsmand.

De genforenede Jønderhøjske Landsdele valgte ind i Folketinget: Gaardejer Chr. E. Christensen, Gaardejer M. Gram, Gaardejer J. P. Refshauge, Redaktør A. Lebeck, cand. theol. H. Andersen, Typograf Lageri, Bagermester Nielsen og Pastor Schmidt.

Landstinget

Har 76 Medlemmer. Sidste Valg til Landstinget fandt Sted den 24. September 1920. Landstingsvalgte er 19, folkevalgte er 57 af Medlemmerne. Partistillingen er: Venstre 33, Socialdemokraterne 22, Det konservative Folkeparti 13, Radikale 8 Landstingsmænd.

De genforenede Jønderhøjske Landsdele valgte ind i Landstinget: Gaardejer H. D. Kloppenborg-Skrumsager, Amtsassessor, Dr. jur. Karberg, Gaardejer H. Jessen Christensen og Typograf J. Møller.

Porto=Takster.

	Landsporto	Localporto
Breve indtil 50 gr., frankerede	20 Øre	10 Øre
50—250 = —	30 =	15 =
250—1 kg. —		60 Øre
Brevkort , enkelte, —	15 Øre	8 Øre
med betalt Svar —	30 =	16 =
Tryksager indtil 50 gr	10 =	5 =
50—250 gr	15 =	8 =
250—1 kg		40 Øre
Do. Vægt 3 kg og derunder, alene indeholdende Relieffrikt t. Brug f. Blinde		5 Øre pr. 500 gr.
Vareprøver og blandede Forsendelser indtil 50 gr, frankerede	10 Øre	5 Øre
50—250 gr, —	15 =	8 =
250—500 = —		40 Øre

For **Udbetaling** af Breve, Brevkort, Tryksager, Vareprøver og blandede Forsendelser betales yderligere 30 Øre; anbefalede Forsendelser skal forudfrankeres.

For **Udbetaling** (Brevforsendelser af Vægt over 250 gr) betales foruden Brevporto en Tilslægsporto af 1 Kr.

	Værdiporto	
Værdibreve. Beløb indtil 1000 Kr.	50 Øre	+ Brevporto
Beløb 1000—2000 Kr.	55 =	} som ovenfor ansført for Breve af samme Vægt
= 2000—3000 = ...	60 =	
= 3000—4000 = ...	65 =	
o. i. fr. 5 Øre mere for hvert 1000 Kr.		

Baller , almindelige, 1 kg og derunder	50
fra 1—3 kg	65
fra 3—5 kg	75
fra 5—6 kg	100 Øre og derafter
25 Øre mere for hvert følgende kg.	

Baller med angiven Værdi: Vægtporto som for almindelige Baller + Værdiporto 50 Øre for det første 1000 Kr. af Værdien og 5 Øre for hvert 1000 Kr. mere.

For **Udbetaling** af Baller betales yderligere 30 Øre; anbefalede Baller skal forudfrankeres.

Udbetaling: 1 Kr. mere for hver 5 kg eller Del deraf.

Postanvisninger. Beløb indtil 25 Kr.	25 Øre
Beløb 25—100 Kr.	40 =
= 100—300 = ...	55 =
= 300—1000 = ...	70 =

Postopkrævninger. Beløb indtil 25 Kr.	30 =
Beløb 25—100 Kr.	45 =
= 100—300 = ...	60 =
= 300—1000 = ...	75 =

Drægtigheds-Kalender.

	Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos			Finder Parring Sted	er Fødselen at vente hos		
		Heppen	Koen	Soen		Koen	Faaret	Soen
1	Jan.	6 Dec.	11 Okt.	24 April	1 Juli	10 April	29 Nov.	22 Okt.
2		29	15	23	5	14	8 Dec.	25
3		14	19	3 Mai	9	18	7	30
4		18	28	6	18	22	11	3 Nov.
5		22	27	10	17	26	15	7
6		26	31	14	21	30	19	11
7		30	4 Nov.	18	25	4 Mai	23	15
8	Jan.	8	8	22	29	8	27	19
9		7	12	26	2 Avg.	12	31	23
10	Febr.	11	16	30	6	16	4 Jan.	27
11		15	20	3 Juni	10	20	8	1 Dec.
12		19	24	7	14	24	12	5
13		23	28	11	18	28	16	9
14		27	2 Dec.	15	22	1 Juni	20	13
15		31	6	19	26	5	24	17
16	3 Marts	4 Febr.	10	23	30	9	28	21
17		8	14	27	3 Sept.	13	1 Feb.	25
18		12	18	1 Juli	7	17	5	29
19		15	22	5	11	21	9	2 Jan.
20		20	26	9	15	25	13	6
21		24	30	13	19	29	17	10
22		28	3 Jan.	17	23	3 Juli	21	14
23	4 Marts	7	21	27	27	7	25	18
24		8	11	25	1 Okt.	11	1 Marts	22
25	7 April	12	15	29	5	15	5	26
26		16	19	2 Avg.	9	19	9	30
27		20	23	6	13	23	13	3 Feb.
28		24	27	10	17	27	17	7
29		28	31	14	21	31	21	11
30	1 Mai	1 April	4 Febr.	18	25	4 Avg.	25	15
1		5	8	22	29	8	29	19
2		9	12	26	2 Nov.	12	2 April	23
3		13	16	30	6	16	6	27
4		17	20	3 Sept	10	20	10	3 Marts
5		21	24	7	14	24	14	7
6		25	28	11	18	28	18	11
7		29	4 Marts	15	22	1 Sept	22	15
8		3	8	19	26	5	26	19
9	2 Juni	7	12	23	30	9	30	23
10		11	16	27	4 Dec.	13	4 Mai	27
11		15	20	1 Okt.	8	17	8	31
12		19	24	5	12	21	12	4 April
13		23	28	9	16	25	16	8
14		27	1 April	13	20	29	20	12
15		31	5	17	24	3 Okt.	24	16
16	4 Juni	9	9	21	28	7	28	20

Metrisk Maal og Vægt.

Længdemaal.

- 1 Mil er $7\frac{1}{2}$ Kilometer er 7500 Meter.
 1 Kilometer er 100 Dekameter er 1000 Meter.
 1 Meter er 10 Decimeter er 100 Centimeter.
 1 Meter er $3\frac{1}{2}$ ($3,4865$) Fod. 1 Centimeter er $\frac{5}{13}$ ($0,4187$) Tommer
 1 Alen er 57 Centimeter, 20 Alen $11\frac{2}{5}$ Meter.

Rummaal.

- 1 Kubikmeter er $42\frac{1}{2}$ ($42,491$) Kubikfod.
 „ „ er ca. $\frac{1}{2}$ ($0,47218$) Favn Brænde.
 1 Favn Brænde er ca. $2\frac{2}{11}$ ($2,181$) Kubikmeter.

a. Tørre Varer.

- 1 Hektoliter er 10 Dekaliter er 100 Liter.
 1 Hektoliter Korn er $\frac{5}{7}$ ($0,7188$) Tønde.
 1 Hektoliter Korn er $5\frac{3}{4}$ ($5,7504$) Skæppe.

b. Flydende Varer.

- 1 Hektoliter er $\frac{5}{11}$ Oksehoved ($0,460$).
 1 Liter er $\frac{5}{9}$ Kande ($0,552$).
 1 Hektoliter er $2\frac{3}{4}$ Anker ($2,780$).
 1 Hektoliter er $\frac{8}{7}$ Tønde Øl ($0,883$).

Flademaal.

- 1 Hektar er 100 Are er 10,000 Kvadratmeter.
 1 Kvadratmeter er $12\frac{1}{8}$ Kvadratfod, 1 Ar er $4\frac{8}{4}$ Kvadratroder
 1 Hektar er ca. 2 ($1,9819$) Tønder Land à 240 Kvadratroder.

Vægt.

- 1 Kilogram er 10 Hektogram er 100 Dekagram er 1000 Gram.
 1 Kilogr. er 2 Pd., 1 Lod, 16 Gram, er $1\frac{7}{12}$ Dekagr. eller Nylod
 1 Dekagram er 2 Kvint. 1 Kvint er $\frac{1}{2}$ Dekagram.

Rentetabel.

Aarlig Rente.

Kapital	6 ⁰ / ₁₀	5 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀	5 ⁰ / ₁₀	4 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀	4 ⁰ / ₁₀
1 M.	0,06	0,05	0,05	0,04	0,04
2 —	0,12	0,11	0,10	0,09	0,08
3 —	0,18	0,16	0,15	0,13	0,12
4 —	0,24	0,22	0,20	0,18	0,16
5 —	0,30	0,27	0,25	0,22	0,20
6 —	0,36	0,33	0,30	0,27	0,24
7 —	0,42	0,38	0,35	0,31	0,28
8 —	0,48	0,44	0,40	0,36	0,32
9 —	0,54	0,49	0,45	0,40	0,36
10 —	0,60	0,55	0,50	0,45	0,40
20 —	1,20	1,10	1,00	0,90	0,80
50 —	3,00	2,75	2,50	2,25	2,00
100 —	6,00	5,50	5,00	4,50	4,00
500 —	30,00	27,50	25,00	22,50	20,00
1000 —	60,00	55,00	50,00	45,00	40,00

Tabel
for Kubikberegning af rundt Træ.
(Tværmaal i Tommer)

Længde i Fod	8'	10'	12'	14'	16'	18'	20'	22'	24'	26'	28'	30'	32'	34'	36'	38'	40'
4	1.1	2.1	3	4.1	5.3	7	8.3	10.2	12.2	14.3	17	18.3	22.2	25.1	28.1	31.2	35
6	2	3.1	4.3	6.2	8.2	10.3	13	16	19	22	25.3	29.2	33.2	38	42.2	47.1	52.2
8	2.3	4.1	6.1	8.2	11.1	14.1	17.2	21	25	29.2	34.1	39.1	44.3	50.2	56.2	63	69.3
10	3.2	5.2	8	10.3	14	17.3	21.3	26.2	31.2	37	42.3	49	56	63	70.8	78.3	87.1
12	4.1	6.2	9.2	12.3	16.3	21.1	26.1	31.3	37.3	44.1	51.2	59	67	75.3	85	94.2	104.3
14	4.3	7.2	11	15	19.2	24.3	30.2	37	44	51.3	60	68.3	78.1	88.1	99	110.1	122.1
16	5.2	8.3	12.2	17	22.2	28.1	35	42.1	50.1	59	68.2	78.2	89.2	101	113	126	139
18	6.1	9.3	14	19.1	25	31.3	39.1	47.2	56.2	66.2	77	88.2	100.2	113.3	127.1	141.3	157
20	7	11	15.3	21.2	28	35.2	43.3	52.3	63	73.3	85.2	98.1	111.3	126	141.2	157.2	174.2
22	7.3	12	17.1	23.2	30.3	39	48.3	58.2	69	81	94	108	123	138.3	155.2	173.1	192
24	8.1	13	19	25.3	33.2	42.2	52.2	63	75.2	88.2	102.3	118	134	151.2	169.3	189	209.2
26	9	14.1	20.2	27.3	36.1	46	56.3	68.3	81.3	96	111.2	127.3	145.1	164	184	205	227
28	9.3	15.1	22	30	39	49.2	61	74	88	103.1	119.3	137.2	156.2	176.3	198	220.3	244.2
30	10.2	16.1	23.2	32	42	53	65.2	79.1	94.1	110.3	128.2	147.1	167.3	189.1	212	236.2	262
32	11.1	17.2	25	34.1	44.3	56.2	70	84.2	100.2	118	137	157	178.3	202	226.1	252	279.1
34	11.3	18.2	26.3	36.1	47.2	60	74.1	89.3	107	125.2	145.2	167	190	214.2	240.2	268	296.1
36	12.2	19.3	28.1	38.2	50.1	63.3	78.2	95	113	132.3	154	176.3	201	227	254.2	283.3	314.1
38	13.1	20.3	30	40.2	53	67.1	83	100.2	119.2	140	162.2	186.3	212.1	239.3	268.3	299.2	331.3
40	14	21.3	31.2	42.3	56	70.3	87.1	105.3	125.3	147.2	171	196.2	223.2	252.1	288	315	349.1
42	14.3	23	33	45	58.3	74.1	91.3	111	132	155	179.3	206.1	234.3	265	297	331	366.3
44	15.1	24	34.2	47	61.2	77.3	96	116.1	138.1	162.1	188.1	216	245.3	277.2	311	346.3	384
46	16	25	36	49.1	64.1	81.3	100.2	121.2	144.2	169.3	196.3	225	257	290	325.1	362.2	401.3
48	16.3	26.1	37.3	51.1	67	85	104.3	126.3	151	177	205.2	235.3	268.1	302.3	339.2	378.1	419
50	17.1	27.1	39.1	63.2	70	88.2	109	132	157	184.2	214	245.2	279.2	315.2	353.2	394	436.3

Tallet efter Punktet angiver Fjerdedel Kubikfod.

Altsaa 17.2 = 17 $\frac{1}{2}$ Kubikfod, 58.3 = 58 $\frac{3}{4}$ Kubikfod, 64.1 = 64 $\frac{1}{4}$ Kubikfod osv.

Mønttabel.

Landets Navn	Møntenheden	Skillemønt	Omrignet i dansk Mønt. Kr. Ø.	Der udpræges	
				i Guld	i Sølv
Belgien	Franc	100 Centimes	0 72	40, 20, 10, 5 Francs	5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Franc
Brasilien	Milréis	1000 Réis	2 04	20, 10, 5 Milréis	2, 1, $\frac{1}{2}$ Milréis
Danmark	Krone	100 Øre	1 00	20, 10, 5 Kroner	2, 1 Krone, 50, 25, 10 Ø.
England	Pd. Sterling	20 Shill. & 12 Pence	18 16	5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Pd. St.	5, 4, 2, $\frac{1}{2}$, 2, 1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{16}$, $\frac{1}{32}$ Shill.
Finland	Markka	100 Penniä	0 72	20, 10 Markka	2, 1, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ Markka
Frankrig	Franc	100 Centimes	0 72	10, 5, 20, 10, 5 Fr.	5, 2, 1 Fr., 50, 20 Centimes
Grækenland	Drachme	100 Lepta	0 72	100, 50, 20, 10, 5 Drm	5, 2, 1 Drm., 50, 20 Lepta
Holland	Gulden	100 Cents	1 50	10 Gulden	2, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ Guld., 25, 10 Cents
Italien	Lira	100 Centes.	0 72	100, 50, 20, 10, 5 Lira	5, 2, 1 Lira, 50, 20 Centes.
Japan	Yen	100 Sen	3 73	20, 10, 5, 2, 1 Yen	1, $\frac{1}{2}$ Yen, 20, 10, 5 Sen
Kina	Taël	10 Maces & 10 Candarins & 10 Kash	5 70	.....	1, $\frac{1}{2}$ Taël, 2, 1 Mace
Nordamerik.	Dollar	100 Cents	3 73	20, 10, 5, 2, $\frac{1}{2}$, 1 Dollar	1, $\frac{1}{2}$ Doll., 25, 20, 10 Cents
Norge	Krone	100 Øre	1 00	20, 10, 5 Kroner	2, 1 Krone, 50, 25, 10 Ø.
Portugal	Milréis	1000 Réis	4 03	5 Milréis	500, 250, 100, 50 Réis
Rumænien	Lëu	100 Bani (Parä)	0 72	20, 10, 5 Lei	2, 1, $\frac{1}{2}$ Lëu
Rusland	Rubel (Sølv)	100 Kopek	2 88	10, 5 Rubler (sjældne)	1, $\frac{1}{2}$ R., 25, 20, 15, 10, 5 Kop.
Rusland	Rubel (Sedl.)	100 Kopek	1 92	.....	.....
Serbien	Dinar	100 Parä	0 72	.....	2, 1, $\frac{1}{2}$ Dinar
Spanien	Peseta	100 Centimos	0 72	20, 10, 5 Pesetas (sjældne)	5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Pes., 20 Centim.
Svejt	Franc	100 Centimes	0 72	20 Francs	5, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Fr., 20 Centimes
Sverige	Krona	100 Øre	1 00	20, 10, 5 Kronor	2, 1 Krona, 50, 25, 10 Øre
Tyrkiet	Pjaster	40 Parä & 3 Asper	0 16	100, 50 Pjast. (sjældne)	20, 10, 5, 2 Pja., 40, 20 Parä
Tyskland	Reichsmark	100 Pfennige	0 88 $\frac{1}{2}$	20, 10, 5 Reichsm.	5, 3, 2, 1, $\frac{1}{2}$ Mark
Ægypten	Pjaster	40 Parä	0 16	100, 50, 25 Pjast. (sjældne)	10, 5, 2, $\frac{1}{2}$, 1 Pjaster
Øster-Ung.	Gulden (Fl.)	100 Kreuzer	1 78	8, 4 Gulden	2, 1, $\frac{1}{2}$ Gulden

Fortegnelse

over Efter-, Høj-, Landbrugs-, Havebrugs- og Husholdningsstoler i Danmark.

Efterstoler.

Uabn Efterstole, Forstander Fru Elmelund, Uabnbros St.
Ugerstov Efterstole, Forstander K. Rasmusen, Ugerstov.
Bramminge Efterstole, Forstander Niels Hansen, Bramminge St.
Esbæk Efterstole, Forstander Kristian Jensen, Søvind St.
Eritsminde Efterstole, Forstander Karl Kirk, Boulsirup St.
Flemming Efterstole, Forstander Sigurd Højberg, Flemming St.
Gylling Efterstole, Gylling St.
Holsted Efterstole, Forstander N. Grand, Holsted St.
Klanf Efterstole, Forstander J. P. Hansen, Galten St.
Nordborg Slots Efterstole, Forstander Ploggaard, Nordborg.
Nr. Løgum Efterstole, Forstander H. Andersen, Løgumkloster.
Standerup Efterstole, Forstander Palle Kirk, Lunderstov St.
Stelund Efterstole, Forstander S. og Th. Havemoose, Stelund.
Stibelund Efterstole, Forstander Kr. la Cour Pedersen, Vejen St.
Vestbirk Efterstole, Forstander A. M. Ploggaard, Vestbirk St.
V. Vedsted Efterstole, Forstander Th. Høogaard Nielsen, Ribe.
Glamsbjerg Efterstole, Forstander P. J. Skriver, Glamsbjerg.
Hjemly Efterstole, Forstander Aksel Appel, Højstrup St.
Langtved Efterstole, Forstander Sigurd Brøndsted, Allersten St.
Nr. Søby Efterstole, Forstander Jens Nielsen, Allersted St.
Rens Efterstole, Forstander Sigurd Kristensen, pr. Bølnderup Boo.
Ringe Efterstole, Forstander P. Birkelund, Ringe.

Umindelige Folkehøjskoler.

Uabn Højskole, Forstander Fru Elmelund, Uabnbros St.
Uagaard Højskole, Forstander E. Jørgensen, Rolding.
Antvorstov Højskole, Forstander F. Nørgaard, Slagelse.
Ust Højskole, Forstander J. C. Christensen, Malling.
Ustov Højskole, Forstander Fru J. Appel, Vejen St.
Brøderup Højskole, Forstander C. Nielsen, Tappernøje St.
Bælum Højskole, Forstander Baldemar Rasmusen, Bælum.
Danebod Højskole (Uts), Fynshav.
Djursland Højskole, Forstander B. Sieverts, Trustrup.
Esbæk Højskole, Forstander J. Esbæk, Søvind.
Folkehøjskolen ved Flensborg Fjord, Forstander Lage Møller, Rinkenæs.
Forhaabningsholms Højskole, Forstander Frk. A. Boje, Forhaabningsholmsallé 18, København V.
Frederiksborg Højskole, Forstander H. Begtrup, Hillerød.
Grundtvigs Højskole, Forstander H. A. Rosenfal, Lyngby.
Hadsten Højskole, Forstander H. J. Bedde, Hadsten.
Højstrup Højskole, Forstander H. Rildeby, Højstrup.
Hoven, Kvinde-Højskole, Forstander M. J. Østergaard, Larm.
Kerteminde Højskole, Forstander H. C. Nielsen-Svinginge, Kerteminde.

Langelands Højskole, Forstander K. Kristensen Lange, Rudkøbing.
 Odder Højskole, Forstander C. P. Corneliusen, Odder.
 Ollerup Højskole, Forstander L. Bækhøj, Ollerup.
 Rostilde Højskole, Forstander Th. Bredsdorff, Rostilde.
 Ryslinge Højskole, Forstander A. Poulsen, Ryslinge.
 Rødding Højskole, Forstander E. Appel, Rødding.
 Rønde (S. M.)* Højskole, Forstander Ingemann Herskind, Rønde.
 Stals Højskole, Forstander J. Jensen, Stals.
 Sorø Højskole, Forstander A. D. Dalsgaard, Sorø.
 Særsted Højskole, Forstander R. Nielsen, Jullerup.
 Tøstrup Højskole, Forstander Kr. Taarup, Maarsted.
 Ubberup Højskole, Forstander H. Balslev, Børslev.
 Uldum Højskole, Forstander S. Pedersen, Uldum.
 Vallekilde Højskole, Forstander P. Hansen, Vallekilde.
 Vallø Højskole, Forstander D. P. Jensen, Vallø.
 Vejstrup Højskole, Forstander Th. Disina, Vejstrup.
 Vinding Højskole, Forstander P. Andresen, Vejle.
 Vovild Højskole, Forstander B. Nissen, Allingaabro.
 Voldby Højskole, Forstander A. Jensen, Voldby.

Folkeshøjskoler med Landbrugsundervisning.

Aaby Højskole, Forstander A. Elmelund, Aabybro.
 Bornholms Højskole, Forstander A. Hansen, Makirkeby.
 Børkop (S. M.) Højskole, Forstander A. S. Dam, Børkop.
 Faarevejle (S. M.) Højskole, Forstander C. M. Julin, Faarevejle.
 Galtrup Højskole, Forstander J. Lykke, Erslev.
 Gistrup Højskole, Forstander J. P. Rasmussen, Gistrup.
 Grejsdalens Højskole, Forstander J. K. Gaarde, Vejle.
 Haslev (S. M.) Højskole, Forstander P. C. Davidsen, Haslev.
 Horne Højskole, Forstander S. Olesen, Hjørring.
 Høng Højskole, Forstander L. Jørgensen, Høng.
 Karise Højskole, Forstander A. Th. Grønberg, Karise.
 Kjøng Højskole, Forstander Juhl Andersen, Glamsbjerg.
 Krabbesholm Højskole, Forstander D. Kjems, Skive.
 Lollands Højskole, Forstander C. Hanssen, Søllested.
 Nr. Nisum (S. M.) Højskole, Forstander L. Olsen, Lemvig.
 Nr. Ørsted, Højskole, Forstander Kristian Gregersen, Nykøbing F.
 Ribe Højskole, Forstander Siggaaard, Ribe.
 Ry Højskole, Forstander R. Bording, Ry.
 Rødkilde Højskole, Forstander B. Møller, Stege.
 St. Røstrup Højskole, Forstander R. Balle, Sønderholm.
 Størring Højskole, Forstander S. Frederiksen, Størring.
 Tommerup (S. M.) Højskole, Forstander P. Sandbæk, Rnarreborg.
 Try Højskole, Forstander Frode Fogd, Dronninglund.
 Vestbirk Højskole, Forstander K. Nørgaard, Vestbirk.
 Vesterdal Højskole, Forstander C. Gaarde, Nr. Aaby.
 Braa Højskole, Forstander Pastor Bertelsen, Braa.

* (S. M.) = Andre Mission.

Landbrugsskoler.

Åsmildkloster Landbrugsskole, Forstander H. Hauch, Viborg.
Borris Landbrugsskole, Forstander H. R. Rosager, Borris.
Dalum Landbrugsskole, Forstander Johs. Petersen, Dalum.
Næsgaard Landbrugsskole, Forstander H. S. Rasmussen, Stubbekøbing.
Fyns Husmandsskole, Forstander J. Lange, Odense.
Haslev (S. M.) Landbrugsskole, Forstander J. R. Jensen, Haslev.
Høng Landbrugsskole, Forstander E. Hansen, Høng.
Korinth Landbrugsskole, Forstander P. Fenger, Korinth.
Rørehave Landhusholdningskole, Forstander N. S. Nielsen-Rlodstov,
Ringsted.
Vadelund Landbrugsskole, Forstander J. C. Overgaard, Brørup.
Lyngby Landbrugsskole, Forstander J. J. Hansen, Lyngby.
Malling Landbrugsskole, Forstander H. P. Larsen, Malling.
Skaarup Landbrugsskole, Forstander E. Clausen, Skaarup.
Slangerup Landbrugsskole, Forstander D. Jensen, Slangerup.
Stevens Landbrugsskole, Forstander E. Rasmussen, Storehedinge.
Sjællandsskole, Forstander M. Nielsen, Lundby.
Tune Landbrugsskole, Forstander N. Bredtkær, Taastrup.
Vejlby Landbrugsskole, Forstander Lage Møller, Vejlby.
Brigsted (S. M.) Landbrugsskole, Forstander J. Kruse, Brigsted.

Mejeriskoler.

Dalum Landbrugsskole (Mejeriafdeling).
Vadelund Landbrugsskole (Mejeriafdeling).
Ribe Mælkeri- og Landbrugsskole, Forstander Siggaard.
Haslev Kontrolskole, Forstander S. Laursen, Haslev.
Tranekær Fodermesterkole, Bestyrer E. Sørensen.

Havebrugsskoler.

Årslev Havebrugsskole, Forstander S. Busk, Årslev.
Beder Gartneriskole, Forstander N. Klougart, Beder.
Ankerhus Havebrugsafdeling, Sorø.
Landsgrav Husmands- og Havebrugsskole, Forstander H. Knudsen,
Slagelse.
Bilvoorde Havebrugsskole, Forstander B. Jensen, Charlottenlund.
Snooghøj Fiskerhøjskole, Forstander A. Otterstrøm, Fredericia.

Husholdningskoler.

Århus Husmoderskole, Forstander Frøten M. Jespersen, Århus.
Ås Husholdningskole, Sønderborg, Forstander Margrethe Pedersen.
Graasten Husholdningskole, Forstander Marie Ehrenreich.
Baungård Landhusholdningskole, Forstander J. Kr. Madsen, Vejen.
Frederiksberg Husholdningskole, Forstander Frøten A. Jacobsen, Hilerød.
Haraldsborg Husholdningskole, Forstander H. P. Nielsen, Roskilde.

Husholdningsseminariet Ankerhus, Forstander Fru M. Lauridsen, Sorø.

Husholdningsseminariet, Forhaabningsholmsallé 18, Forstander Fru B. Berg-Nielsen, København.

Husholdningsstolen „Borrehus“, Forstander Frøken N. Simonsen, Røding.

Husholdningsstolen „Eritsføhus“, Forstander Frøken E. Sejers-Olsen, Fredericia.

Silleborg Husholdningsstole, Forstander Frøken F. Lund, Silleborg. Sorø Husholdningsstole, Forstander Frøken Bestergaard, Sorø.

Vordingborg Husholdningsstole, Forstander Frøken D. Ørmyer, Vordingborg.

Landboforeninger og Avlsorganisationer i de sønderjydske Amter.

Fælleslandboforeningen for Nordflæsbyg:

Formand: Gdr. P. J. Refshauge, Kathrinelund pr. Christiansfeld.

Næstformand: Forpagter J. Høyer, Billeslund pr. Gram.

Konfulenter i Planteavl: H. Hansen, Karpedam, Aabenraa, og Chr. Nielsen, Rødekro.

Konfulent i Husdyrbrug: Jørgen Frank, Røding.

Planteavlsubudvalgets Formand: Gdr. J. Petersen, Sommersted.

Husdyrbrugsubudvalgets Formand: Gdr. M. R. Gram, København pr. Skodborg.

Landboforeningerne.

Haderslev Amts Landboforening. Formand: Gdr. M. Wiuff, Sillerupgaard, Bønsbæk.

Den Nordflæsbygiske Landboforening. Formand: Forpagter J. Høyer, Billeslund pr. Gram.

Nørre Rangstrup Herreds Landboforening. Formand: Gdr. Chr. Ludvigsen, Sandet pr. Arrild.

Aabenraa Amts Landboforening. Formand: Gdr. Chr. Hansen, Tinggaard pr. Aabenraa.

Det blandede Distrikts Landboforening. Formand: Godsejer B. Høyer, Trøjborg pr. Wisby.

Slogs-Herreds Landboforening. Formand: Gdr. Th. Thomsen, Ravsted.

Vis Herreds Landboforening. Formand: Gdr. C. Gregersen, Frøsløv pr. Pødborg.

Den Sundevedske Landboforening. Formand: Gdr. H. Andresen, Røjhus pr. Skelle.

Den Allsikke Landboforening. Formand: Gdr. P. Petersen, Hestehave pr. Sønderborg.

Lysabild Sogns Landboforening. Formand:
Gdr. H. J. Hanjen, Lysabildskov pr. Skovby, Als.

Den Mellemafjiske Landboforening. Formand: Gdr.
Chr. Ernst Christensen, Asjerballe, Als.

Als Rørherredets Landboforening. Formand:
Gdr. Chr. Christensen, Elsmark pr. Nordborg.

Løgumfløster og Omegns Landboforening.
Formand: Chr. Hinrichsen, Landebj pr. Løgumfløster.

Koager = Spandet = Bødder Landboforening.
Formand: Gdr. Jes Mærsk, Øster Nabølling.

Øvneævnte Foreninger — med Undtagelse af jidstnævnte, der arbejder i Forbindelse med „Ribe Amts vestre Landboforeninger“ — er indmeldte i Fælleslandboforeningen, hvis Bestyrelse dannes af de enkelte Foreningers Formænd.

Sønderjydsk Fællesledelse af Korthornsavl.

Formand: Gdr. Mads Gram, Københoved pr. Skodborg.

Konjulent: Landbrugskandidat J. Frank, Rødning.

Bestflesvigs Fællesledelse af Korthornsavl.

Formand: Gdr. Math. Jepsen, Rørtær pr. Vejning.

Fællesledelsen for rødt dansk Malkevæg i Sønderjylland.

Formand: Gdr. H. Andersen, Røjhus pr. Stelle.

De samvirkende sønderjydske Hejsteavlsforeninger.

Formand Gdr. N. Skrumager, Tojtlundgaard pr. Skodborg.

Kendingsbogstaver for Motorkøretøjer.

A. Københavns Amt.

B. Frederiksborg Amt.

C. Holbæk Amt.

D. Haderslev Amt.

E. Sorø Amt.

H. Præstø Amt.

I. Bornholms Amt.

K. København By.

L. Maribo Amt.

M. Odense Amt.

N. Aabenraa-Sønderborg Amt.

O. Svendborg Amt.

P. Hjørring Amt.

S. Thisted Amt.

T. Viborg Amt.

U. Aalborg Amt.

V. Randers Amt.

X. Aarhus Amt.

Y. Vejle Amt.

Z. Ribe Amt.

Æ. Als-Tønder Amt.

Ø. Ringkøbing Amt.

Jagttabel.

Bilbted	Man jages
Raabuk	1. April—14. Juli og 21. Sept.—31. Dec.
Raa	21. Sept.—31. Dec.
Hare	24. Sept.—24. Dec.
Graaspurve, Krager, Raager, Staber, Lornstaber, Starven (Malestragen), Dre- og Spurvehøge, Raudrefalke, Sneugler og Rthgæs (med Ud- tagelse af Graagaasen)	Hele Haret
Skofstaber, Fiskehejrer og Graagæs	1. Jan.—28. Febr. og 1. Juli—31. Dec.
Svømmeænder og Laffelænder (med Udtagelse af Gravænder)	1. Aug.—31. Dec.
Regnsøver	1. Jan.—15. April og 1. Aug.—31. Dec.
Urhaner og Tjurhaner	11. Aug.—24. Dec.
Rødvugle (med Udtagelse af Fiskehejrer, Skofstæpper, Regnsøver, Nordrummer, Størte, Traner, Bræftekraber, Stendænder og Rthder), Dag- rødvugle (med Udtagelse af Glester), Ring- og Hultner	1.—31. Jan. og 1. Aug.—31. Dec.
Musbaagen, Hvepjæbaagen, og Laars- salten	1. Jan.—1. Febr. og 15. Sept.—31. Dec.
Nærhønd, Grouie og Pøgler	18. Sept.—14. Nov.
Gravænder og Lappedykkere	21. Sept.—31. Dec.
Solførter, Sjægere og andre Drosler, Fasaner og Svømmevugle (med Ud- tagelse af Graagæs, Svauer, Svømmeænder, Laffelænder, Lappedykkere og Ferner)	1.—31. Jan. og 21. Sept.—31. Dec.
Skofstæpper	1. Jan.—15. April og 21. Sept.—31. Dec.
Svauer	1. Jan.—15. April og 14. Nov.—31. Dec.

Vejrspaadomme for 1923.

(Efter den 11-aarige Periode.)

*Mennesket spaa'r,
men Gud raar.*

Januar: I den første Halvdel af Maaneden forholdsvis mildt Vejr med Regn og nogen Sne, derefter Frost og Sne Maaneden ud.

Februar: Fra 1. til 9. Sne og Kulde, fra 10. til 18 blæstfuldt og koldt: Resten af Maaneden mildere Vejr og nogen Sne.

Marts: I første Halvdel af Maaneden Kulde og Blæst, fra 16. til 23. Sne, fra 24. til 31. Tøvejr.

April: Fra 1. til 9. mildt Vejr og Regn, fra 10 til 21. Blæst og noget køligere, fra 22. til 30. afvekslende Blæst og Regn.

Maj: I første Halvdel af Maaneden køligt og ustadigt, fra 16. til 22. Regn, Resten af Maaneden smukt, varmt Vejr.

Juni: Fra 1. 14. Varme og tørt Vejr, fra 15. til 20. lidt Regn, derefter atter varmt og tørt.

Juli: Fra 1. til 11. noget ustadigt, Regn med sydlig og sydvestlig Vind. Fra 12. til 24. megen Varme med enkelte Tordenbyger, Resten af Maaneden Regn.

August: I første Trediedel ustadigt med sydvestlig Vind, i anden Trediedel lidt køligt. Resten af Maaneden Regn med sydlig og sydvestlig Vind.

September: I første Halvdel varmt og smukt Vejr, fra 16. til 21. nogle Regnbyger, fra 22. til 30. atter smukt og tørt Vejrlig.

Oktober: I første Trediedel friskt og smukt Vejr, omtrent hele Resten af Maaneden Blæst og Regn.

November: Fra 1. til 11. stormfuldt Vejr med Regnbyger, fra 12. til 21. friskt og klart, fra 22. til 30. nogen Sne.

December: I første Trediedel af Maaneden mildt og taaget Vejr, i anden Trediedel lidt Sne, Resten af Maaneden mildt med vekslende Regn og Tøsne.

Gud raader for, hvad Aaret os skal bringe.

Da Præsten lo.

Af P. Skovrøy. (E)

Præstegaarden laa paa en Klitskraaning midt inde i Landet. Oven for Præstegaardens Have hviskede Vestenvinden i Marehalmen. I Tidens lange Løb havde Præsterne med en englelig Taalmodighed tilført Haven saa megen Muld, at den nu prangede baade med Frugttræer og Rosenbuske, medens Lyngen blomstrede umiddelbart uden for Diget.

Lige over for Præstegaarden laa Søren Jensens Gaard, og Sønnen fra denne Gaard var gode Venner med Præstens Datter. I dette Kapitel mødte han en stærk Uvilje hos Præsten, skønt Jens som eneste Barn var et godt Parti. Grunden var følgende. For et Par Aar siden var Præstens Søn kommen ulykkelig af Dage paa en Ridetur med Jens. Skønt denne ikke havde mindste Skyld i denne Ulykke, kunde Præsten siden ikke taale at se ham for sine Øjne.

En skøn Sommereftermiddag kom Jens fra Heden. Han blev en kvindelig Skikkelse vaer, som sad paa en stor Kampesten udenfor Præstegaardens Havedige.

Ogsaa disse Sten havde deres Historie. Præsten havde for mange Aar siden med stor Møje og Bekostning ladet dem opgrave i Heden, hvor de var bleven efterladt af Smelteisen, og bunket dem op i Snesevis bag Havediget. De skulde, ifølge Præstens romantiske Indbildningskraft fremstille intet mindre end Norges Klipper.

Paa en af disse Klipper sad nu hans Datter Emilie og Jens af Sørens. Saadan lød Kendingsnavnene paa hin Tid i Sønderjylland og tildels endnu i vore Dage.

— Jeg er bange for, at Fader aldrig giver sit Samtykke til vor Forbindelse. Det var en dobbelt Ulykke, at min Broder skulde komme af Dage paa Rideturen med dig, Jens, udtalte Emilie som Svar paa et Spørgsmaal, som stadig laa paa Jenses Læber.

— Ja, jeg havde sandelig ingen Skyld. Vi red saamænd i Luntetrav, da Ulykken skete, og Knuds Hest blev sky for et Faar, som sprang op af Grøften.

— Nej, det ved Fader ogsaa godt; men desuagtet er du blevet ham en Torn i Øjet. Han er i det hele taget meget forandret. Han var før en glad Mand. Nu kommer der aldrig et Smil paa hans Læber. Moder fælder Taarer ved Mindet om Knud. Bare Fader ogsaa kunde græde, men dette kan han ikke, lader det til.

— Ak ja, jeg er bange for, han giver aldrig sit Minde.

— Ikke saalænge Sorgen knuger ham saa haardt. Men jeg tror, der er noget sygeligt ved denne Sorg, og at den vil svinde, naar Skorpen er brusten, som har lagt sig om hans Hjerte. Jeg tror ogsaa med Mor, at det vilde hjælpe Far, om han kunde faa Luft i Taarer.

— Det sker næppe, Taarer hjælper ingen Mand, mente Jens.

— Nej, naturligvis, det forbyder Mandhaftigheden, ærtede Emilie, men lagde, som forsonende, sit Hoved op til hans Bryst og smilte gennem Taarer.

— Søde Emilie! Hvor jeg elsker dig!

Og som Bevis herpaa tog han hende om Hovedet og trykkede hende et Kys paa hendes blomstrende Læber.

— Du er mit Livs største Skat, som din Fader skal faa Lov til at udlevere mig — med det gode eller med det onde.

— Kom, lad os gaa, sagde Emilie pludselig og rejste sig. Jeg følger med ned til Købmanden.

— netop som Jens Peter sad i Gadekæret.

— Hør, hvor de larmer derinde, sagde Jens, da de kom til Kroen, gennem hvis aabne Vinduer Latter og

1*

Hujen lød ud paa Vejen. Det er Jens Peter fra Mosen, der er i »æ Tarre«. Han har leveret et Læs Tørv til Kromanden, og nu er han ved at sætte det i Spiritus.

Dette var lykkedes ham ved Kromandens og nogle andre gode Venners Hjælp i Løbet af nogle Timer. Hen paa Eftermiddagen kørte han ud af Kroporten alt hvad Remmer og Tøj kunde holde. Selv sad han dinglende i Agestolen, svingende Pисken over Rallikkerne. Han rev og sled i Tømmen, og nede i Byen kørte han Hestene lige ud i Gadekæret. Her styrtede han af Vognen ned i Vandet, mens Hestene løb videre.

Nu traf det sig hverken værre eller bedre, end at Præsten skulde komme forbi og møde Jens og Emilie, netop som Jens Peter sad i Gadekæret i Vand til Hovedet og sang af fuld Hals: »*En Sømand han maa lide langt mere ondt end godt*« . . . .

Dette var en saa komisk Situation, at end ikke Præstens mørke Alvor kunde holde Stand. Præsten ikke alens smilte, men han lo højt, da Jens og Emilie kom derhen.

Emilie stirrede forbløffet paa Faderen, paa hvis Ansigt hun ikke havde set et Smil siden Ulykken med hendes Broder. Det var næsten, som denne Latter havde sprængt Skorpen om hendes Faders Hjerte, thi han ikke blot hilste paa Jens, som han siden Ulykken ikke havde kunnet taale at se, men han gav ham end ogsaa Haanden, og de fulgtes alle tre samdrægtig hen ad Vejen til Præstegaarden. Da de kom til Havelaagen, blev Emilie end mere forbløffet ved Faderens Ord:

— Vær saa god, træd inden for, Jens. Det er længe siden, du har sat din Fod inden for, ikke siden Ulykken med min stakkels Dreng. Du var jo hans bedste Ven, og jeg beder dig om Tilgivelse for min Adfærd siden da — den var jo aldeles uden Berettigelse, det føler jeg saa godt,

men mit Sind var formørket af Sorgens Skygge. Jeg beder dig, ikke at bære Nag til mig derfor.

Emilie troede, at hun drømte, og Jens kunde ikke faa et Ord over sine Læber, saa bevæget var han.

— Lad os gaa ind i Lysthuset og passiare lidt, sagde Præsten.

Da de var kommen til Sæde, tog Præsten atter til Orde med et Suk.

— Ak ja, Drengens Død var nær ved at tage Livet af mig. Først i Dag har jeg en dunkel Fornemmelse af, at Livet atter kunde faa Værd for mig. Jeg er ogsaa kommen til Erkendelse af, at et Menneske ikke maa lade sig overvælde af Sorgen. Dette skylder han sig selv, men endnu mere sine nærmeste, fordi hans Sorg kaster sine Skygger over hans Omgivelser. Dette kan jeg nu se paa Emilies glade Ansigt og paa dit med, min kære Jens.

— Ja, kære Hr. Pastor, der er vist ingen, der tager mere Del i Deres og Emilies Ve og Vel end jeg, svarede Jens.

— For Emilies Vedkommende har jeg længe lagt Mærke dertil, sagde Præsten med et polisk Smil.

Emilie blev rød, og Jens skyndte sig at benytte Lejligheden.

— Jeg beder om Emilies Haand, kære Hr. Pastor. Høndes Hjerte har jeg allerede.

— Hm — ja, saa er der vist ikke andet for mig gamle Mand end at give mit Minde. For Resten kan jeg lige saa godt tilstaa, at det aldeles ikke koster mig nogen Overvindelse.

— Tak, Fader! udbrød Emilie og lagde Armen om Faderens Hals. Du skal se, hvor rart vi faar det. Naar vi bliver gift, kommer du hver Dag over og ser til os, vi bliver jo Naboer.

— Ja, saamænd, hvorfor ikke, men jeg er kun mest bange for, at mit Overhæng skal forulempe de nygifte i Hvedebrødsdagene.

— Nej, sagde Jens med et Smil, det er der ingen Fare for. Vi tilbringer nemlig Hvedebrødsdagene paa en Udenlandsrejse.

— Lige som andre fine Folk, tilføjede Emilie og stak Næsen i Sky.

95)

„Det går an!“ soj Spanne Præst.

Af Peder H. Smidt, Spandet.

Ud å æ Vesterkant i et Sovn,
som læng før vo Ti fik Spanne te Navn,
der vår i gammel Ti en Præst,
som i æ Kro vår en stajæ Gjæst.

Han såd der tit å manne Gång
den hele Dav o Nat så lång.
Æ Kro han haj så kjær,
o de vår et så sær,
få han holdt a den Drik,
som her i æ Kro han fik.

Men da æ Bisp i Rif han høe fátæl,
te æ Præst så gjen i æ Kro vild dvæl,
så ladt han Boj gå herop te vo Præst.
te han sku vær en velkommen Gjæst,
nær han vild kom ud å gi Besked
om sæ sjæl o om hans Menighed.

De vår Sønd å sej, te æ Præst blev glaj.
men der vår jo inne anne Raj
o en Dav, de såv orndle ud i æ Vær,
da tråt han i si kønnest Klær
o tænd den sølbeslån Merskumspif
ladt spænd for o dræv astej te Rif.

Hva æ Bisp han soj, ved æ så nøj,
men tesist vo Præst si Knæ måt bøj
o så måt han lov ve si Ær o si Tro,
te han aller mer vild gå ind i æ Kro.
»Så gak med Fred!« æ Bisp han mæld.
o læng i Rif vo Præst et dvæld.

Hjemad han vår bade tvære o sur,
o av o te han æ Kusk skældt u'e.
Æ Kusk — han hedt fåresten Mads —
idav ku slet et kør tepas,
så vi ka fostå, at ålt lav di kør,
kom Mads jo å i en selle Humør,
o skøndt æ Hest vår ville o rask
han gav dem manne velmén Dask.

Sådn gær et i Verden, Do kinner et vist,
di Uskylle tit må li tesist.

Lav sin æ Kro di sku kør fåbi,
æ Præst han keg te den anden Si,
så men han, æ Fristels vår et så stor,
o de vild vær letter o stå imoe?

Men hva gær der no idav a Mads?
den Ka'l er nok et taft bag a æ Las.
Han kinner te Punkt o te Prik
si Husbonds goj, ældgammel Skik;
o så slær han Skrald med æ Pisk
o gør Holdt lig udn få æ Kromands Disk.

Nej, »Kør!» »Kør!» æ Præst han skreg
o blev i de sam om æ Næv så bleg.
»Æ Bisp i Rif har æ lovet før
et mer o gå ind a æ Kromands Dør.
O æ hverken kan eller vil,
få mi Embed å Ær stær å Spil!»

Der kom novve Rynker i Madses Pand,
o han svar æ Præst: »Da vår de iband!
Te sådn en gammel, ærværdig Hallunk
et ka la vos sjel ram æ Mae me æ Dunk.
Æ tøs, de er både Sønd å Skam
å nægt en tøste Mand en Dram.

I har lovet æ Bisp ve Jer Ær å Jer Tro.
te I aller mer vild gå ind i æ Kro.

Men hva så, nær å en annen Mánér
vi ku kom ind i æ Kro i Kátér?
Hva tykkes I Far om de her,
når ind a æ Dør æ Jer bær?

Æ Præst et længer ku stå imod,
o snar såd han bænket derind ve æ Bord.
Så vár han rigte i si Es.
Han klinked med dem áld, han nikked te Mads,
»Det gaar an!« soj han så, »no æ Bisp vi snød,
o inne ska sej, te mi Ord æ brød.
Heretter æ osse me Ret o me ÆR
mi Kjul o mi Krav som Præst ka bær.
Men fra Sovn o te Sovn der vil gå Ry
a æ Præst o æ Kusk fra Spanne By.«

9.
Aabenraa

D. 1864

Trængselstider.

Fortalt efter samtidige ledende Mænds Dagbøger
ved P. Eliassen.

Aaret 1864 begyndte med stærk Frost og Østenvind, og Jorden var dækket med et jævnt Lag Sne. Den strenge Vinter vedblev ind i Februar, og enhver, der kendte den danske Armés sørgelige Stilling ved Dannevirke, vidste, hvilke Vanskeligheder og Lidelser, vore Tropper havde at kæmpe med, medens de allierede Tropper i al Ro og Mag kunde samles og udhvile sig paa det ved Forbundstropperens Besættelse neutraliserede holstenske Territorium.

I Aabenraa herskede der et stærkt Røre for ikke at sige en endeløs Forvirring, da Trænet blev organiseret der; og da Flensborg Fjord var tillagt, medens Fjorden ved Aabenraa var fri for Is, blev Aabenraa Havn daglig anløbet af Dampskibe og Transportfartøjer, som bragte Rekvisitter til Hæren og hentede syge fra Lasareetterne. Sydfra kom der Efterretning om flere mindre Kampe og Forpostfægtninger, hvorved vore Tropper trods den tapreste Modstand stadig trængtes tilbage.

Udenom Aabenraa blev der i stor Hast anlagt en Retrættevej, og den danske Befolkning var i Virkeligheden forberedt paa skæbnesvangre Begivenheder. Den 6. Februar kom der meget foruroligende Rygter til Byen. Om Aftenen blev der tændt Lygter langs Retrættevejen, og hele Natten bevægede en uendelig Vognrække sig fra Syd til Nord, førende syge, Proviant og al Slags Bagage med sig. Næste Dag bragte »Dannevirke« Efterretningen om, at Dannevirkestillingen var forladt. Stemningen blandt det danske Borgerskab var i højeste Grad nedtrykt, men dog ikke saa stærkt, som den vilde have været, om man kunde have set nogle Maaneder frem i Tiden.

Den 10. Februar kom der tre preussiske Dragoner med spændte Pistoler i de udstrakte Hænder sprængende gennem Byen og tilbage igen. Synet fremkaldte et voldsomt Røre blandt Hjemmetyskerne. Gamle Jürgen *Ahlmann* var den første, der hængte Oprørsflaget ud, og hans Eksempel efterfulgtes snart af flere. Man kunde dog ikke lade være at smile lidt, thi da Flaget var ganske ubekendt for de fleste af Hjemmetyskerne, vendte de det forkert, saa den Side af det, der skulde vende opad, kom nedad. Først nogle Timer efter blev Fejltagelsen rettet.

En Flok tyske Haandværkssvende gik gennem Gaderne brølende Slesvigholstenvisen, medens en anden Flok danske Svende sang »Kong Christian«.

Senere hen paa Dagen kom en større Afdeling fjendtligt Kavalleri, som blev holdende udenfor Borgmester *Lunns* Bolig. Ved Siden af Officererne red Købmand *Peter Petersen*, og medens Officererne var inde hos Borgmesteren for at tale med ham, samlede der sig en Del Mennesker udenfor Huset, og der blev holdt Taler og raabt Hurra. Byens Hjemmetyskere, Tobaksfabrikant *H. Offersen* (en født Normand!), Dr. *Cohn*, Smed *Wismar*, Snædker *Gebhardt* og Mægler *Hundewadt* satte sig i Forbindelse med den fjendtlige Ritmester og dannede af egen Magtfuldkommenhed en Indkvarteringskommission. Da det fjendtlige Militær atter forlod Byen, var Hjemmetyskerne ikke saa lidt bange for de dansksindede Skibstørnere, og de dannede en »Sikkerhedsvagt«, mest bestaaende af unge Mennesker, der fik et hvidt Bind om Armen og en stor Stok i Haanden. Deres »Resultater« i Løbet af Natten kom for Resten til at gaa ud over en Barselkone, idet Vagten standsede et Par Kvinder, der skulde hente Jordmoderen og nær aldrig havde faaet Lov til at forrette deres uopsættelige Ærinde.

Den 11. Februar rykkede saa Avantgarden (Gardetropper) under jævnlige Snebyger og i stærk Blæst gennem Aabenraa. General von der Mülbe blev indkvarteret hos Kommerceraad *J. Lorentzen*, medens dennes Genbo, Apoteker *Worsaae* paa Svaneapoteket fik Stabschefen, von Alvensleben og mange andre i Kvarter. Nu kom Oprørsflagene frem i et noget større Tal, og om Eftermiddagen talte paa Søndertorv Købmand *Johan Jacobsen*, der efter forrige

Krig var kommen galt afsted i Anledning af noget Materiel tilhørende den danske Arme og som denne havde efterladt i Byen. »Endelig har de brave Preussere«, sagde han, »ved for anden Gang at udgyde deres Blod, befriet os fra de danskes Aag og Tyranni«, og saa proklamerede man »Hertug« Friedrich, men efter Apoteker Worsaaes Henstilling til Major von Alvensleben gik det dog ikke rigtig med den egentlige »Proklamering«, der skulde finde Sted paa Store Torv, thi Forsamlingen blev blidt jaget væk af Militæret.

Samme Aften kom der en Konsul *Brieger* fra Kiel til Byen og afholdt en politisk Forsamling i augustenburgsk Aand i Hotel »Stadt Hamburg«s Sal. Han krævede de danske Embedsmænds snarlige Afskedigelse og fremlagde en Liste over passende nye Kandidater, navnlig bortløbne eller afskedigede Embedsmænd, der havde spillet en Rolle under Oprøret i 1848. Det gik dog ikke saa flot, thi Major von Alvensleben meddelte om Aftenen sin Vært, at Konsul Brieger og en Række andre Civilister, der rejste paa Agitation, ved Tvangspas vilde blive transporterede ud af Landet, ligesom ogsaa Hertugen af Gothas Sekretær, der var kommen til Flensborg for at uddele slesvigholstenske Proklamationer, var bleven arresteret. Slesvigholstenerne gjorde efterhaanden en Del sørgelige Erfaringer. De danske Embedsmænd blev stadfæstede i deres Embeder, naar de inden 8 Dage vilde afgive en skriftlig Erklæring om, at de ikke vilde modsætte sig den herskende Autoritet.

I de paafølgende Dage trak der stadig Tropper gennem Byen. Snart kom Østerrigerne med deres store Musikkorps. Den store Tromme, et sandt Monstrum, laa paa en Vogn, der blev trukket af en Hund, medens Tamburen rabaldrede paa den af fuld Kraft.

Flere tyske og østerriske Officerer udtalte deres Forbavselse over, at de siden deres Ankomst til Landet ikke havde set en eneste Tigger og over den ualmindelige Velstand, de overalt havde fundet, baade i Holsten og i Slesvig. Navnlig var de i højeste Grad forundrede over at se vore store og velbyggede Bøndergaarde, som de fandt svarede til de saakaldte »Rittergüter« i Tyskland. Officererne kunde derfor ikke begribe, at der blandt Landboerne fandtes misfornøjede eller »Hjemmetyskere«, og naar de traf en af den

Slags, morede de sig ofte ved at spørge dem om, hvor meget de betalte i aarlig Skat. Naar Svaret da lød paa et ubegribeligt lille Beløb, fortsatte Spørgerne: »Ja, det er den kongelige Skat, men hvor meget betaler De i Hussskat, Nærings-skat, Formueskat, Saltskat, Maltskat, Slagterskat og alle de andre Skatter?« Naar Svaret da lød, at alle saadanne Skatter kendte man ikke, saa haanlo Officererne: »Warum haben Sie dann Aufruhr gemacht? Bliver De Preussere, saa kan De være vis paa at komme til at betale det dobbelte af, hvad De nu giver.« Efterhaanden mærkede man i saadanne Kredse den Vind, der blæste, og maaske var det derfor, at Dr. *Mordhorst* tog sit Flag ind for ikke oftere at lade det komme tilsyne.

En Triumf havde Hjemmetyskerne dog, nemlig den, at det tyske Sprog kom. Den tyske Kommandant gav Befaling til, at Magistraten skulde lade Natvægterne raabe paa Tysk og at de danske Navne paa Gadehjørnerne skulde forandres til tyske. Ogsaa den offentlige Udraaber skulde raabe paa Tysk, og dette gav Anledning til morsomme Scener, da Manden aldeles ikke forstod Tysk. Han maatte oplæse Bekendtgørelserne af et Papir, men der var ikke en Mo'ers Sjæl, der kunde forstaa, hvad det var, han læste. Naar Folk saa strømmede sammen om ham for at faa at vide, hvad det var, svarede han:

»Ja, spekuler I nu saa møjl, som æ ha' spekuler, saa vil vi se, om I kan faa noget ud a' et, for æ ha' it kund!«

Hjemmetyskerne forberedte en Adresse til Civilkommisæreren om de danske Embedsmænds Afsættelse, og der var som Modtræk et Møde hos Raadmand *Bahnsen* 8. Marts. En Deputation afsendtes til Flensborg med Bøn om at beholde de hidtilværende Embedsmænd. Deputationen bestod af Dr. *Grauer*, Tobaksfabrikant *Junggreen*, Farver *Ries*, Købmænd *A. C. Schmidt*, Kobbersmied *Chr. Løbger*, Mægler *Fr. Callsen*, Glarmester *Asmussen* og Boghandler *N. Sørensen*. Den kom tilbage med den Besked, at Andragendet skulde indgives skriftlig. *Fr. Fischer* lavede et saadant Andragende, der med Kommandantens Tilladelse blev baaret rundt. I to Dage fik det 500 Underskrifter, og v. *Zedlitz* lovede, at der skulde blive taget Hensyn til Andragendet. Hjemmetyskernes Andragende i modsat Retning havde 178

Underskrifter. Det er et Faktum, at Aabenraa beholdt sine gamle Embedsmænd meget længere end andre Byer, men det var dog vist af andre Grunde. Man var nemlig ikke paa det rene med, hvem der skulde træde i Stedet. Den 8. April 1864 fik Borgmester *Lunn* og Herredsfoged *Bluhme* Stuearrest. De havde været i Løjt for at høre en Gudstjeneste, og da Tyskerne ventede en dansk Landgang ved Løjt, vakte Borgmesterens og Herredsfogdens lille Udflugt Mistanke. Der skete senere en Landgang paa Kysten af Løjt, hvor en tysk Løjtnant, nogle Ulaner og en tysksindet Kromand 11. April blev taget tilfange, og nu blev Borgmester *Lunn* og Herredsfoged *Bluhme* suspenderede og førte som Arrestanter til Flensborg, ligesom Pastor *Olsen* i Løjt, Degn *Mørk* og afskediget Oberst *Stockfleth* ligeledes blev ført til Arrest i Flensborg. De to Øvrighedspersoner fra Aabenraa sad i Flensborg i 3 Uger uden at komme i Forhør. Pastor *Olsen* og Degn *Mørk* slap ud lidt senere. Da Borgerne fra Aabenraa 18. Maj om Aftenen vendte hjem fra Haderslev, hvor de havde fulgt Laurids Skau til Graven, traf de dem. Ogsaa Oberst *Stockfleth* var løsladt.

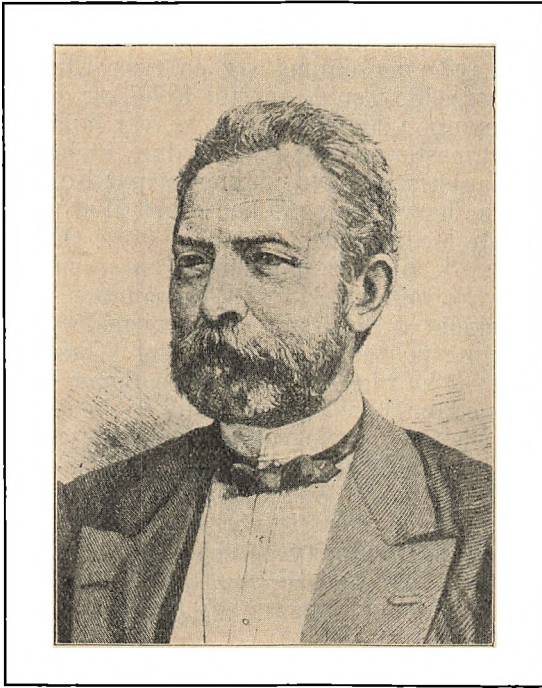
Den 25. Maj blev de deputerede Borgere i Aabenraa afskedigede ved Skrivelse fra Civilkommissærerne, og ved en Magistratsskrivelse blev Raadmand *M. Bahnsen* affordret Regnskaberne over Gasværket, Vandværket samt Skole og Kirkebygningerne.

Som Borgmester havde Justitsraad *Lunn* udfoldet megen kommunal Dygtighed og navnlig bragt udmærket Orden i Byens Regnskabsvæsen. Skatterne var i hans Tid bleven lavere og Byens Gæld var ikke forøget, men mange store Foretagender var udført i hans Tid. En Vig af Fjorden var inddæmmet, hvorved der var vundet 30—40 Tønder Land udmærket Eng, (der hvor den nye Havn nu er paabegyndt.) Der var anlagt en Vej fra Søndergade til Havnen, bygget et Sygehus, et Arbejdshus, Vandværk og Gasværk. De to sidstnævnte Arbejder skyldtes dog særlig Raadmand *Bahnsens* Energi og Dygtighed. Byen var i *Lunns* Tid gaaet frem, og navnlig Skibsbyggeriet havde ved Krigens Udbrud naaet en ukendt Højde.

En Slesvigholstener, *Richardi*, var en Tid Borgmester. Han kom vist til Byen i god Tro, men forlod den skuffet.

Han skal ved sin Afrejse 31. August samme Aar have sagt, at ikke de dansksindede, men de tysksindede i Byen var de uredelige, og han havde fundet, at de Mænd, som han havde anset for de fornuftigste, netop var de ufornuftigste. Da denne Erkendelse gik op for ham, forlod han Byen for atter at blive »Kirchspieltogt« ved Rendsborg. Der kom nu en

Apoteker Worsaae.

Advokat Gottburgsen fra Rendsborg, engang en loyal Fuldmægtig hos Kammerherre, Amtmand Johannsen i Husum, men nu en fanatisk Slesvigholstener.

Vi vil i Dagbøgerne forbigaa de tunge Begivenheder Dybbøls Fald og Overgangen til Als, Begivenheder, som der saa ofte er dvælet ved med Sorg, og beskæftige os lidt med de slesvigholstensksindede Medborgere, for hvem Jubelen

over Danmarks Nederlag efterhaanden gik over til en anden Følelse, som de hidtil kun glimtvis havde mærket, Følelsen af, at det stod daarligt til med Fremtidsudsigterne for deres Sag. Den 3. Maj havde Civilkommisærerne udnævnt 4 Slesvigholstenere, *Jürgen Ahlmann*, *Marcus Lüders*, *B. B. Jessen* og *Gustav Raben* til Raadmænd. Man skulde tro, at Hjemmetyskerne var glade ved saaledes at være kommen til Magten, men det var aldeles ikke Tilfældet. Ved Krigens Begyndelse havde der dannet sig en tysk Klub, »Bürgerverein«, som troede at spille en stor Rolle, og dens Medlemmer, hvoraf mange vilde være »noget«, var højlig forbitrede over, at Borgmesteren (dengang endnu Richardi) i Forening med Magistraten havde dannet et nyt Kollegium, som »Bürgerverein« havde troet sig berettiget til at vælge blandt dens fortjente Medlemmer. De lod drøje Ord falde om Borgmesteren. — Hos Boghandler *N. Sørensen* paa Torvet kom der hver Formiddag en Del Folk sammen, saavel Danske som enkelte af de de mindre fremtrædende Tyske og holdt »Collegium politicum«, og Apoteker Worsaae fortæller i sin Dagbog, at han her, navnlig af en Bager L. hørte Udtalelser af saa komisk Natur, at salig Holberg vilde have glædet sig, hvis han havde været i Apotekerens Sted, idet han da vilde have haft en af de i hans »Politiske Kandestøber« skildrede Personer lyslevende for sine Øjne. Nogen egentlig Tillid til, at Nordslesvig skulde blive afstaaet til Tyskland, havde Hjemmetyskerne endnu dengang ikke. Dette fremgaar af en Episode, som angik et Par fremtrædende Tyskere, Skibskaptejnerne *N. Hohlmann* i Stollig og *Gustav Raben* i Aabenraa.

Den 13. Juni afgik fra Aabenraa Fjord det nybyggede Barkskip »Sampon«. Kaptejn *Kjer*, tilhørende Hohlmann. Det havde intet Flag hejst. Kun fra Stortoppen vajede en mørkeblaa Stander med Skibets Navn i, og det skulde i Assens forsynes med dansk Skibsmærke og med danske Skibspapirer.

Et andet Træk:

Den paa Gustav Rabens Værft byggede nye Brig med Ejerens Navn »Gustav« afsejlede den 23. Juni. Den havde intet Flag hejst, men paa Stortoppen vajede et mørkeblaat, splittet Signalflag, hvori der stod et R. Det er notorisk,

skriver Worsaae i sine Optegnelser, at Gustav Raben, dengang Lastetallet blev indbrændt i Bjælken i Storlugen, anmodede Toldkamrets Arbejdsmand *Brunshus* om tillige at indbrænde Mærket »Dansk Ejendom«. Brunshus erklærede, at det kunde han ikke gøre uden Ordre, men Gustav Raben gentog, at han ønskede, at det maatte ske med det samme. Tyskernes Mod var blevet betydeligt afkølet, og Sagen om Skibenes Flag spillede en betydelig Rolle i materiel Henseende længe efter at Danmark ved Freden i Wien afstod Hertugdømmerne. Det danske Flag hørte til de mest begunstigede i alle fremmede Havne, og det nød en Anseelse overalt i Verden, som alle Skibsredere i Hertugdømmerne, hvilken politisk Anskuelse, de end havde, forstod at paa-skønne. Efter vidtløftige Forhandlinger blev det som bekendt bestemt, at Hertugdømmernes Skibe kunde føre det slesvigholstenske trestribede Oprørsflag, hvortil England og Frankrig havde givet foreløbigt Samtykke, men uden at tilstaa disse Skibe de Fordele, som ifølge de bestaaende Handelstraktater tilkom den danske Handelsflaade. Da der derved vilde tilføjes Rederierne et stort Tab foruden andre Ulemper, gjorde mange Slesvigholstenere store Anstrengelser for at kunne beholde det danske Flag og danske Skibspapirer. Worsaae anfører som en Mærkelighed, at naar man før Fredsslutningen talte med selv tysksindede Skibskaptejner eller Skibsredere om Landets fremtidige Stilling og spurgte dem om, hvorledes det skulde gaa med Flaaget, naar deres Fantasiat Slesvigholsten blev etableret, svarede de: »Ja, Dannebrog maa vi under alle Omstændigheder beholde, det kan vi under alle Omstændigheder ikke undvære«. Mange tysksindede Skippere — siger han bestemt — har senere sikkert under Taarer strøget gamle Dannebrog. Paa nogle af de slesvigske Skibe, som under Ophold i Kina maatte skifte Flag, forlod samtlige Matroser Skibet, da Dannebrog blev strøget.

Aaret efter, den 8. April 1865, fejrede Gustav Raben Dagen paa den Maade, at han paa et Barkskib, som skulde afsejle, saa snart Vandet blev aabent, lod hejse det preussiske Flag under Gaffelen og Oprørsflaget paa Fortoppen. Det var første Gang, man i Aabenraa saa noget Skib

hejse Oprørsflaget, og det var første Gang, et Aabenraaskib hejsede det preussiske Flag.

Næste Dag, da *J. P. Junggreens* Tjenestepige sad ved Vinduet med et rødt og hvidt Silkebaand om Halsen og legede med et lille Barn, traadte der en Gendarm og en Politibetjent ind i Stuen og forlangte, at Pigen skulde følge med til Borgmesteren, der spurgte Pigen, om hun ikke vidste, at vi var Slesvigholstenere. Pigen svarede, at hun troede, at vi var »Preussere«. Saa blev Borgmesteren vred og jagede Pigen ud, men Baandet blev konfiskeret.

Ak ja, Kongens Fødselsdag, 8. April! Den 8. April 1865 mindedes ellers de danske Borgere Kong Christians Fødselsdag ved at strø hvidt Sand og Blomster foran deres Huse. Hvis Sandet var strøet Hjemmetyskerne i Øjnene, kunde de ikke være bleven mere opbragt. Borgmester Gottburgsen befalede, at Sandet skulde skaffes væk inden en Time! Hos dem, der ikke fik Sandet væk hurtigt nok, blev det fejjet bort paa vedkommendes Bekostning. Aaret forud var det gaaet i Haderslev paa lignende Maade. Men i Haderslev var man klogere: I 1865 forlangte man en hel Del Begravelser og Barnedaab udført netop 8. April, og saa kunde Politiet ikke selv med den bedste Vilje forbyde Sand, Grønt og Blomster paa Gaden.

Blandt de mange Træk fra Krigsaaret, som man kan læse om i Dagbøgerne fra den Tid, er ogsaa en morsom Beretning om en Major *von Krohn*, der var Chef for en Bataillon af det 24. preussiske Regiment. Majoren blev saa som mange andre før og efter indkvarteret hos Apoteker Worsaae. Ved Majorens Ankomst stod Apotekeren i sin Gaard, og da han steg af Hesten, sagde Apotekeren, at han var hans tilkommende Husvært. Med stor Hæftighed fo'r han ind paa Apotekeren og spurgte, hvorfor han ikke havde Flag udenfor sit Hus. Meget behersket svarede Apotekeren, at han ikke kunde flage, da hans Flag var dansk og det var for Tiden forbudt. Majoren blev derover saa vred, at han trak sin Sabel og huggede løs paa — Stenbroen, saa Gnisternerne fløj, og gav Apotekeren Ordre til at flage. Det blev der nu alligevel ikke noget af. Trods Majorens ustyrlige Hæftighed blev Forholdet dog efterhaanden ikke saa lidt

bedre mellem ham og Apotekeren, og senere var han altid villig til at efterkomme alle de Ønsker, som Apotekeren fremkom med baade paa egne og paa andres Vegne. Værst gik det til Tider ud over Slesvigholstenerne, thi Majoren følte sig som Preusser, og da Kommissionær *Hundewadt*, der ved alle Lejligheder spillede en stor Rolle, ved en given Lejlighed tillod sig at bemærke, at en saadan Tiltale var Byens Honoratiores ikke vant til, svarede Hr. von Krohn, at han nok saa, at Folk ikke var vant til at lystre, men det skulde Preusserne nok lære dem. — Gasbelysningen i Aabenraa fungerede første Gang Juleaften 1863, men der, hvor Gasrørene var lagt, var Jorden opgravet, og Frostens hindrede Arbejdet. Hr. von Krohn gav Ordre til, at inden 8 Dage skulde Gadernes Brølægning være i Orden. Under de forhaandenværende Omstændigheder skulde man synes, at dette var aldeles umuligt, og den ulykkelige Raadmand *R. B. Jessen* gjorde de heftigste Indsigelser, men Kommandanten svarede, at kunde 100 Mand ikke gøre det, saa skulde han tage 200, og kunde han ikke skaffe dem i Byen selv, saa maatte han forskrive dem fra andre Byer. Gik det ikke rask nok, saa overøste von Krohn Jessen med de frygteligste Skældsord. — Gaderne blev virkelig færdige. Mellem Majoren og Apotekeren blev Forholdet tilsidst saaledes, at Majoren stillede hver Dag paa Apotekerens Kontor for at spørge, om der var noget, inden den strenge Herre gik til Parolen hos Overgeneralen.

Da Redaktøren af Byens tyske Avis »Apenrader Nachrichten«, Hr. *Keppler*, netop i den Tid tumlede sig i de vildeste Delirier om den nye Stat Slesvigholsten, om Hertugen og om lignende Emner, kom Apoteker Worsaae en Dag med et Eksemplar af Bladet og viste det til Kommandanten, idet han henstillede til ham, om han ikke fandt, at en Indskriften kunde være nødvendig. Da Kommandanten spurgte, hvad han skulde gøre, sagde Worsaae, at den simpleste Maade at afkøle Hr. *Keppler* paa vilde være at kalde »Freja« til Live igen. Ja, det syntes Kommandanten ogsaa, og han bad Apotekeren straks gaa ned til »Freja«s Udgiver, Boghandler Sørensen. Han udspurgte nu Sørensen om de nærmere Omstændigheder ved Bladets Undertrykkelse og gav ham Lov til atter at udgive sin Avis. Senere blev han dog

betænkelig og tog Tilladelsen tilbage igen, men efter nogle Dages Forløb havde Kommandanten været ved Civilkommissærerne, og saa kom Tilladelsen for Alvor.

— —

Det var den 18. August 1864, og Kejseren af Østerrigs Fødselsdag skulde fejres i Aabenraa paa en passende Maa-de. Paa Kommandantens Befaling blev mange Læs Egegrene kørt sammen paa Torvet, hvor en Mængde Soldater var beskæftigede med at lave Kranse og Guirlander for dermed at pynte Gaderne og Husene, enten saa Ejerne syntes om det eller ikke. Ved samme Lejlighed blev Apoteker Worsaae tvunget til at lade Militæret anbringe tre Flag paa Huset. For ikke at krænke Apotekeren mere end nødvendigt, undgik man dog at benytte det slesvigholstenske Flag, men tog 2 østerrigske og et preussisk. Dagen forud var der bleven kørt fire Stykker 12-pundige Kanoner ned paa Skibbroen. Da Salutten blev afgivet, om Morgenen Kl. 5, om Førmiddagen Kl. 10 og om Eftermiddagen Kl. 1, hver Gang 34 Skud, Kejsereus Alder, kan det nok være, at de gjorde Virkning paa ggl. Agent *C. C. Fischers* Hus, der blev ganske ruineret. De fire Kanoner stod lige udenfor hans Vinduer, den nærmeste kun 15—16 Skridt borte, alle med Mundingerne mod Nord. Alle Husets Vinduer og Døre var bleven aabnede, men Lufttrykket var saa kraftigt, at alt Kalkpuds under Taget styrtede ned, ja enkelte af Tagstenene løftedes af Lægterne og et Støbejernsvindue løsnedes. Da den stærke Træk i Huset engang slog en Dør i netop i det Øjeblik, et Skud blev affyret, blev Døren med sin Karm trykket ud af Muren, alle Gipslofter slog Revner og en Skillemur ligesaa. Gaskronen, en Vandtrækslampe, fo'r ved hvert Skud saa dybt ned, den kunde, og afkastede ved sin første Kompliment alle Glaskupler og Lampeglas, medens Røg og Aske fo'r ud af Kakkellovnene — altsammen til Ære for den østerrigske Kejser.

Den 11. September foranstaltede de preussiske og østerrigske Officerer, som i lang Tid havde ligget i Kvarter i Aabenraa, et Bal i den med Grønt og alle Nationers Flag (ogsaa det danske) dekorerede store Raadhussal. Enhver Officer havde indbudt sin Kvartervært med Familie, men ikke en eneste dansk Dame var til Stede paa Ballet. Den

store Mangel paa Damer, som derved opstod, søgte man at udfylde ved at give Gustav Raben Fuldmagt til at indbyde alle dem af det smukke Køn, som han fandt værdig til den store Ære. En østerrigsk Officer, som var ansat ved Hovedkvarteret og som var bekendt for sit muntre Lune, sagde efter Ballet, at han havde beundret det Heltemod, hvormed saa mange »grauhalsige Heldinnen vom vorigen Feldzuge« havde holdt ud i Balsalen, ligesom han ogsaa havde undret sig over det Dannelsesstrin, de unge Damer stod paa, da det ikke havde været ham muligt at faa andre Ord lokket ud af dem end »Ja«, »Nej« og »la' vær'«!

— — —

I Slutningen af Juni Maaned var der kommen en ond Aand til Byen i Eksprovst *Rehoffs* Skikkelse. Han skulde »reorganisere« de kirkelige Forhold. Rehloff havde indtil 1848 været tysk Hovedpræst og Provst i Aabenraa, men efter den Tid havde han beklædt et fedt Præsteembede i Hamborg. Nu skulde han være de tyske Magthaveres Raadgiver og Medhjælper til Danskhedens Undertrykkelse. Det første, han foretog sig, var at degradere tysk Kompastor *Holdt* til dansk Diakonus. Den 6. September blev den nye tyske Hovedpræst og Provst *Gøttig*, en Slægtning af Rehloff, indsat i sit Embede. Han havde i mange Aar været Præst langt nede i Holsten, og hvis han nogensinde havde kunnet tale Dansk, havde han dengang glemt det. Det blev fortalt, at han havde forsikret Rehloff om, at han var det danske Sprog mægtig, han manglede blot lidt »Øvning«, da Rehloff ellers ikke vilde have anbefalet ham til Ansættelse i et næsten udelukkende dansktalende Distrikt. Senere fik Provsten som bekendt en sørgelig Berømmelse ved i en Tale at sige: »Aanden er redebon, men *Flæsket* er skræbeligt«. Hvorledes hans danske Taler var, navnlig i Begyndelsen, kan man let tænke sig, og det var med meget blandede Følelser, Aabenraaerne hørte paa ham, da man ikke vidste, om man skulde le eller græde. Manden lagde sig senere med stor Flid efter det danske Sprog, men det varede dog flere Aar, inden han lærte at udtrykke sig saaledes, at han ikke vakte Forargelse. — Den 24. September aflagde Provst *Gøttig* et Besøg i Jomfru *Dresens* Pigeskole, hvor han holdt et meget indtrængende Foredrag til Eleverne angaaende

den Lærebog i Verdenshistorie, der hidtil var bleven brugt der i Skolen, da det let kunde bringe Børnene paa den Tanke, at de var Danske og hørte til Danmark. Efter Foredraget konfiskerede han alle Elevernes Eksemplarer af Bogen.

Provst Gøttig var ikke den eneste Præst sydfra, der forargede Menigheden ved sit mildest talt daarlige Sprog. Beretningerne derom er mangfoldige. Udtryk som: »De lagde Jesus i *Grøften*«, »*Tillad os vor Skyld*«, »*Forgiv Dine Fjender*«, eller »*Stopper Eder Sokker*« (Standser Eders Sukke) er drastiske Eksempler, men desværre er de ikke opfundne, heller ikke Vendingen: »Her ligger Du nu paa din *Bare*« (Baare) eller følgende Sætning: »Han var lykkelig, enten man saa *han* i sin Ungdom, eller man saa han i sin *Gammel-dom* eller man saa *han* i sin Ende!«

Flere Præster skrev deres Prædiken paa Tysk og lod Degnen oversætte den paa Dansk saa godt han kunde, og denne Oversættelse lærte de saa udenad.

Den 26. August 1864 gik samtlige nye tysksindede deputerede Borgere, som havde delt Byen mellem sig, fra Hus til Hus for at samle Underskrifter paa et Andragende om at faa tysk Undervisningssprog indført i Byens Skoler. Hos meget udprægede dansksindede Familier kom de naturligvis ikke, men hvor det paa nogen Maade kunde gaa an, søgte de ind i enhver Familie. Ingen Møje blev sparet. Den 11. Oktober skulde Afstemningen finde Sted paa Byens Raadhus, om Skolesproget skulde være tysk eller dansk. Alt var forud holdt saa hemmeligt, at de danske Borgere ikke havde mindste Anelse om, at en saa overordentlig vigtig Begivenhed var nær forestaaende. Det skude være en fuldstændig Overrumpling, og desværre lykkedes den kun altfor godt. Den officielle Tilsigelse skete først Dagen forud og for en stor Del først selve Dagen om Morgenen, ja mange blev endog først tilsagt hen paa Dagen. I Landdistriktet skete Tilsigelsen ved Gendarmer, men her blev de mere fremtrædende dansksindede først tilsagt henimod Middag paa selve Afstemningsdagen, og i Landsbyen Aubæk, som i Skolesager hørte til Byen, blev Beboerne slet ikke tilsagt. De tysksindede derimod havde deres Sager ordnede paa en Snor, og deres Organisation var fortræffelig. Afstemningen

gik for sig i Raadhussalen. Ved et stort Bord tog Amtmand *Jürgensen*, Borgmester *Gottburgsen* og Provst *Göttig* Plads med Raadmændene *B. B. Jessen*, *G. Raben* og *J. Ahlmann* samt de »deputerede Borgere«.

Efterhaanden indfandt de tilsagte sig. Der mødte bl. a. et stort Antal tyske Kvinder, men kun enkelte danske. Mødet aabnedes af Amtmanden med en Tale af følgende Indhold: Da der alt tidligere var indgivet et Andragende til Civilkommissærerne, havde disse paalagt Skolekollegiet at lade foretage en almindelig Afstemning for at fastslaa, hvad Flertallet af Byens Beboere ønskede. Man maatte ikke anse denne Afstemning for politisk. Tværtimod stod den Politik saa fjernt, at en dansksindet godt kunde stemme for tysk Skolesprog og omvendt en tysksindet for det danske, men Afstemningen var dog af stor Betydning, thi den vilde afgøre, om Børnene skulde blive delagtige i tysk Kultur eller ikke. Hvis man stemte for dansk Skolesprog, skulde de bestaaende tyske ugentlige Undervisningstimer bibeholdes, og stemte man for tysk Undervisningssprog, skulde der ligeledes gives Timer i Dansk. Da Amtmanden gentog sin lille Tale paa Dansk, sagde han de højst mærkelige Ord: »...der vil blive givet Undervisning i det danske Sprog, det vil sige i det danske Skriftsprog, thi *den danske Dialekt tales paa Gaden*« — en naiv og aabenhjertet Tilstaaelse om, hvad Folkesproget var.

Borgmesteren sagde saa, paa Tysk, at enhver stemmeberettiget skulde træde frem for Bordet og sige »dänisch« eller »deutsch«, hvorefter han skulde gaa, for at der kunde blive Plads til andre. Afstemningen begyndte og gik rask, men al Kontrol var umulig. Forskellige Misligheder ved Afstemningen blev paatalt fra dansk Side, men uden Resultat. Indkomne Erklæringer fra Enker eller fra Koner, hvis Mænd var fraværende, blev uden videre godkendt, naar de stemte tysk, men aldeles ikke, naar de stemte dansk. Det endelige Resultat blev, at 412 stemte for tysk, 268 for dansk Undervisning i Byens Skoler.

Under Afstemningen forefaldt en temmelig voldsom Scene, idet en tysk Skræddersvend Delfs traadte hen til Bordet og beskyldte Boghandler N. Sørensen for at have anvendt Bestikkelse, idet han sagde, at Folk, som vilde afgive

deres Stemme for dansk Skolesprog, kunde afhente deres 24 Skilling hos Sørensen. Der opstod nu en voldsom Spektakel, og en hel Del dansksindede gik uden at have afgivet deres Stemmer, idet de frygtede for Haandgribeligheder. Dagen efter blev Sørensen og hans Søn stævned i Retten og her rensede Sørensen sig for enhver Mistanke, og Borgmesteren maatte love at rejse Sag mod Skræddersvenden. Dette skete dog ikke, idet Skrædderen forlod Byen, og der skete ikke videre i Sagen.

Det tyske Skolesprog skulde altsaa indføres, og det blev af Civilkommissærerne bestemt, at Indførelsen skulde ske fra 1. April 1865. To af Byens Skolelærere, *Jessen og Prehn*, »gik over« til de nye Magthavere, men de øvrige Lærere blev den 10. Marts 1865 indstævned for Skolekollegiet, hvor der forelæstes dem et Reskript fra Civiløvrigheden om Indførelsen af det tyske Skolesprog. Det blev meddelt dem, at de maatte anses som umulige og derfor maatte fratræde deres Embeder med Vartpenge fra nævnte Dato. Som Vartpenge tilbødes dem aldeles upassende smaa Vederlag, men der gaves dem Udsigt til Embeder paa Landet — ved forefaldende Vakancer. Rektorskolen, som under dansk Regimente havde modtaget en til Forholdene svarende Omordning, skulde ligeledes fra 1. April 1867 føres tilbage til den Stilling, den havde før 1848, og til Førstelærer blev dér udnævnt en Preusser ved Navn Dr. Wolf.

— — —

Allerede ind i 1865 var Slesvighostenerne forlængst holdt op med at drøfte, om Staten Slesvigholsten skulde oprettes først og derefter vise sin Taknemlighed mod »Befriernes«, nemlig Preusserne, eller Taknemligheden skulde vises først. Man var begyndt at blive klar over, at de ikke havde nogen Grund til Taknemlighed, og at det vilde blive vanskeligt at vriste Byttet ud af Ørnens Haand. Saadan tænkte de sydfra stammende Slesvigholstenere, og saadan tænkte ogsaa de af dem, der stammede nordfra, thi ogsaa af dem var der en Del, ikke mindst i Aabenraa. Men hvordan det end var, man havde besluttet, at var »Hertug« Friedrichs Aktier end i Dalen, saa vilde man dog gøre al sin Flid for at faa Kursen paa dem til at stige ved paa en saa festlig Maade som muligt at fejre hans Fødselsdag den 6. Juli. Men

var det — hedder det i en af Dagbøgerne — gaaet os Danske galt, da vi den 8. April vilde forsøge en ganske lille Demonstration (Sandet og Blomsterne) i Anledning af vor tidligere Konges Fødselsdag, saa fik vi nu at se, at det ogsaa mod Sædvane kunde gaa vore Modstandere ilde.

Det hed sig, at »Bürgerverein« vilde arrangere et stort offentligt Optog gennem Gaderne, som skulde bestrøs med Blomster og Grønt, at en pragtfuld Skiveskydning skulde afholdes i Hjelm Skov, at der skulde flages fra Husene, der skulde dekoreres efter en stor Maalestok osv. Aftenen i Forvejen skulde man lægge Haand paa Værket, og der er ingen Tvivl om, at Lysten til at gøre saa megen Brask og Bram som muligt har været til Stede — overfor Preusserne nemlig — men senere hen paa Aftenen kom der fra højere Sted Ordre til Amtmand og Borgmester til at paase, at der den følgende Dag ingen Optog eller lignende Demonstrationer fandt Sted. Som Følge heraf maatte der gaa Bud til forskellige, som i den tidlige Morgenstund havde strøet hvidt Sand og Blomster, og Budet befalede dem, at de skulde skaffe det hele bort igen. Der gik det Rygte, at det ogsaa var blevet forbudt Embedsmændene at flage fra deres Huse.

Hvor nu »Folkehjem« ligger, laa der dengang et Traktørsted »Schweizerhalle«; som jo alle kan mindes. Her indfandt Amtmand *Jürgensen* sig hen paa Eftermiddagen, og formodentlig har han sammen med Meningsfæller drukket adskillige Glas paa »Hertugen«s Sundhed og er vel derved kommen i Aande, thi det blev fortalt, at han havde skrevet og afsendt en Ordre til at heise det slesvigholstenske Flag paa Brundlund Slot, hans Embedsbolig. Om Ordren er bleven til paa den Maade, vides ikke, men Flaget kom i hvert Fald ud Kl. 7--8 om Aftenen, det er vist nok, men ikke mange Dage efter var der Tale om, at Amtmanden som Følge af denne Flaghistorie, som fra dansk Side straks blev meldt til Kommandanten, skulde have faaet sin Afsked, og den fik han da ogsaa ikke lang Tid efter.

Var der saaledes paa selve Festedagen sat en Dæmper paa den slesvigholstenske Begeistring, var Forbittrelsen over de udstedte Forbud stor, og den fik Luft under en Sammenkomst, som den følgende Dags Aften fandt Sted paa »Rudebecks Hotel« (nu »Hotel Royal«), hvor der blev sun-

get, drukket og skaalet til langt ud paa Natten. Noget over Midnat kom en preussisk Vagtpatrulje forbi, og der blev sunget:

»Schleswigholstein stammverwandt,
jagt die Preussen aus dem Land«.

og en begejstret Mand raabte ud af Vinduet paa Tysk: Vi vil ikke være Preussere, vi vil have et selvstændigt Slesvig-Holsten under vor egen Hertug Friedrich VIII !»

»Har De forstaaet, hvad man raabte,« spurgte en tilfældig tilstedeværende dansk Mand Patruillens Anfører, og han svarede Ja og gik til Pladskommandantens Hus og aflagde Rapport. Kommandanten, Major *Cranach*, kom straks paa Benene, tog en af Byens Vægtere med sig og gik til Hotellet. Vægteren blev posteret udenfor Døren, hvorpaa Majoren gik til Hovedvagten, og snart efter kom tilbage med en Kommando, og efter at have ladet alle tilstedeværendes Navne skrive op, lod han Salen rydde.

Et Par Dage efter samlede Majoren sin Bataillon paa Torvet. Han lod den danne Firkant og holdt en Tale til Mandskabet. Han sagde, at der var to Partier i Byen, men heldigvis var de rolige og fredelige danske Borgere, hos hvem Soldaterne altid fandt de bedste Kvarterer, i Flertal, og lige overfor dem skulde de være høflige og forekommende, men han havde nu forleden Nat selv overbevist sig om, at blandt Mindretallet, de tyske Borgere, var der Folk, som fornærmede Preussen, dets Konge og Militær paa en saadan Maade, at det ikke længere kunde taales. Han havde derfor ladet uddele skarpe Patroner og givet Ordre til, at Militæret ikke maatte gaa ud uden Sidegevær. Hvor Soldaterne traf paa urolige Elementer, skulde de ikke stifte, men befale Fred, og gjordes der Modstand, skulde de uden videre gøre Brug af deres Vaaben, af Kolbe, Bajonet eller Sabel. De slette Folk var dem, der forsamlede sig i »Bürgerverein«, de var »Wühlere« og næsten Oprørere, og han gad se, om de, naar Preusserne var i Vaaben, vilde være i Stand til, som de sang, at jage Preusserne ud af Landet.

»Bürgerverein« blev lukket, og for en Tid fik man lidt Ro fra den Kant. Men var Majorens Tale lidt afkølede paa Slesvigholstenerne, saa virkede den modsat paa Solda-

terne, og den gav maaske Anledning til de Overfald af Soldater, som Hjemmetyskerne i de følgende mørke Aftener ikke helt sjældent var Genstand for. 3 Borgere fik saaledes Sabelhug i Hovedet, og da Angriberne straks undløb, kunde de ikke opdages. Det var vist til Held for begge Parter, at Bataillonet kort efter blev kommanderet til Lejren ved Lockstedt. Sagen døde hen uden at blive nærmere omtalt.

Rygtet fortalte, at en Deputation bestaaende af Raadmand *G. Raben* og Gaardejerne *Claus Clausen* fra Aarslev og *Hansen* fra Egelund havde været hos v. Zedlitz for at bede om, at man maatte beholde Amtmand Jürgensen. Svaret skal have været opmuntrende, og derfor kom det vist som et Tordenslag for Amtmand Jürgensen, da en Kammerjunker *Werner von Lewetzau* den 22. September 1865 indfandt sig paa Brundlund og fremstillede sig for Jürgensen som hans Efterfølger. Den forstødte Amtmand flyttede en Tid til sin Broder Boy Jürgensen paa et Teglværk tæt ved Byen. I længere Tid kunde Aabenraaerne se ham hver Dag spadsere gennem Byen til det før ham saa farlige Sted »Schweizerhalle«, men senere fik han en Embedsansættelse i Flensborg.

Dengang var Slaget allerede faldet imod »Hertugen«, idet de preussiske Kronjuristers Kendelse blev offentliggjort 11. September 1865 og som bekendt gik ud paa, at Christian IX havde været den retmæssige Hersker i Hertugdømmerne. Den 24. Januar 1867 proklamerede Aktuar v. *Krogh* fra Raadhustrappen i Aabenraa det preussiske Annektionspatent og Proklamationen. »Bürgerverein«, der var opstaaet igen, marcherede i Optog med Musik i Spidsen til Pladsen foran Raadhuset. Der var ialt i Processionen 46 Personer. Foran gik Købmand *Johan Jacobsen* og Redaktør *Keppler*. Det var den samme Jacobsen, som den 11. Februar 1864 paa Byens Søndertorv havde proklameret »Hertug« Friedrich VIII, og med opløftede tre Fingre i Forening med sine Meningsfæller havde svoret ham Troskab, og det var den samme Keppler, en Skolemester sydfra, som trolig havde hjulpet ved »Proklamationen« i 1864 og siden med lidenskabelig Heftighed kæmpet for »Hertugen« i sin Avis, som nu hyldede Preusserkongen. Ikke saa under-

ligt, at de fleste af dem sænkede deres Blik mod Brostenene.

Samme Dag, som den højtidelige Indlemmelse havde fundet Sted, begyndte i Aabenraa Militærudskrivningen. Før Sessionen havde Lægdsforstandernes Kontor været formelig belejret af Værnepligtige, som forlangte deres Navne udslettede af Listerne, hvad de iflg. Wienerfreden havde Ret til, for at aftjene deres Værnepligt i den danske Hær. Skønt der ikke havde været Udskrivning paa fjerde Aar, mødte der kun Krøblinge og Folk med saadanne Fejl, at de forud kunde være sikre paa at blive kasserede. Nogle mærkelige Scener forefaldt, da de nye Magthavere indkaldte det ældre værnepligtige Mandskab til Kontrollforsamlingerne. Ved Indkaldelsen 25. Marts 1867 mødte der i Raadhusgaarden i Aabenraa 101 Mand, som blev opstillet i tre Rækker. Da det blev dem meddelt, at man vidste, at der blandt dem var nogle, der ikke vilde aflægge Troskabseden til Kongen af Preussen, saa skulde de, der nægtede det, træde frem. Og se, alle tre Rækker traadte frem. Mandskabet førtes nu op i Kirken, hvor Provst Gøttig holdt en Tale til dem. Derefter opfordredes de paany til at aflægge Eden. Der meldte sig saa 7 Mand som villige. Noget lignende gik det om Eftermiddagen. Da man førte Mandskabet fra Raadhusgaarden til Kirken, sang det »Den tapre Landsoldat«, og da de førtes tilbage igen fra Kirken, sang de af fuld Hals »Kong Christian stod ved højen Mast« og »Saa skal vi da atter med Preusserne slaas«. Autoriteterne sagde, at Reservisterne skulde først sværge Troskabseden, senere kunde de, om de vilde, faa deres Papirer og rejse til Danmark. Hvis de ikke vilde sværge, skulde de stikkes ind i de preussiske Straffekolonner. Efterhaanden fik man Folkene til, om end nødtvungne, at give efter. Flere Steder kom det dog til skarpere Forholdsregler, saaledes i Toftlund, hvor 34 Mand havde nægtet at aflægge Eden og blev ført til et Pakrum paa Banegaarden i Over Jersdal, hvor de maatte tilbringe Natten. Næste Morgen førtes de til Neumünster, hvor man efterhaanden fik dem gjort »møre«, uden at man dog kan sige, at de blev daarligt behandlede. De aflagde under Omstændighedernes Tryk Faneeden og maatte i 7—8 Uger gaa hele Skolen igennem.

skønt de havde gjort hele Krigen med som Soldater i det danske Hær. Derpaa blev de hjempermitterede.

Udvandringen, der skulde blive saa skæbnesvanger for Nordslesvig, var under alle disse Begivenheder i fuld Gang.

— — —
Til Slut vil Læserne sikkert interessere sig for nogle Oplysninger om den Mand, af hvis Optegnelser disse Ud-
drag er tagne.

Apoteker *Anton Heinrich Havemann Worsaae* er født i Vejle 16. December 1822 som Søn af Justitsraad og Amtsforvalter J. Worsaae. Han er altsaa en lidt yngre Broder af den berømte Arkæolog. Da den ældste af Brødrene efter Treaarskrigen var bleven Amtsforvalter i Aabenraa, underhandlede A. Worsaae, der var en dygtig Farmaceut, med en Repræsentant for Apoteker *Karberg* om Overtagelse af Apoteket i Aabenraa. *Karberg* havde under Oprøret baaret Vaaben mod Danmark og vilde nok sælge sit Apotek, men Handelen blev dog ikke til noget, da Prisen, der forlangtes, syntes Worsaae lovlig høj. Worsaae fik saa Privilegium paa selv at anlægge et nyt Apotek i Aabenraa. Svaneapoteket, som aabnedes 1. Februar 1852. I Aabenraa kom Worsaae til at spille en ret betydelig Rolle og stod navnlig i varmt Venskabsforhold til Fr. Fischer og Martin Bahnsen. Under Krigen 1864 var højtstaaende tyske Militærpersoner i Regelen indkvarterede paa Svaneapoteket, og Worsaae sørgede for at faa en Indflydelse paa dem, der kom Byens dansksindede Borgere tilgode, ligesom han, om end oftest bag Kulisserne, altid kraftigt støttede alle dansk-nationale Bestræbelser. Da »Kölnische Zeitung«s Redaktør Dr. Heinrich Kruse lige fra 1864 i sit Blad havde taget til Orde for at vise Retfærdighed mod det lille Danmark, op-søgte Worsaae paa en Udenlandsrejse i 1867 med de danske Føreres Samtykke Redaktør Kruse og skrev derefter i nogle Aar Korrespondancer til Bladet, som optog dem. Worsaaes Forbindelse med Bladet vedblev til Foraaret 1871, da Tysklands Sejrvindinger bortskyllede de sidste Rester af national Retfærdighedsfølelse i Tyskland. Dr. Kruse opgav sin Stilling som Hovedredaktør af det store Blad og flyttede med sin Familie til Rom. Ogsaa Worsaae var ef-

terhaanden bleven træt og mismodig. Forud for en Rejse til Karlsbad tog Worsaae 22. Maj 1871 Afsked med Fr. Fischer, og W. bad Fischer som sædvanlig om at holde ham underrettet om Begivenhederne. »Fischer havde i nogen Tid følt sig mindre vel og led af et astmatisk Onde, som jeg (Worsaae) ikke troede var af videre alvorlig Betydning. Jeg blev derfor meget bevæget, da han, medens to store Taarer traadte ham i Øjnene, greb min Haand og afslog min Anmodning, idet han tilføjede: »Jeg er træt og trænger til Hvile. Nu maa yngre Kræfter træde til. Bed til den gode Gud for mig, at han vil gøre mit Endeligt kort.« Han takkede mig for mit mangeaarige Venskab og sagde, at hvis der passerede noget af Vigtighed, vilde han bede Junggreen om at meddele mig det. Dagen efter, den 23. Maj, rejste jeg til Karlsbad, og der fik jeg Underretning om, at Fr. Fischer 4. Juni 1871, 62 Aar gammel, var afgaaet ved Døden«.

Worsaae naaede ikke at komme med til Fischers Jordefærd 9. Juni, men han var med til sammen med M. Bährnd, Junggreen, Kammerraad Møller, Skovgaard og Gaardejerne Jes Nielsen i Kassø og H. P. Petersen i Hostrup at indsamle Pengene til Monumentet paa Fischers Grav.

Aaret efter solgte Worsaae Apoteket og forlod Aabenraa. Han flyttede til København, hvor han senere kom til at spille en betydelig kommunal Rolle og blev Raadmand. Undertiden fungerede Worsaae ogsaa som Borgmester. I sin offentlige Stilling var Worsaae navnlig meget virksom for Københavns Forskønnelse. En Ven af ham skrev ved hans Død om ham, at hans Omgivelser gerne tog imod hans sindrige og fornuftige Raad. »Jeg har aldrig set ham hidsig, og vi har dog tidt været uenige«.

Kort efter at være flyttet til København, renskrev Worsaae sit store Værk paa 1030 Foliøsider, »Bidrag til mit Livs og min Tids Historie med særligt Hensyn til Forholdene i Nordslesvig og specielt Aabenraa i Aarene 1864—71«. Ved Udarbejdelsen af dette Værk, der henligger i det kongelige Bibliotek (Ny kgl. Samling 1762. Fol.), benyttede han ikke blot sine egne Notater, men ogsaa Fischers og Bahnsens. Han skriver derom, at hans egne Optegnelser

paa visse Punkter var mangelfulde. Paa den anden Side kunde Fischers Dagbøger kun benyttes af dem, som med Interesse havde fulgt og selv taget Del i Begivenhederne, men Manglerne blev afhjulpne ved nogle smaa, men værdifulde Notater fra afdøde Raadmand Martin Bahnsen.

Worsaae slutter sine Optegnelser i April 1876 med følgende mismodige Linier:

»Som tidligere omtalt kunde Preussen straks efter Pragfredens Afslutning have afstaaet hele den danske Del af Nordslesvig — efter en Linie Bov—Højer, den gamle Sproggrænse — til Danmark (en sydligere Linie burde paa den Tid ikke være bleven forlangt fra dansk Side) uden at være bleven generet af Protester eller Forlangender om Garantier fra nogen som helst Side, og alle mulige Grunde talte for en hurtig Udførelse af Pragfredens § 5. Da det ikke skete, ligger det nær at antage, at den preussiske Regering straks efter Fredens Afslutning har besluttet ikke at udføre Bestemmelserne om Nordslesvigs Afstaaelse til Danmark og saaledes at bryde den Traktat, som den i Tre-enighedens Navn havde afsluttet. — og i saa Fald tyder det ikke godt med Hensyn til dens Planer for Fremtiden. Jeg for min Part nærer, — som allerede tidligere udtalt — en stor Frygt for, at de uheldige indre politiske Forhold i Danmark bidrog til, at Sagen dengang ikke fandt sin Afgørelse. Senere er Vanskelighederne ved en tilfredsstillende Ordning stedse bleven større.

Efter det Opsving, Nationaliteten i Tyskland har taget efter den fransk-tyske Krig, antager jeg ikke, at de gamle Politikere i Danmark længere kan tro paa en Retablering under nogensomhelst Form af det forhenværende danske Monarki, selv om det nu forenede Tyskland skulde opløse sig i mindre Forbund.

Gid den Frygt, jeg nærer for, at store Farer i Fremtiden truer mit kære Fædreland, maa være ugrundet!«

— Meget er sket, siden den brave Apoteker (død 1886), der saa meget ædrueligt paa Forholdene, skrev disse Ord. Det store Æventyr, de sønderjydske Landsdeles Indlemmelse i Danmark efter en fri Afstemning, har vi oplevet. Men Beretningerne om den Tid, der ligger bag os, vil stadig være kærkomne, og de gennemlevede Trængsler vil altid give Stof til Eftertanke og til den dybeste Taknemlighed over det, der er sket i vor Tid.

Alexander Grigorief Nekrasoff.

af
Harald Rud.

Efter Dagbogsblade fra Krigsaarene ved den gamle Grænse.

Alexander Grigorief Nekrasoff havde det med at svinge med Luën, en tyk Faareskindslue, der havde holdt i mange Aar. Sort var dens Ophav, men det havde jo sine praktiske Sider, for saa saa man ikke Snavset, som Aarene satte i dens sorte Uld. I sit Livs store Øjeblikke, naar Glæden over et eller andet var for overvældende, eller i kritiske Situationer, saa røg Alexanders Lue højt til Vejrs, og det var ligesom dette energiske Kast gav Luft i jublende Frihedsfølelse, — eller hjalp til, naar Forstanden ikke vilde arbejde saa hurtigt, som Omstændighederne i givet Øjeblik krævede.

Saadan var det allerede fra Barnsben af. Da hans Far første Gang satte ham op paa Hestens Ryg paa Marken, blev han saa straalende begejstret, at det maatte have Luft. Luën røg til Vejrs ledsaget af et Fløjt, men Alexander

dejsede ned med et Dump, thi han havde ganske glemte at holde ved. Ikke bedre gik det, da han som Dreng paa Shangorod Marked saa en Bjørn dansende paa en Kugle. Det var mere, end hans Fantasi kunde taale paa en Gang, og saa røg Luen til Vejrs og blev fanget af Bamsen med et Klask, og var nær aldrig blevet Lue mere. Jeg behøver ikke at fortælle, hvordan det gik Luen, da Alexander første Gang i sit Liv fik en »trupka« (Pibe). Først var Kastet Begejstring. Siden, — ja, da laa han saa lang han var i Mosen med Næsen ned i Faarepelsen og gylpede op i den, som var den indrettet til det samme. Og kun talrige energiske Kast formaaede bagefter at faa det værste luftet ud igen.

Men Alexander voksede til. Jo mere snavset han var, jo mere groede han. Ingen kunde som han kravle over Sumpene ved Murashka-Flodens Bredder. Blot der var det mindste Smule Støttepunkt for Haand og Fod, en Græs-tot, en Stump Træstamme eller blot en Pilerod. Han havde sin egen Metode med at kravle og kom altid godt fra det. Ingen kunde heller som Alexander lave Fløjter. Han bankede Pilebark løs og satte »Stemme« i, saa han gjorde baade Rørdrum og Vagtel Kunsten stridig med Brummen, Skrig og vemodig Fløjten. Og som han kunde snitte Fugle! Skønne var de at se, naar de malede i blaåt og rødt i en Traad svang sig under Tagskægget, hilst med den forunderligste Fløjten, der syntes at mestre alle Toner fra Steppens talløse Fugleskare. Og alt imens gik Luen til Vejrs af Glæde over Værket, som han snittede til Guds Moders Ære og alle Kammeraters Misundelse.

— — —

Hen efter Middag en Foraarsdag i det Aar, Krigen kom, stod Alexander Grigorief Nekrasoff paa den anden Side af Sumpene ved Murashka. Det var den første varme

Dag. Han tørrede Sveden af Panden med Bluseærmet og littede paa Luen. Solen stod blank og varm over de uendelige Vidder, og hver Blomst og Blad i det tætte Flodbælte strakte sig imod den som for at kysse dens Straaler ind. Men Alexander glemte at glæde sig over Solen og Engdragets tusindfarvede Pragt. Han ventede paa *Marja*. Tre Gange havde han givet Vagtelsignalet, og hver Gang ventet forgæves paa Svar. Han saa op mod Huset. Dér i den yderste Rude plejede hendes hvide Ansigt at komme frem, naar han fløjtede, og naar han havde set hende, gik Luen til Vejrs til velmødt!

Men i Dag var hun der ikke.

Alexander satte sig ned i Blomstertæppet og gav sig bedrøvet til at pille Blomster. Han tog Luen af og begyndte at stirre paa den. Saa sort den var, Luen! Der gik Time efter Time, og alt imens arbejdede hans Tanker frem og tilbage . . . Paa en Gang begyndte han at tage Varsler . . . Maaske havde han vendt den forkert! . . . Igen og igen vandrede Øjnene op mod det hvide Hus med den lille Rude ved Pilehegnet.

— *Marja!* raabte han og stirrede frem, saa Taarerne til sidst stod ham i Øjnene . . .

— Maaske straffer Vorherre mig, fordi jeg kun satte et Vokslæs ved vor Helgens Billed, tænkte han og blev lidt blegere ved det . . . Maaske Guds Moder er bedrøvet; hun ser saa sørgmodig ud dér i den gyldne Rame over Langbænken hjemme i Stuen . . .

Marja, Marja! Jeg skal jo nok blive god. Ikke drikke mere, og ikke slaas! Lille *Marja*, min Blomst, min Fugl, ræk mig Dit hvide Ansigt, at jeg kan løse Hovedklædet og kysse Din Mund! Du bor jo her, herinde i mit Bryst, og Far skal komme snart og tale med din Far!

I Tusmørketimen brød Alexander op, tung i Sind og tung i Hjertet. Langsomt drog han over Sumpene de 30

Verst tilbage til sin Fars Gaard. Det var 8 Dage siden, han sidst havde mødt Marja ved den gamle Pil, og nu var hun der ikke. En Dreng ved Broen fortalte ham, at Marja var rejst. Hendes Far havde tinget hende bort! I Gaard var hun rejst med en Flok andre Piger langt, langt mod Nord til Danmark for at arbejde og tjene Penge. Før hun rejste, var hun ved Pilen, og hendes Øjne var helt vaade, fortalte Drengen — for hun sørgede saa meget over at skulle bort.

* * *

Hvad hedder han, Tamp?

— Alexander Grigorief Nekrasoff!

— Regiment?

— 127 Podolske, Fjerde!

— Hvorlænge været her?

— 3 Dage!

— Gut! Heraus!

— — Bag dem hørtes ustandselig Geværilden, dumpede korte Smæld som af Hagl paa et Tag. Bidende koldt var det. Sneen fæg op om Veje og Buske, sønderskudte Ammunitionsvogne, Mænd og Heste. Ustandselig prustede, stønnede, jamrede det. Alexander sank ned i en Drive, og mens Huen fik et Slag bag ad Panden, arbejdede hans Tanker saa tungt saa tungt. Han kunde ikke sanse mere, — — frem og tilbage i Sne, Sne og atter Sne. Ingen forstod noget mere — længe havde han intet forstaaet, andet end stadig rundt i Sneen. Hans Bajonet var brækket og for en Dag siden havde han kastet Geværret . . . Een Dag, to Dage, ti Dage . . . Hans Tanker gik i Staa. Var dette Krig, hvorfor var han saa ikke saaret — — maaske var han dræbt . . . Saa faldt han hen, vidste intet mere, — knap nok at han blev banket til Live igen og drog med Krigs-

fangetoget fremad, bort gennem taarnhøj Sne fra Slagmarkerne ved Mlava. Han forstod dog, at han var sluppet levende fra det denne Gang, selv om han var Fange.

Først sad Alexander i Hammerstein-Lejren i Nærheden af Tilsit, og snart kom han til Kræfter. Humøret vendte tilbage igen med Kræfterne, og det varede ikke længe, inden han igen prøvede sine Tusindkunster, snittede Fugle og kastede med Faareskindsluen, blot for at give sit overflødige Livsmod Luft her i det ensformede Lejrliv. Da der var gaaet nogle Maaneder, blev Alexander anbragt sammen med Skrædderne, der syede Uniformsfrakker i Lejren. Det var Herreliv imod det andet; nu gik Snakken fra Morgen til Aften, og om Natten laa han og sov blandt Skrædderne og brugte Morgentimerne til at spørge og faa Besked om mange Ting, han ikke kendte til. Blandt andet spurgte han om, hvor *Danmark* var, Danmark, hvor hans Marja var, Marja, om hvem han intet vidste og intet havde hørt i mange, mange Tider.

Og en Morgenstund hen paa Sommeren vidste han nok! Han listede sig ud af Skræddernes Barak og var borte i Krattet faa Minutter efter. En sort Faareskindshue saas bevæge sig langt borte imellem Buskene, men ingen tænkte paa, at den sad paa Hovedet af Alexander Grigorief Nekrasoff, der den Morgenstund i en gammel tysk Uniform, der var til Reparation, begyndte en lang og farefuld Rejse mod Marja, mod Danmarks Land i Nord, thi for ham var Danmark og Marja et, kunde han blot finde derhen!

En mørk og sludfuld Efteraarsaften 8 Uger senere var der ualmindelig livligt langs den danske Grænse. Helt ude fra Hejlsminde Sluse og ind efter Knagemølle ligesom føltes Nervøsiteten. Der var Uro i Luften, og den forplan-

tede sig fra Vagtpost til Vagtpost. »Russerne er til Gangs i Aften!« sagde en Vagtmand til Feldwebelen, der inspicerede, og stadig hørte man Advarselsraabet, »Achtung« og »Wer da«, der som en Bølge gik fra Øst til Vest langs Posternes lange Kæde — snart lød det ude i Øst, snart fortonede det fjernt i Vest. Pludselig skar gennem Mørke og Storm nogle Skud, 3—4 rask efter hinanden, og saa nogle Raab, — men saa blev atter alt roligt.

En mørk og sludfuld Efteraarsaften —

— I Frørup har de taget fem Kl. 9! raabte en Vagtmand, idet han vadede frem langs Aaen og brugte Geværet som Stok.

Der blev pludselig Bevægelse. Manden snurrede rundt og lagde an. Bag Hegnet hørte han en, der løb tungt. Et Skud lyste op, og Forbandelserne regnede ned over Gærdet, og saa blev der atter Tavshed. Lidt efter hørtes kun et skærende Fugleskrig; det lød som en Vagtels Skrig i Engene efter Regn.

— Han kom ikke over denne Gang. den Hund! raabte Vagtposten triumferende.

Paa den danske Side, ved Gærdet ned mod Aaen, sad den samme Aften en ung russisk Pige, klædt som Polakkvinderne i Almindelighed med et farvet Tørklæde bundet om Hagen. Blikket var rettet imod Syd, mod det store Land dernede, der var i Krig og var som en pigget Fæstning til alle Sider. Saadan havde hun siddet saa mangen Aften Sommeren igennem og stirret, som om hun ventede paa nogen, som aldrig kom. Hver Gang der lød et Skud dernede, fo'r hun sammen. Undertiden foldede hun sine Hænder . . . I Aften var det da rent galt med Skuddene . . . Hun tænkte paa sine Landsmænd, som Skuddene gjaldt, og var for oprevet til at gaa til Ro. Hun hørte Fugleskriget, først to, saa tre og et igen, og Marja tænkte paa de lyse Dage for tre Somre siden, da hendes Ven havde kaldt fra den gamle Pil ved Murashka-Floden paa denne Maade.

Men, hvorfor blev Fuglen ved? Hvorfor skreg den saa stærkt? Det skulde da ikke være? Hun turde ikke tænke Tanken ud, men al hendes Bekymring var som blæst bort. Med et Sæt sprang hun frem gennem Roerne og ned mod Aaen, et langt Stykke løb hun, til hun naaede den opbrudte Bro. Her laa hun og lyttede. Stille prøvede hun selv Skriget, først to Gange, tre Gange, og hun syntes, der kom Svar. Med et fo'r hun op. Nu skød de igen. 5—6, 10—12 skarpe Smæld ind i hinanden. Hun følte et haardt Slag i sin venstre Side, noget, der stak og sved, og med et Skrig sprang hun i Vejret. Hun var saaret af et Strejfskud, der var gaaet vildt, Blodet strømmede frem fra hendes Bluse. Hun pressede Haanden fast ind mod Stedet, hvor Blodet kom, og søgte at løbe hjem over Roemarken, op ad Vejen og sank grædende sammen, forpint og udmattet ved Trappen til Gaardens Dør.

Ud paa Mørgenen sprang en russisk Soldat med en sort Faareskindshue trukket ned over Ørene, frem fra Hegnet ved Landevejen til Frederikshøj Kro. Snavset, som havde han siddet i et Mosehul den halve Nat, drivvaad og rystende af Kulde. Han saa sig hurtigt om, og saa i det samme nogle Soldater i blaa Uniform, i Færd med at hejse et Flag over en stor, firkantet, hvid Bygning. Da han saa den røde Dug med det hvide Kors, raabte han, saa det skin-grede over Mark og Hegn, og kastede igen for første Gang i Maaneder sin Lue til Vejrs.

Ud paa Mørgenen sprang en russisk Soldat med en Faareskindshue ned over Ørerne frem fra Hegnet.

— Dania, Dania! Marja!

Han løb nogle Skridt frem, sprang over Grøften og ud paa Vejen, der næsten var dækket af et grønt Græstæppe, fordi den ikke blev brugt, standsede saa lidt, som var han ikke ganske sikker paa de blaa deroppe, gik saa frem igen. Lidt efter blev han modtaget med aabne Arme af Gendarmerne og Sygeplejersken og blev under Protest og ustyrlig Munterhed for første Gang i sit Liv puttet i et Badekar.

Dagene i Interneringen gik rask og muntert. Alexander havde fundet 5 Kammerater i Kroens Sal, der var om-

dannet til Lejr med mange Senge og smaa russiske Flag over, og nu gik det løs med Snakken, Kortspil om Knapper, Harmonikamusik og muntert Samvær med de blaa, som han først ikke havde haft rigtig Fidus til. Hans Begejstring kendte ikke sin Lige, da han for en Fyrretræs Fugl i skinnende Farver havde byttet sig en »trupka« til og igen sendte de blaa Skyer ud i Efteraarsdagens klare Luft.

En Dag, da de sad i de hvide Kitler paa en Bænk i Haven og ventede paa det nye Tøj, fortalte den gamle Skrædder fra Kolding en mærkelig Historie; det var om en stakkels polsk Pige ikke langt derfra. Hun var blevet saaret en Aften, da Russerne vilde over. Hun laa hele Tiden hen i Vildelse og raabte Navnet Alexander og fløjtede som en Fugl, og sagde, hun havde hørt ham!

Alexander forstod sit Navn og Vagtelfløjtet. Med et rask Sæt sprang han op, løb bort gennem Hækken og ud over Markerne i den Retning, Skrædderen pegede . . .

. . . . I den syge Piges Stue var der den Aften Smil og Graad. Taarerne løb ned ad Kinderne paa en lykkelig Mand, der sad ved Sengekanten.

— Marja, lille Marja, min Blomst, min Fugl!

— — —

En Gang siden har Alexander givet Livstegn fra sig. Da var han forlængst rejst bort til sit fjerne Fædreland. Brevet, som han sendte til den lille Lejr paa Frederikshøj Kro ved den gamle Grænse, lyder saaledes:

»Goddag

mine meget ærede danske Soldater, Sergeant Nielsen, Andersen, Larsen, Frandsen og Nielsen!

Først meddeler jeg jer Ønsket: et godt Nytaar! Derpaa meddeler jeg Jer af taknemligt Hjerte: Tak for Jeres smukke Gæstfrihed i Taps. Jeg var meget tilfreds med Jer dengang. Jeg siger Jer mange Gange Tak.

Derpaa sender jeg Jer fra mit Hjertes Dyb ærbødige hjertelige Hilsener fra en russisk Soldat, og ønsker Jer alt godt i Livet. Derpaa meddeler jeg Jer om mig selv, at jeg er ankommen til Rusland og Gudskelov lever. Jeg er rask og lykkelig, har været med til mange Slag og endnu ikke været saaret. Det vilde være rart, dersom jeg vedblivende ikke lider nogen Skade. Derpaa beder jeg Jer meddele mig, hvorledes I alle lever og hvorledes Jeres Sundhed er.

Derpaa levvel, danske Soldater, med Agtelse til Jer.

Alexander Grigorief Nekrasoff.«

Nogle sønderjydske Folkemelodier.

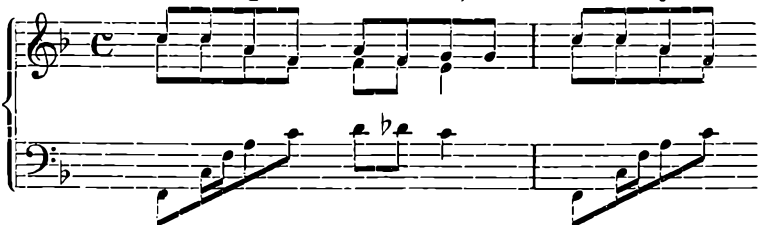
Meddelt ved H. Grüner Nielsen.

I forrige Aarhundredes sønderjydske Bondetradition er der fundet ikke saa faa Levninger af dansk middelalderlig Folkevisedigtning (se A. Oriks Redegørelse i Sønderjydske Aarbøger I S. 58 og 246), men desværre er kun faa af *Melodierne* til disse Viser optegnet eller foreligger offentliggjort. I Berggreens: »Danske Folkesange og Melodier« findes saaledes meddelt smukke sønderjydske Melodier til Viserne: »Hans Hendrik«, »Hr. Thor« og »Hjemme i min Faders Stennestov«. Men nedenstaaende 3 Melodier — der er indsamlet for en halv Snes Aar siden af Dansk Folkemindesamling — har ikke tidligere været trykt.

Nr. 1 er en Skæmtevisе om et Par snedige Tyve. Visen har været kendt i alle nordiske Lande, men de danske Viseformer (og særlig da den sønderjydske) er noget ufuldstændige. Visens Hovedhandling synes at være den, at to Tyve vil stjæle i Bondens Gaard, men da de ikke er stedkendte, finder de paa, at den ene skal gaa ind til Bondekonen og faa Tilladelse til at synge en Vise om Tyveri; ved sin Sang skal han saa vejlede sin Kammerat om, hvor han skal gaa hen for at finde Bondens Ejendele og faa dem bortført. Det lykkes Tyvene at gennemføre deres Forehavende. Ganske vist aner Bondekonen tilsidst Uraad, men Tyvene undslipper. Kun i den sønderjydske Viseform gaar det Tyvene ilde: den ene bliver henrettet, »kommer til at klæde Stejle og Hjul«, medens den anden bliver fredløs (»gaar i Skov og Skjul«). Men denne Slutning, et Udslag af en ret forstaaelig Retfærdighedsfølelse, hører ikke Visen til fra først af. Den sønderjydske Melodi er mærkelig ved

sin morsomme gammeldags Syngemaade, idet anden Linje og en Del af første gentages ved hvert Vers; desuden er der et Omkvæd: »om en Aften sild«, hvormed vi underrettes om det Tidspunkt, da Tyveriet foregaar.

1. Røn-nild og hend' Bro - der, de var to Ty - ve

go - der, om en Af - ten sild, Bro - der, de

var to Ty - ve go - der.

1. Rønnild og hend' Broder,
de var to Tyve goder.
Om en Aften sild? Broder,
de var to Tyve goder.
2. (»Hør du Broder, aa æ Loft du ster,
og stjæl du nu som Visen ger.)

3. Gaa saa til æ Baase,
æ Løgel ligger der aasse.
4. Gaa saa til æ Maeran*),
tøj saa Flæsk aa Isterbaand.
5. Tøj saa Vaast aa tøj saa Smør,
forglem ej Bondens heglet Hør.
6. Se saa te do haawser,
forglem ej Bondens Baawser.
7. Gaa saa ned i Staalde,
besku de Foler aalle.
8. Besku den brun, besku den **graa**,
den bæst lægger do vor Laangsæk o.
9. Ri saa ner te Bræstenlund,
dær vil æ mø dæ om en Stund.*
10. (Æ gammel Kjælling vagnet op i Vraa:
»Og hvi mon da æ Vis' ger saa.)
11. Døren er i Laase,
æ Løgel hænger der aasse.*
12. Rønnild gik i Skov i Skjul,
aa Steffen klædt' baad' Stejl' aa Hjul.
Om en Awten sild'. Skov i Skjul,
aa Steffen klædt' baad' Stejl' og Hjul.

Nr. 2 bevæger sig i Eventyrverdenens fornemme Kredse. Liden Kirsten elsker Kongesønnen, og for at kunne være hos ham forklæder hun sig som Stalddreng og tager Tjeneste i Kongens Gaard. Tilsidst bliver hun dog Dronning. Visen er kendt i alle nordiske Lande og i England, men ikke i Tyskland. Naar vi træffer sønderjydske Viseformer med tysk Omkvæd, er Grunden derfor blot den, at saadan Sprogblanding havde en vis komisk Virkning i Sønderjylland. Undertiden kunde man dersteds endda mere sig med at synge Viser, hvor

*) Maeran, Madrane, Kiste paa Loftet til at hænge Kød i.

hvert andet Vers var tysk og hver andet dansk. Den engelske Form af Stalddreng-Visen er mere moralsk end den nordiske: Pigens Tjeneste som Stalddreng sker paa Ridderens egen Befaling og er et enkelt Lød i en Række ret umenneskelige Forsøg fra hans Side paa at sætte den elskendes grænseløse Hengivelse paa Prøve. Den sønderjydske Melodi synes noget forvansket, idet Tonerne til 1. Verslinje blot er en Gøntagelse af 1. Omkvæds Melodi; men den fanfareagtige Gøntagelse af Durtreklangen er dog af ret god Virkning og tynger ikke for meget, da Melodien paa Grund af Omkvædet jo er temmelig lang.

2. Liden Kirsten hun la - der sig Herre - klæderskjær', he

The first system of musical notation consists of two staves. The upper staff is in treble clef with a key signature of one flat (B-flat) and a common time signature (C). The lower staff is in bass clef with the same key signature and time signature. The melody in the upper staff begins with a quarter rest, followed by a quarter note G4, a quarter note A4, a quarter note Bb4, a quarter note C5, a quarter note Bb4, a quarter note A4, a quarter note G4, and a quarter note F4. The bass line starts with a quarter rest, followed by a quarter note F3, a quarter note G3, a quarter note A3, a quarter note Bb3, a quarter note C4, a quarter note Bb3, a quarter note A3, and a quarter note G3.

frisk Mo-de-ran, hun si - ger hun vil en

The second system of musical notation consists of two staves. The upper staff continues the melody from the first system, starting with a quarter note F4, a quarter note G4, a quarter note A4, a quarter note Bb4, a quarter note C5, a quarter note Bb4, a quarter note A4, a quarter note G4, and a quarter note F4. The lower staff continues the bass line from the first system, starting with a quarter note F3, a quarter note G3, a quarter note A3, a quarter note Bb3, a quarter note C4, a quarter note Bb3, a quarter note A3, and a quarter note G3.

Stald - dreng vær'. So for - ne - men gingen wieder

The third system of musical notation consists of two staves. The upper staff continues the melody from the second system, starting with a quarter note F4, a quarter note G4, a quarter note A4, a quarter note Bb4, a quarter note C5, a quarter note Bb4, a quarter note A4, a quarter note G4, and a quarter note F4. The lower staff continues the bass line from the second system, starting with a quarter note F3, a quarter note G3, a quarter note A3, a quarter note Bb3, a quarter note C4, a quarter note Bb3, a quarter note A3, and a quarter note G3.

an, da ich bin ein wacker Jung. Hej frisk Mode-ran.

1. Liden Kirsten hun lader-sig Herreklæder skær',
hej frisk Moderan,
hun siger, hun vil en Stalddreng vær'
So fornemen gingen wieder an, da ich bin ein wacker Jung.
Hej frisk Moderan*).
2. Hun skifted hend' Klæder og omskar hend' Haar,
og saa gær hun hen til Dannerkongens Gaard.
3. Dengang der de kom til den Dannerkonges Gaard,
ud' stod den Kong' og var svøbt udi Maar.
4. Liden Kirsten hun steg af Hesten med en Færd:
»Behøver I ikke en Stalddreng her.«
5. »En Stalddreng behøver vi allerbedst,
vær du kun Stalddreng til hans Hest.«
6. Hr. Peder han smiled sig under sit Skind,
han kund' se paa hend' Øjne, at hun var en Kvind'.
7. »Hans Hest den kan staa i Stalden hos mi',
og selv kan den Ungersvend sov' ved mi' Si'«
8. I otte Aar var hun Stalddreng god,
det niend' begyndt' hun at tynges for si' Fod.
9. »Vor Stalddreng er bleven saa hjertelig syg«.
Dandronning ud ad Vinduet keg.
10. Dandronning hun ind i Stalden tren,
liden Kirsten hun skjulte sig mellem Hestenes Ben.
11. Dandronning bredte ud sin Kaabe saa blaa,
liden Kirsten hun fødte to Sønner derpaa.

*) Moderan, eller »Madrial«, »Mulleran« jf. meklenborgsk »Mulder-jahn« ☉: Malagavin.

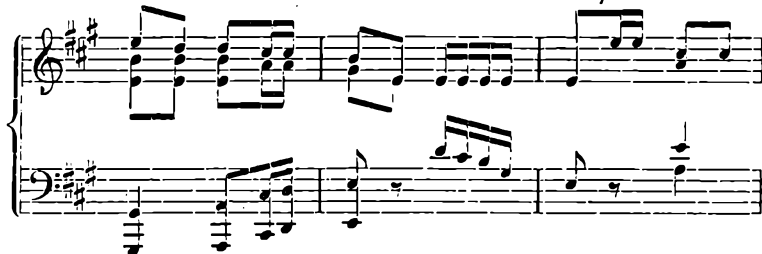
12. Hr. Peder han da saa hjertelig lo:
»Kan hver en Stalddreng faa saadanne to«.
13. Hr. Peder han klapped' hend' paa hvidesten Kind:
»I Morgen er du Allerkæresten min«.
14. Han satte paa hende Guldkronen saa rød:
Hej frisk Moderan.
»Med mig skal du leve, med mig skal du dø.«
So fornemen gingen wieder an, da ich bin ein wacker Jung.
Hej frisk Moderan.

Ogsaa Nr. 3, Skæmtevisen om en ung Mand, der i en Melsæk lader sig smugle ind til Møllerdatteren, er kendt over hele Norden. I Reglen ender Visen med, at den gamle Kælling i Møllen, der opdager Bedrageriet, bliver kastet i Mølleedammen. I Tyskland og Holland er Visens Indhold noget anderledes; her er det en Adelsmand der i en Sæk føres ind i Møllen med Møllerkonens Vidende og Vilje, og det er Datteren selv der gør Anskrig, da hun opdager den levende Sæk; hun vil intet have at gøre med den adelige Bejler.

3. Gammel Kjælling hun put sin Søn i en Sæk, for en

sin - gel kvang for en du, og gik med ham til

Møl-le-bæk. Foren A-sens skaberakke - rak foren tusind

sig - ne-de gu.

1. Gammel Kjælling hun put sin Søn i-en Sæk,
— for en singel kvang for en du —
og gik med ham til Møllebæk.

For en Asens skrabe rakke rak
for en tusind signede gu.

2. »Ja jer Sæk kan I sætt' ved min Datters Seng,
for der er ingen Musegang«.

3. Og det blev Aften og det blev Nat,
saa begyndt' den Sæk at kryf og gaa.

4. Da saa' den gammel Kjælling, som laa i den Vraa:
»Æ tror, der er Tyv' i vort Møllerhus«.

5. »Nej der er enne Tyv' i vort Møllehus,
det var en Kat der bed en Mus«.

6. Da saa den gamle Kjælling, som laa i den Vraa:
— for en singel kvang for en du —
»Den Kat had' Støvl' og Sporer o“.

For en Asens skrabe rakke rak
for en tusind signede gu.

De tre her meddelte Melodier er typiske for den Vise-sang, der for et Par Menneskealdre siden var gængs i Sønderjylland. Det sønderjydske Melodistof synes i det Hele ikke at have noget særlig gammeldags Præg og har i musikhistorisk Henseende langt fra den Interesse som de Folkevisemelodier, der er fundet i Danmark i afsidesliggende Egne som f. Eks. Hammerum Herred (i Ringkøbing Amt) og Falster.

Som bekendt blev i Middelalderen Folkeviserne i Reglen foredragne i Forbindelse med Kædedans, og endnu den Dag i Dag er *Folkevisedans* almindelig overalt paa Færøerne. I Sønderjylland var Folkevisedans vist endnu i Brug i Slutningen af det 17. Aarhundrede; thi i en Beretning fra Agerskov fra omkring 1772 omtales som en forsvunden Skik, at de unge Mennesker, der forsamledes for at holde Vagt over en død (»Ligvejst«), morede sig med forskellige Lege, men »det fornemste var at danse og synge om den dodes Kiste, især *sluttet Trinddans*; man kvædede til Dels derved, til Dels sang man og Viser«. Mere ved vi ikke om Trinddansen i Agerskov, men det kan ikke være nogen Tilfældighed, at man lige til vor Tid paa Manø netop har danset en Dans ved Navn »Trinddans« til Sang af folkelige Skæmteviser. Vi maa antage, at Manødansen og Agerskovdansen har været samme Dans. Paa Manø er i vor Tid Udførelsen saaledes: Der danses i stor Kred (sluttet Kæde). Hver dansende holder sin højre Haand bag Ryggen tæt mod sin Lænd og stikker venstre Haand ind i den forandansendes højre Haand. Man benytter 5 Dansetrin, første 4 almindelige Gangtrin (venstre, højre, venstre, højre) fremad medsols, og derefter et Hop ind mod Kredens Midte, idet man sætter af med og kommer ned paa højre Fod, medens venstre kun støttende rører Gulvet; Fødderne staaar tæt ved Siden af hinanden efter Springet. Efter hvert Spring indad maa man i de næste Gangtrin gaa

skraat udad, saa Kredsen faar sin oprindelige Størrelse. Dansen maa gaa fuldstændig støt og roligt. Den passer lige godt, eller om man vil, lige daarligt til alle Melodier, men for Resten er der jo heller ikke i Færødans (6 Trin), nogen Symmetri mellem Dansetrinenes Antal og Antallet af Takter i Folkevisemelodierne. En stor Forsamling kan umuligt straks komme i Takt i den Slags Folkevisedans. Man begynder derfor altid saadan, at tre eller fire Personer slutter Kreds, synger og danser rundt. Efterhaanden træder saa flere og flere ind i Kredsen, uden at der sker nogen Afbrydelse.

I det egentlige Sønderjylland synes Trinddans i det 19. Aarhundrede blot erindret i parodieret Form som en Slags Børneleg. I Roager syd for Ribe var det nemlig Skik, naar man holdt Dansegilde, at Børnene dansede lidt, indtil de voksne havde indfundet sig; naar Karlene var kommen, skulde da Drengene have en sidste Dans, en Runddans, Trinddans kaldet. Tre af Karlene dannede med Drengene en Kreds og de bevægede sig rundt efter Musiken hurtigere og hurtigere. Den ene Dreng fløj ud af Kredsen efter den anden, da de ikke formaaede at holde fast. — Det vilde være interessant, om der fra sønderjydsk Nutidstradition kunde fremdrages flere Levninger af den gamle Trinddans eller andre Slags Oplysninger derom. Muligvis har en eller anden af nærværende Almanaks Læsere netop hørt noget om denne Dans. Enhver Meddelelse vil blive modtaget med Taknemmelighed af »*Dansk Folkemindesamling*«, Det kgl. Bibliotek, København K.

O awtejt.

No flöje e kraghe te skows,
 så blöw e da ewten egen;
 bare no Krésten vil hows,
 han lowwe ä kom hæhen.
 De æ dó så lavnt å sed'
 oljen hæ daw ætte daw,
 sålæng æ ho Maren, Gud ved,
 nej da skuld' æ olle klaw.

Æ hælle mæ indendörs,
 å hælle mæ sjell med snak,
 ho blot æ kund' sie å löss
 e blaj å e almenak,
 men de æ få min öjn som tåg'
 å e ua*) hæ æ sva't ved å find —
 Æ tát, te di tow te e låg', —
 nej, de hæ nok kun væt e vind.

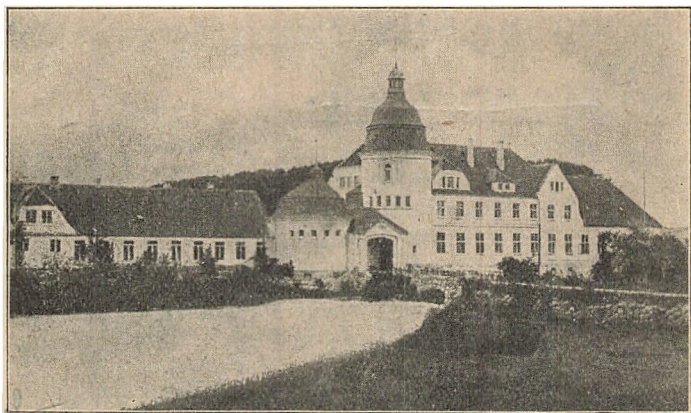
Æ tent, han skuld kom å fåte'l
 hvo vidt di æ med å plöj,
 om den brun han vel se'l
 å så behå'l den röj. —
 No begynne e jegt å jaw —
 de æ den fåfærdle blæst,
 som de hæ væt de ja daw'
 fro norden å fro nordvest.

Æ tid den æ do' så lang,
 næ sjell en skal slo den ihjæl,
 men hvad kån æ vel fålang?
 Di ung hæ nok i dem sjell
 Å Krésten æ guj**) å flink,
 å så dejle en kuen han tow.
 No tow dæ jen i e klink,
 så kömme han gudskelov!

Martin N. Hansen.

*) ord **) god

Nordborg Slots Efterskole.

Den 6. Maj indviedes Nordborg Slots Efterskole. Paa det historiske Sted Nordborg, hvor svundne Tider taler fra aarhundredgamle Træer og Mure, indledes den Dag et Arbejde, der i Fremtiden skal blive til Gavn for dansk Ungdom — fra Nord og fra Syd.

Nordborg har som Als's andre Slotte sin gamle Historie, hvis nyeste Data er følgende:

I 1911 var der — efter en gennemgribende Restauration — blevet indrettet en tysk Højskole. Tilslutningen til denne blev temmelig ringe, og efter Genforeningen opgaves det at holde Skole. Forstanderen, L. Christensen, gik over i den tyske Agitations Tjeneste og tog Bopæl i Aabenraa. I Sommeren 1921 solgtes Slottet med Tilliggende (en Park paa 6 Tdr. Land) til Grosserer Johan Hansen. Dansk Forsølvningsanstalt, København.

Denne Mands Liv er noget af et Eventyr. Født i Havnbjerg kom han som ganske ung til Danmark for at undgaa den preussiske Militærtjeneste. Det var i Aaret 1867, den 13. Maj, Johan Hansen forlod sin Hjemstavn. Ved Korsør standsedes han af et forrygende Snevejr — i Maj Maaned. Ankommen til Danmark fremstillede han sig paa Sessionen og aftjente sin Værnepligt som dansk Soldat.

Ved en uhyre Energi, Flid og Sparsommelighed blev Johan Hansen i Aarenes Løb en rig Mand. Sin betydelige Formue anvender han ikke

paa sig selv og sin egen Bekvemmelighed, men til Gavn og Glæde for sine Medmennesker. Under de mange Aars Afspærring fra sin Fødeer hans Længsler gaaget paa Vandring til det rige, herlige Nord-Als, hvor hans Barndom henrandt. Og da der efter Genforeningen blev »fri Adgang«, besluttede han at købe en alsisk Gaard. Det blev ikke

Johan Hansen

noget ringere end Nordborg Slot, som Johan Hansen ønskede at gøre til en Institution, der skulde tjene Danskhedens Sag i hans Fødeegn. Efter nogen Overvejelse med Hensyn til Øjemedet gik Johan Hansen i Underhandling med Bestyrelsen af »Hejls Efterskoles Likvidationsfond“, og disse Forhandlinger resulterede i, at der paa Nordborg Slot oprettedes en Efterskole. J. Hansen havde købt Slottet for 180,000 Kr. Nu udsatte han 100,000 Kr. til Skolens Drift, og sammen med disse stillede Hejls-Fondet sine 100,000 Kr. til Raadighed. Af disse Fonds

udredes Driftsudgifterne ved Skolen, og der uddeles dernæst rigelige Understøttelser til ubemidlede Elever baade nord- og sydfor Grænsen.

I Februar Maaned 1922 blev af 40 Ansøgere Forstander Plovgaard og Hustru, Vestbirk Efterskole, enstemmigt valgt til at overtage Forstanderpladsen for Nordborg Slots Efterskole. Det var Lyst til Arbejdet blandt Sønderjyder, særlig blandt dem fra 2. Zone, der drog Forstanderparret til Nordborg.

En Flok af 30 unge Piger — der er Plads til 40 — blev paa den korte Tid fra 1. Marts til 1. Maj samlet og udgjorde nu Skolens første Elevhold.

K. P.

Gravskrifter.

Samlede af P. Skovrøy.

Naar man gaar paa Kirkegaarden, kan man møde en hel Skala af sjælelige Rørelser: Sorg og Glæde, Medlidenhed, Foragt, Væmmelse og Munterhed. En eneste Gang har jeg følt Skræk. Det var, da jeg en Dag ganske ene gik omkring paa Starup Kirkegaard ved Haderslev Fjord og tankeløst læste Gravskrifterne og pludselig stod foran en Sten med følgende Indskrift: »Herunder hviler Støvet af Peter Skovrøy, født den osv.« Jeg var lige ved at synke i Knæerne, for jeg havde ingen Anelse om, at nogen af vor Slægt laa paa Kirkegaarden i Starup.

Hvilke Følelser man betages af ved at læse følgende Samling Gravskrifter, vil jeg overlade til Læserens Temperament.

Følgende Gravværs fandt jeg engang i »Kolding Folkeblad“:

Man Livets Bue ej maa spænde alt for højt,
saa bliver det at trække Børen alt for drøjt.
Thi spændes den for højt, det let kan hænde,
at hele Børen vælter over Ende!
Naar Døden kommer, er forbi dog hele Stadsen!
Farvel og sov i Fred. Hans Ditlev Madsen!

En Del Læsere kender maaske allerede nedenstaaende Gravskrift, som findes paa en Gravsten paa en lille dansk Købstads Kirkegaard:

Herunder hviler
Spisevært Madsens sidste
Levninger.

Paa en vendsysselsk Kirkegaard findes følgende Gravskrift:

Min Søn Mads Jokum Nero Schrøder
gik altid ud med bare Fødder,
skønt jeg ham det saa tit forbød.
Hvad sker? En Dag, da det var sølet,
saa blev det lille Skidt forkølet,
og paa en Uge var han død.

— — —

I Marstal staar paa et Gravminde:

Her hviler Per Jensen til Ankers med sin Kone,
de letter ikke, før de stander for Guds Trone.

Man smiler ved denne Grav:

Her hviler Hvidt, som hvidtede,
til Flasken tit han tittede,
til han med Verden kvittede
og her sin Grav han hittede.

Man undres ved at læse følgende:

Den Mand, som hviler her,
har ej gjort noget godt;
hvordan hans Tilstand er,
hvad Sted han har betraadt,
om det der ingen Efterretning lyder,
og intet Menneske derom sig bryder.

Gid vore Venner aldrig maa mindes os som store Lækkermunde
og Fraadsere, ligesom hin Mand, over hvis Grav der er skrevet:

Læser, før du fjerner dig,
se paa Stenen, der mit Gravsted viser;
her jeg var en ufortrøden Spiser,
nu til Gengæld Ormen spiser mig.

Følgende Lovprisning virker næsten med endnu større Væm-
melse:

Her ligger en Kvinde begravet,
hvis Sjæl var med Renhed begavet;
af Synden hun Skallen har knækket,
og sig selv til en Engel udklækket.

Hvad siger man til følgende Eftermæle:

Her hviler min Kone, Maren, til hun opstaar,
med hende var jeg gift i hele 17 Aar,
i al den Tid hun skældte ud af Hjertens Grund
nu er Maren nødt til at holde Mund.

Eller til følgende smukke Sidestykke:

Her ligger, forvandlet til Ler,
en kvindelig, ugift Person,
der først, da hun ikke var mer,
har begyndt at holde sin Mund.

Her faar man at vide, at Mads Kvist var en lykkelig Mand:

Her ligger en Viv, der var gift med Mads Kvist;
hun var god imod Mads — det er ganske vist.

Man siger, at Døden gør alle lige. Ja, men de Efterlevende gør sig Umage for at slette denne Sandhed ved smagløse Lovprisninger paa dyre Marmorstøtter.

En ærlig Tysker skrev følgende paa sin Kones Gravsten:

Hier liegt mein Weib.
Wie wohl ist ihr — und mir.

Paa Assistentskirkegaarden i Haderslev staar, eller har staaet:

Unter diesem grünen Rasen
ruht der alte Zustand-Klasen.
Ich rate dir, geh weg von hier,
sonst steht er auf und trinkt mit dir.

Manden holdt meget af en »Zustand« (en Snaps) deraf Øge navnet.

Her hviler Jeppe, Jordkær Skræder,
som har syet saa mange Klæder,
snart til store, snart til smaa.
Han maa nu i Graven gaa.
Naal og Persjern bort han slænger
og sig ind i Himlen trænger.

Paa Aabenraa Kirkegaard finder man en Gravsten af forholdsvis ny Dato, som bærer følgende Indskrift:

Vort Ægteskab det var kuns kort
Sygdom kom og tog Dig bort
17 Dage med Din Mage
havde Du kuns her tilbage
Jeg Dich ønsker nu Guds Fred
hvil kuns sødt paa dette Sted.
Gensynets Haab er vor Trøst.

Brudefærden fra Jordsand.

Samlet og bearbejdet af pens. Lærer P. Thimsen, forhen Dedsbøl.

Der laa i fordums Dage paa Jordsands grønne Ø
en lille venlig Landsby tæt ved den dybe Sø,
Langt imod Øst sig strakte det frodig rige Land,
kun ved et lille Vandløb adskilt fra Hjørpsted Strand.

En Vej, med Ris betegnet, gik over Pritens Bund,
og, tør ved Ebbetide, hen over Sandets Grund
man tit saa Mænd og Kvinder fra deres stille Bo
rask og behændigt ile til Kirke og til Kro.

Iblandt de Bøndergaarde i Jordums lille By
der knejste stolt en Bølg, grundmuret ganske ny.
Fra høje Værft den skued ud over Sø og Land.
Her boede Peter Jensen, den rige Bondemand.

Det var en Søndag Morgen, mørk Himlen er og graa,
dybt Vesterhavet bruser og høje Bølger gaa.
I Hus hos Peter Jensen, i hele Jordum By
der var en Løben, Færden fra tidlig Morgengry.

Af Vogne holdt i Gaarden et helt anseligt Tog,
fra alle Huse vajede det lyse Danebrog.
I Gaarden var en Myldren, og Folk gik ind og ud;
thi Husets unge Datter hun stod idag som Brud.

Hvor er hun smuk! Godt klæder den lyse Brudedragt,
den hvide Hals ombølget af gyldne Lokkers Pragt.
Men mørk er hendes Mine, og bleg er hendes Kind,
af Øjne blaa der lyser et sorgbetyngt Sind.

Thi Bejleren hun hader, han gammel er og styg.
Ej tandløs Mund hun ynder og ej krumbøjet Ryg.
Men som sig Livet bøjer alt for den barske Vind,
saa brudt er hendes Vilje og bøjet hendes Sind.

Trods Suk og Graad den gamle dog havde naaet sit Maal.
Hans Vilje var som Egen, hans Hjerte haardt som Staal.
Var spildt end hendes Lykke, forraadt det unge Liv,
hun maatte Nakken bøje og blive Ukærs Viv: .

Saa' Fae'ren vaade Kinder, saa lød hans Ord saa barsk:
»Bliv du først gift med Morten, saa bliver du nok karsk.
Spar dine Suk og Klager og for min Vrede skælv!
Jeg siger: Kærligheden, den kommer af sig selv.

Du leve kan som Dronning med brave Morten Kok;«
— thi rig var hendes Bejler. Det, mente han, var nok. —
»og glem den usle Fisker, den fattig-ringe Knøs;
før han min Datter ægter, gaar jeg med ham tilsøs.“

Og Svend, hin unge Fisker, han delte hendes Sorg.
Saa inderligt han elsked' sin lille Ingeborg.
De kendte jo hinanden fra de var ganske smaa,
i samme Baad de gynged' hen over Bølgen blaa.

Med Muslinger de leged' paa hviden Flyvesand,
og hver en Dag de mødtes, hvor Bølgen slog mod Strand.
Men da den Tid var omme, han drog i Ledingsfærd,
da først han rigtigt skatted' sin Legesøster kær.

Saa bejled' han; men næppe det første Ord var sagt,
saa jog man ham paa Døren med Haan og med Foragt.
Nu staar han mørk, modfalden ved Peter Jensens Port.
Hans Moder bønligt taler, han ænser det ej stort.

Med sammenbidte Tænder han staar og rynker Bryn,
ej længer han udholder det drøvelige Syn:
I Vognen har man løftet den blege, tåvse Brud,
og trodsigt vred han styrter sig vildt i Marken ud.

Han iler ned til Stranden, han springer i sin Baad.
For Livets Sorg og Jammer der er endnu et Raad:
Paa Havets Bund at slumre, det passer ham nu bedst.
Og Sejlet sig udfolder for den hvinende Blæst.

Langt ud paa Søen lyder Musikkens muntre Klang.
Til Hjørpsted Kirke har nu sig Toget sat i Gang.
Mens Brudevognen følger den raske Hestehov,
gaar vidt han over Bølgen for Takkel og for Tov.

Omkring ham Vandet syder som en skummende Elv,
og hvilken Vej han stryger, det ved han næppe selv.
Han ænsed' ej den Braadsø, der over Stævnen gik,
kun Brudeskaren følger hans ufravendte Bik!

Og hurtigt stiger Floden, mens Stormen tager til,
og vildere sig skaber de høje Bølgers Spil.
Den lette Baad bli'r kastet som om det var en Bold,
da sér han Brudeskaren paa en Gang gøre Holdt.

Hvor før paa tørre Enge man gik med tørre Fod.
imøde dem nu bruser den fraade-vilde Flod
ind overalt sig trænger den sorte Bølgehær:
Hvem kører over Prilen i saadant et Guds Vejr!

Og ud af Skaren kører den gamle Mogens Vind,
imedens Vandet strømmer i Vognen ud og ind.
At overdøve Stormen hans Stemme knapt formaar:
»Hør, Peter, trods ej Stormen, vend om, det godt ej gaar!«

»Hvad!«, raabte Peter Jensen. »Du kalder dig en Mand
og frygter for at bløde din Trøje med lidt Vand!
Hver Kryster kan jo vende sin Vogn og køre hjem:
men gamle Peter Jensen, han kører vid're frem.«

»Før dybt det er i Prilen“, gensvared' Vind med Ro,
»og Hest og Vogn vil svømme, før vi naar Hjørpsted Kro.
Se, ind i Vognen slikker alt Bølgens hvide Kam!
At vende om i Tide jeg holder ej for Skam!«

Og rask sin Vogn han vender og styrer imød Land,
og hele Brudeskaren ham følger straks paa Stand.
men kækt den gamle Fader i dyben Strøm staar ud,
i stærken Arm han holder den bange, blege Brud.

Kun Morten Kok ham følger; han vove maa sit Liv.
Det vilde slet sig skikke, at svigte her sin Viv.
Haardt imod Vognens Side slaar Bølgerne med Magt.
Det salte Vand nedsiver ad lyse Brudedragt.

Paa Agestolens Hynder hun sætte maa sin Fod,
en Gysen gennemfarer det feberhede Blod.
Den gamle strammer Tøjlen, han bliver mod i Hu,
at Vogn og Heste svømmer, det mærker han med Gru.

Ej mere Hjulet ruller hen over Havets Bund,
dog kun et lidet Stykke, saa har han atter Grund;
men Havets Strømme river ham med sig ud paa Stand,
forgæves Pisken smælder, — han fjerner sig fra Land

Dybt Hestene de stønner, vildt bruser Bølgens Sang,
da naar en Lyd hans Øre, saa rædeligt den klang.
Det var ej Havets Brusen, ej Stormens dybe Røst,
et Hvin, et Skrig, Dødsangsten afpresset ængstet Bryst.

Han skælver, ser tilbage: Brudgommens Vogn er tom,
i Strømmen Sædehynder saa vildt sig boltre om.
I Vand og Skum begravet dødsviet Hest han sér.
Af Haanden glider Tøjlen, hvad hjælper den ham mer!

Thi Vognen gynger, hælder og løftes højt fra Grund,
endnu engang den tørner haardt imod Havets Bund.
saa pludseligt den vender i Vejre de fire Hjul,
den synker og forsvinder i mørke Bølgeskjul.

Da ses en Baad sig nærme, for fulde Sejl det gaar.
For Bugen Vandet skummer, i den Svend Nielsen staar.
I feberagtig Spænding han stirrer vildt omkring.
Han ser en Haand fremdukke, paa Fing'ren gylden Ring.

Et Kast, et Greb, ej slipper hans muskelstærke Arm:
den lille Legesøster snart hviler ved hans Barm.
Han jubler højt og trykker et Kys paa blege Mund
og lægger hende varsomt i Fiskerjollens Bund.

Hun smiler mat og hviker: »Frels Far, har du mig kær«.
Og atter Blikket mønstrer den hvide Bølgehær.
Tæt ved ham Vognen driver med døde Hestekrop.
Men hist i Læ, hvad er det, han der sér dukke op?

Et kraftigt Slag med Aaren, og snart han Stedet naar.
De vrede Bølger skummer og over Ræling slaar.
Men under grønne Vove, som pisker Baadens Stavn,
hvid Lok han tror at skimte i Havets dybe Favn.

Og dybt han Armen rækker ned i det mørke Vand
og drager frem for Lyset den nys saa haarde Mand.
End aander svagt Per Jensen — det stærke sent forgaar —
om Hals og Nakke kærlig hans Datter Armen slaar.

Svend Nielsen staar ved Roret og krydser imod Land.
De naar som ved et Under den hjemlig kære Strand.
Mens hele Brudeskaren glad slaar om dem en Ring,
Per Jensen tar til Orde og ser med Smil omkring:

»At man maa Nakken bøje og fare kønt i Mag,
slaa Vand i Blod det hede, det har jeg lært i Dag.
Tag Ingeborg! Svend Nielsen, vor brave Redningsmand,
med hvem jeg har forsvoret at pløje salten Vand“.

Danefæ.

Af Museumsdirektør Dr. phil. M. Mackeprang. (F)

Det smukke, gamle, danske Ord, der staar over disse Linjer, betyder ordret oversat »Død Mands Gods« eller i det gamle Lovsprog, den Mands Gods, der dør uden Arvinger. I Tidens Løb er det imidlertid gaaet med dette Ord som med saa mange andre, dets Betydning er bleven indskrænket til at omfatte en ganske bestemt Art herreløst Gods, nemlig jordfunden Guld og Sølv. Allerede fra gammel Tid gjaldt der særlige Retsregler for sligt, det bedste Bevis for at vor Jord engang maa have været fuld af Oldtidsguld og -sølv. Det tilhørte ikke den tilfældige Finder, men var offentligt Eje. »Finder nogen Mand Guld eller Sølv enten i Høje eller efter hans Plov eller paa nogen anden Maade, da skal Kongen have det«, hedder det i vor Landsdels gamle Lov, Jyd-ske Lov. Lignende Bestemmelser genfindes i andre af vore gamle Landskabslove fra Valdemarernes Tid og optages om-trent ordret i den senere Fælleslov for Kongeriget, Christian V's Danske Lov, der fastslaar, at »Guld og Sølv, som findes enten i Høje eller efter Ploven eller andetsteds og ingen ken-der sig ved og kaldes Danefæ, det hører Kongen alene til og ingen anden.«

Hvad der i disse fjerne Tider indkom af Danefæ, er utvivlsomt vandret i Smeltediglen, men i Løbet af 17. Aar-hundrede vaagnede Interessen for Oldsagerne og ganske na-turlig først og fremmest for de sjældne og mærkelige Styk-ker. Det var jo paa de Tider, at Pigen fandt Guldhornet ved Gallehus. Hvad der kom for Dagen af sligt, begyndte

man at indsamle i vort ældste Museum, det af Frederik III. stiftede »Kunstammer«, og det har aabenbart været af Hensyn til dettes Trivsel, at den gamle Retsregel fik en betydningsfuld Udvidelse ved Forordningen af 22. Marts 1737, efter hvilken »Guld, Sølv, Metal og al anden Skat, som findes enten nedgravet eller forborget i Jord, Skov, Mark, Hus eller andensteds og ingen kender sig ved, det kaldes Danefæ og hører Kongen alene til og ingen anden.«

Lovens Ord var saaledes rene og klare nok, men meget er sikkert alligevel bleven hemmeligholdt. For at modvirke dette og bidrage til, at Fortidens Skatte saa vidt muligt bevarede, udstedtes nogen Tid efter en Kancelliplakat af 7. Aug. 1752: »Skønt alt, hvad som i Danmark findes nedgravet eller forborget udi Jord, Skov, Mark, Hus eller andet Steds, være sig Guld, Sølv, Metal og anden Skat, som ingen sig vedkender, tilhører som Danefæ Kongen alene, saa bevilges dog til Opmuntring for de Undersaatter, som noget saadant opdager, at hvo, som finder gamle Mønter og andet, som formedelst dets Ælde eller særdeles Beskaffenhed af nogen Rarhed kan anses, skal, imod at samme . . . behørigen indsendes, derfor af Kongens Kasse nyde efter dets Værd fuldkommen Betaling . . . Hvis nogen understaar sig, det som findes . . . at fordølge, skal de derfor være tilbørlig Straf undergiven.«

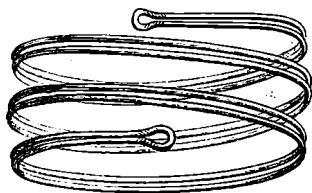
Det er disse Bestemmelser, der den Dag i Dag er gældende Lov i det gamle Land, og om hvis Indførelse i de genvundne Dele af Sønderjylland et Lovforslag er vedtaget i Sommer. Her nede har nemlig hidtil alene den oprindelige Bestemmelse i Jydske Lov været gældende, ikke derimod den senere Udvidelse eller Løftet om Godtgørelsen for Fundet, og det vil derfor være i sin Orden, at der ogsaa paa dette Omraade skabes ensartede Regler.

Danefæ hører altsaa »Kongen« til, og den, der i dette Tilfælde staar som hans Repræsentant, er Nationalmuseet i

København. Til dette skal Sagerne direkte indsendes, hvorefter Museet lader dem vurdere af Møntgardeinen og udbetaler *Finderen* deres fulde Metalværdi samt en efter Forholdene afpasset Godtgørelse, der retter sig efter Fundets større eller mindre Værdi, og den mere eller mindre omhyggelige Maade hvorpaa Finderen har behandlet det. Efter Bogstaven er Museet utvivlsomt berettiget til at kræve indsendt ethvert Oldtidsfund af større Værdi, men Praksis har udformet sig saaledes, at Bestemmelsen kun haandhævedes overfor Oldsager, der helt eller delvis er af Guld og Sølv, og gamle Mønter samt en særlig Art Oldtidsfund, nemlig større, forarbejdet Rav, hvor selve Materialet ligesom ved de ædle Metaller maa siges at have Værdi.

Naar man har kunnet gøre dette, og vel at mærke kunnet gøre det uden at skade Museet, staar dette i nøje Forbindelse med det enestaaende Venskabs- og Tillidsforhold, der hersker mellem Museet og Befolkningen. Ikke mindst takket være den Aand, der er udgaaet fra Højskolen, har det danske Folk i en sjælden Grad forstaaet, at de Skatte, Ploven og Spaden afdækker, hører til vore dyreste Minder, at de ikke bør være Enkeltmands men alles Eje, og at deres rette Hjemsted er i Museets Sale. Det er da ogsaa ganske betegnende, at det kun et Par Gange i Museets mere end hundreedaarige Levetid har været nødvendigt ikke at anvende men alene at pege paa Lovens Bogstav. I begge Tilfælde gjaldt det om at hindre Salg af kostbare Broncesager til Udlandet. Og netop dette, at man ikke har villet have alt med men alene har holdt sig til ganske bestemte, særlig vigtige Grupper, har utvivlsomt været klog Politik. Thi det kan med Sikkerhed siges, at Bestemmelserne om Danefæ hører til de Lovregler, der overholdes med størst Samvittighedsfuldhed, og saare sjældent er Museet nødt til at ty til Øvrighedens Hjælp.

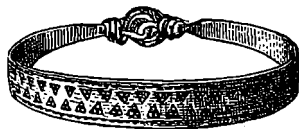
Dette forstaas saa godt ved det egentlige Oltidsguld; enhver med Hjerte i Livet og Omløb i Hovedet vil snart sagt føle det som Helligbrøde at have sligt i sit Eje eller lade det komme i Handelen. Det gælder om de tykke, vredne Guldringe, som bares af Bronzealderens storættede Mænd, og de »parvis fundne Spiralinge, der samtidig var

Spiral-Armring af Guld

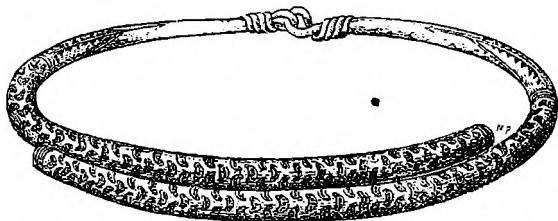
Kvindernes Smykke«, det gælder om de vægtige Guldbarrer eller Betalingsringe, der vidner om, hvorledes paa Folkevandringstiden Romernes Guld blev Barbarernes Eje. »Saadant Guld har Oltidslød, og Eventyret hænger ved det, naar det findes«. Hvad der er fremdraget ved Museets egne Undersøgelser, er ganske forsvindende i Sammenligning med det, der tilfældig er kommen for Dagen. Dette kunde synes mærkeligt, men hænger sammen med, at Guldet forholdsvis sjældent nedlagdes i Høje eller Grave; det hængtes som Offer, hengemtes for ikke at komme i Fjendevold eller tabtes simpelthen. Det er Folket selv, der er Finderen, og ikke sjældent de umyndige. Fundforholdene kan ofte være snurrige nok. Guldringen kan blive hængende paa Harvetanden eller Aalelysternen. Skatten kan ligge i en Tørv, saaledes som netop nu, medens disse Linjer skrives, 30—40 sjældne Mønter fra Knud den helliges Tid kom for Dagen, ved at en Mand brækkede en Tørv over. Undertiden er Finderen slet ikke klar over, hvad det er, han har fundet. En fint udar-

der er fremdraget ved Museets egne Undersøgelser, er ganske forsvindende i Sammenligning med det, der tilfældig er kommen for Dagen. Dette kunde synes mærkeligt, men hænger sammen med, at Guldet forholdsvis sjældent nedlagdes i Høje eller Grave; det hængtes som Offer, hengemtes for ikke at komme i Fjendevold eller tabtes simpelthen. Det er Folket selv, der er Finderen, og ikke sjældent de umyndige. Fundforholdene kan ofte være snurrige nok. Guldringen kan blive hængende paa Harvetanden eller Aalelysternen. Skatten kan ligge i en Tørv, saaledes som netop nu, medens disse Linjer skrives, 30—40 sjældne Mønter fra Knud den helliges Tid kom for Dagen, ved at en Mand brækkede en Tørv over. Undertiden er Finderen slet ikke klar over, hvad det er, han har fundet. En fint udar-

Armring af Sølv
(Vikingetiden)

bejdet Oldtidsguldstang blev saaledes en Tid lang brugt som Pibekradser, et Par Sølvkander laa i flere Dage paa en Grøftkant, og da en Bonde paa Lolland engang fandt en pragtfuld Halsring af Guld, hængte han den ganske rolig op paa en Gærdestaver, mens han gik hjem til Middag! Ringens Værdi var godt 1000 Kr., men

Halsring af Guld. (Den yngre Jernalder).

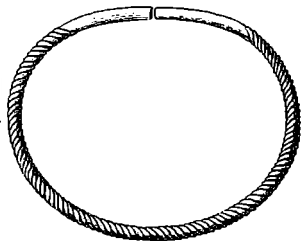
dette overgaas langt af andre Guldfund. En fattig, fyensk Husmand, der havde faaet Lov til at grave en Smule Tørv i Bondens Mose, fandt 11 Guldskaale til en Værdi af 2200 Kr. Paa Broholm Hovmark paa Fyen opløjedes 1833 3 svære Halsringe og et halvhundrede mindre Stykker Guld til en samlet Metalværdi af 7100 Kr. Overhovedet er Fyen, og da navnlig Østfyen, uden Sammenligning den guldrigeste Del af Danmark. Ikke mindre end en Tredjedel af Værdien af alt det Guld fra Folkevandringstiden, der er fremdraget i Landet, falder paa Svendborg Amt.

Guldbrakteat.

(Den yngre Jernalder.) Karakteristisk for den følgende Periode, Vikingetiden, der slaar Bro mellem Oldtid og Middelalder, er de store Sølvfund, Skaale, Smykker og Barrer, der jævnlig findes sammen med engelske og arabi-

ske Sølvmonter, som Vidne om den livlige fredelige og krigerske Forbindelse, Danmark dengang havde med sine Naboer mod Vest og Øst, hvorfra Handelsvejene førte ned gennem Rusland til Asien. Det er forstaaeligt nok Østdanmark, der her er det førende, og paa Sjælland fremdroges for en halv Snes Aar siden det største Fund af denne Art i Terslev tæt ved Stationsbyen Haslev. Det vejede ikke mindre end godt $6\frac{1}{2}$ kg og fandtes af et Par Smaadrenge, der gravede i en Have! I Middelalderen var Guld og Sølv en sjælden Vare, og Fundene indskrænker sig væsentlig til de skønne, ofte med ædle Stene smykkede Fingerringe, af hvilke Museet netop takket være Danefæbestemmelserne ejer en enestaaende Samling. De er naturligvis tabte tilfældig af deres Ejere, forsætlig nedlagt er derimod et stort Sølvfund, der 1883 blev gjort i Slagelse. Det bestod af helt- og halvtfærdige Smykker, Sølvbarrer og en Mængde tyske, franske og engelske Guld- og Sølvmonter fra ca. 1400, aabenbart en Guldsmeds Varelager, som han af en eller anden Grund havde gemt.

Armring af Guld.

(Den ældre Broncealder.)

Dette Fund danner Overgangen til en hel Række Sølvfund fra 17. Aarhundrede, der alle skyldes de talrige Krige, der med kort Mellemlum hærgede Landet: Kejserkrigen (1625—29), Torstenssonkrigen (1643—45) og Carl Gustafs to Krige (1657—60). Ganske forstaaeligt følger Fundene hovedsagentlig Fjendens Marschrute og er navnlig talrige i Østjylland. Af de godt 140 Skatte- og Møntfund, der kendes fra denne Tid, er over Fjerdedelen fremdragne i Vejle Amt, hvor baade Polakkerne og Svenskerne huserede

særlig længe. De fleste er naturligvis fundne i Mark og Mose, men enkelte har været skjult i Kirkerne, som f. Eks. et nydeligt lille Smykkefund, der i 1915 kom for Dagen ved Ombygningen af Skern Kirke i Vestjylland, hvor der ejendommeligt nok stadig var gaaet Sagn om, at der skulde findes en Skat. Selve Fundene bestaar af Mønter, Smykker og Husgeraad som Kander, Bægre og Skeer og giver os et godt Billede af de mere velhavende Bønders og Præsters Levekaar. De er ofte særdeles anselige; paa de Tider, da der hverken fandtes Banker eller Sparekasser, var det jo meget almindeligt, at Folk »anlagde« deres overflødige Kapital i Sølvtoj. Et Fund fra en Mose ved København bestaar saaledes af 12 Sølvsker og 4 Bægre, et andet fra Dræby i Nordfyn af to Pokaler, et Bæger, tre Skaale og tre Skeer. Dette store og statelige Fund kan ved Hjælp af de indgraverede Navne henføres til Stedets Sognepræst Claus Hansen, Nakskov, og voldte hans Død. Han blev nemlig 1659 af Svensken jaget ud i en Dam, da de — og altsaa med Rette — troede, at han havde gemt sit Gods for dem. Stundom er det dog selve Voldsmændens Bytte, Spaden kaster op af Jorden, saaledes som det tydeligt kan ses af en for nogle Aar siden ved Bredballe Strand ved Vejle opgravet Skat. De skønne Kander

Sølvske fra 1592
(Taaning i Voer H.)

og Bægre, hvoraf den bestod, var nemlig vredne og bøje-ede sammen for at tage saa ringe Plads som mulig, og det samme gjaldt om en Alterdisk og Kummen af en Alterkalk, der hørte til Fundet.

Sølvkrus og Guldringe fra 1615
(fundet i Kolding).

er det alligevel Danefæ og skal indsendes til Museet.

Til Slut et Par praktiske Vink til de heldige Findere af Danefæ: Gør ingen Forsøg paa at rense eller pudse Sagerne,

Selve Fremgangsmaaden, at gemme Sagerne ved at grave dem ned i Jorden, har jo holdt sig til vore Dage. Den har sikkert nok været flittig brugt under Verdenskrigen, og fra vor sidste slesvigske Krig stammer uden Tvivl et Fund paa ikke mindre end 175 af Frederik VII's Specier, der for et Aars Tid siden fandtes ved Horsens. Sligt har naturligvis ingen videnskabelig Værd, men med mindre den rette Ejermand kan findes,

men send dem som de er fundne, omhyggelig indpakkede som Værdipakke og saa hurtig som muligt til Nationalmuseet, København B. Lad de Gemmer, (Potter, Gryder, Skind, Punge el. lign.), hvori de senere Tiders Sager ofte er nedlagte, følge med, selv om det ser nok saa ubetydeligt ud, og giv saa gode Oplysninger om Fundforholdene som muligt. Derved forøges baade Fundets videnskabelige Værdi — og Godtgørelsen til Finderen.

M. Mackeprang.

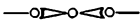
Mettes månds vi's.

I ved e pighe seje,
di kån it true en månd,
men de mæ rigte gleje,
te de sle't it æ sånd.
    Å de æ godt de sam'.
    Ja, de æ godt de sam'.

For høæ kun bare: Mette
vild' olle hå en månd,
men æ kund' haste gæt' e,
hun so' sle't it e sånd.
    Å de va' godt de sam'.
    Ja. de va' godt de sam'.

Å snart blöw vi fälowwe,
å no æ æ hins månd,
så true do' it, te nowwe-
tid pighe seje e sånd.
    Å de æ godt de sam'.
    Ja, de æ godt de sam'.

Martin N. Hansen. 15

Genforeningsstene i Sønderjylland.

Siden Genforeningen fandt Sted for over 2 Aar siden, er der forskellige Steder rundt om i de sønderjydske Landsdele blevet rejst »Genforeningsstene«, der vil staa som et varigt Minde om den Glæde, Befolkningen følte ved den store Begivenhed, der havde fundet Sted. Vi gengiver her en Række Billeder af de Genforeningsstene, der allerede er forhaanden, med en kort Beskrivelse af, hvordan de blev rejst. Men foruden disse vil der i Fremtiden sikkert blive rejst endnu flere. Sammen med de mange smukke Mindestene over de faldne vil de tale højt for Efterslægten om den Sorg og den Glæde, den danske Befolkning oplevede under og efter Verdenskrigen.

Genforeningsstenen i Gram.

Paa Pladsen foran Slotskroen og Møllen i Gram, med en prægtig formet Bøg og Slottet som Baggrund, er der af Behoerne i Gram og

Omegn og paa Initiativ af Grev Brockenhuus-Schack rejst en Genforeningssten, der er holdt i Stil med vore gamle Oldtidsmindesmærker.

Det er en mægtig Overligger, som Greven har fundet paa sit Gods; den bæres af fire anselige Sten paa en lav kunstig dannet Kæmpehøj. Stenen afsløredes og overgaves til Befolkningen ved en Højtidelighed, som fandt Sted den 29. Oktober 1921, hvor H. P. Hanssen holdt Afslørings-talen og foretog Afsløringen. Stenen bærer Indskriften: »Altid det dages dog paany, hvor Hjerterne Morgen venter. 19. Juni 1920«.

Genforeningsstenen i Føl

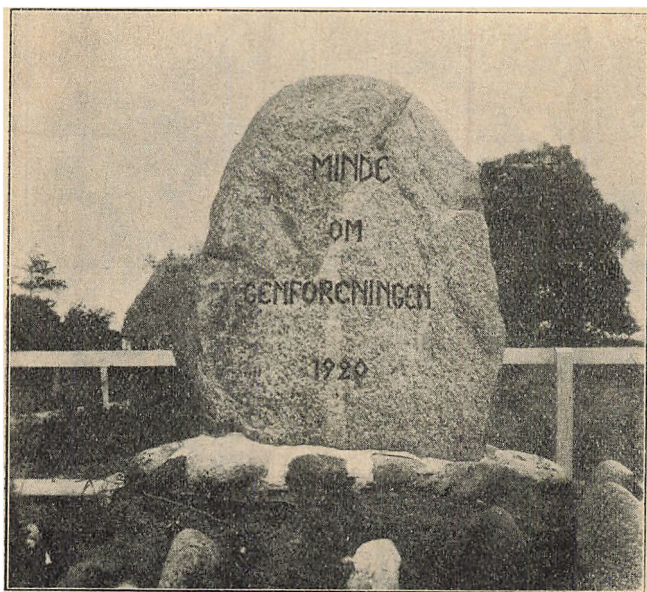
staar lige ved Landevejen midt i Byen paa en ganske køn Plads med et lille Anlæg udenom. Paa Stenen staar kun: »Genforeningen. 15. 6. 1920«.

Stenen blev afsløret ved Lærer Romose, tidligere Andenlærer her i Fol, paa ovennævnte Dato efter en Genforeningsgudstjeneste i Kirken. Stenen er rejst af Sognet som Helhed. Selve Stenen er dog skænket af Grev Brockenhuus-Schack paa Gram, paa hvis Grund den havde ligget, i Nærheden af Aarupgaard. F.

Genforeningsstenen i Kastrup.

Kastrup-Borgere, der var samlede til Fest paa Kongens Fødselsdag i 1920, besluttede at rejse en Genforeningssten.

Gaardejer Markus Thyssen skænkede fri Grund til Stenen paa en smuk Plads midt i Byen, og Gaardejer Chr. L. Christensen skænkede Stenen, som laa paa hans Mark vestfor Byen. Stenen har sikkert været brugt som Dæksten i Stenalderen, da der under den fandtes flere gamle Redskaber fra den Tid. Transporten af Stenen skete ved frivillige og forenede Kræfter af Byens Borgere og fire Heste.

Stenen rejstes uden videre Festlighed Paaskelørdag 1921 og er smukt indhegnet af et hvidmalet Stakit. Omkring Stenen er et Anlæg med Blomster og en Eg, som blev plantet den sidste Dag i Aaret 1920. Midlerne bragtes til Veje af Byens Borgere.

N. T.

—
Genforeningsstenen i Rishjarup

(5)

er en stor smuk Natursten, som med Ordet »Genforening 1920« ristet paa sin Side, blev rejst paa Skolepladsen og afsløret den

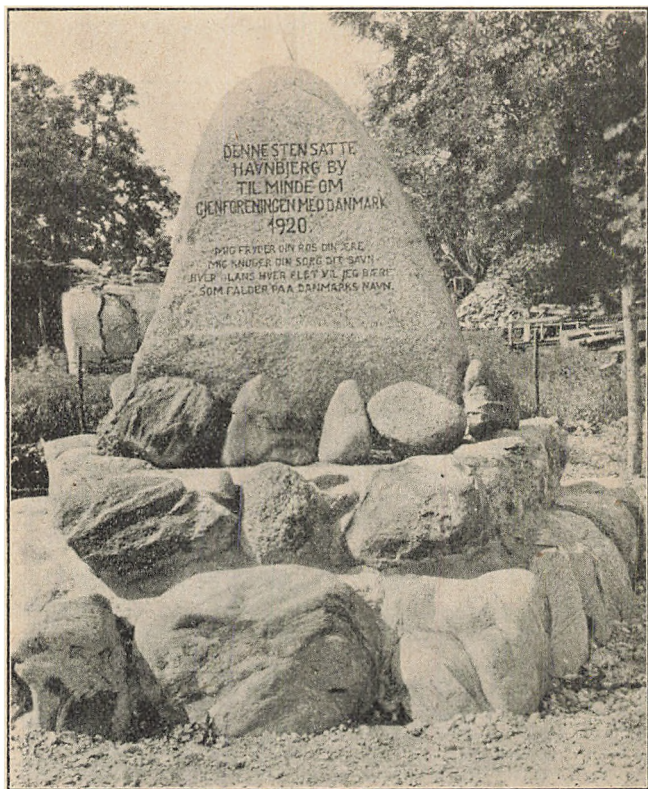

16. Juli 1921. Forud gik et trælsomt Arbejde med at flytte den 18,000 Pund tunge Sten, som er skænket af Gaardejer Kjær i Leerskov, paa

hvis Mark den er funden, men ved enigt Sammenhold og Udholdenhed fik man den rejst paa det smukke Sted. I Stenens Fodstykke er indmuret et Dokument, der bærer følgende Indskrift: »Denne Sten er rejst den 3. Juni 1921 til Minde om Sønderjyllands Genforening med Danmark den 9. Juli 1920«. Den smukke Afsløringsfest, hvor H. P. Hanssen og H. Rud, Aabenraa, talte, havde samlet 300 Mennesker.

Genforeningsstenen i Havnbjerg

er rejst paa en passende Plads midt i Byen. Den er funden i et Sted paa Havnbjerg Mark. Bag Stenen er sat en større Flagmast, hvorfra der paa de nationale Festdage vajer et stort smukt Danebrog.

Paa Stenen er indmejslet følgende: »Denne Sten satte Havnbjerg By til Minde om Genforeningen med Danmark 1920«.

Endvidere følgende Vers af Helms smukke Sang.

»Mig fryder Din Ros, Din Ære.
Mig knuger Din Sorg, Dit Savn.
Hver Glans, hver Plet vil jeg bære,
Som falder paa Danmarks Navn.«

2 c.

Genforeningsstenen i Langesøby

er sat paa Korsvejen i Byen, ved Nis Johansens Gaard, hvor Vejene skilles og danner en fri Plads i Midten.

Den er funden paa Jens Klyhns Mark, som har skænket den til den nævnte Anvendelse. Den blev rejst paa Genforeningsdagen og bærer følgende Indskrift:

»10. 2. 1920 stemte vi os hjem til Danmark, med 150 danske Stemmer mod 1 tysk«.

C.

Genforeningsstenen i Tirslund

er hentet i Mosen ved Hyrup Skov paa Gdr. Steffen Oxholms Mark. Den vejer ca. 6000 Pund. Skolens Naboer har kørt den hjem og rejst

den i Sommeren 1920. Lærer V. Bay har hugget Indskriptionen. Afsløringen fandt Sted ved en lille Højtidelighed paa Kongens Fødselsdag, 26. September 1920.

B.

Genforeningsstenen paa Kajnæs

er rejst paa det Sted ved Østerby Strand, hvor Resterne af den danske Armé, efter det heltemodige Forsvar af Dybbøl, blev indskibede og bragt over til Øerne. Der, hvor Stenen er rejst, brød Havet ind under Stormfloden 1872 og ødelagde en stor Strækning og en hel Del Huse, hvorved ogsaa to Mennesker fandt Døden i Bølgerne. Langs med Stranden er der nu rejst et Dige til Værn mod Havet. Pladsen er ved frivillig Hjælp bleven indhegnet og ved Velvilje fra Hedeselskabet

tilplantet, saa hvis Plantningen vil lykkes, vil der med Aarenes Løb opstaa en lille Lund. Mange udmærkede Møder er allerede blevne af-

holdt der, og sidste Sommer besøgte Pladsen ogsaa af Kongen og Dronningen. F.

Genforeningsstenen i Emmerlev.

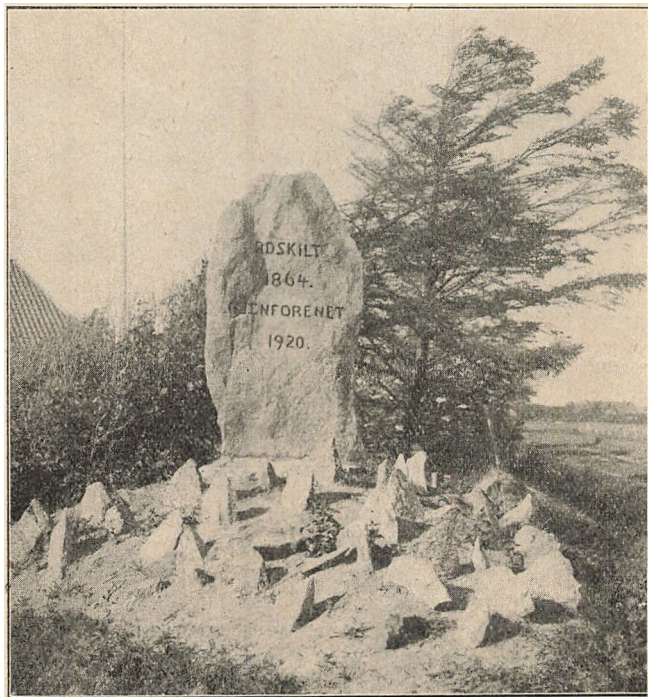
I umindelige Tider havde der henligget en stor Sten i Gaardejer A. M. Lunds Eng i Sønder Sejerslev, som man forgæves havde prøvet paa at faa hævet. Paa Rentier Søren Sørensens Initiativ blev der atter gjort Forsøg paa at hæve den for, om muligt, at benytte den til et Minde for de i Verdenskrigen faldne fra Emmerlev Sogn. Det viste sig dog umuligt med de Hjælpe midler, der stod til Raadighed, hvorfor det blev besluttet at kløve den. Kløvningen lykkedes udmærket, saa Stenen fik en smuk Form med en jævn Forside, der yderligere blev banet, og hvorpaa de faldnes Navne indhuggedes, medens den forresten beholdt sin naturlige Form.

Det frakløvede mindre Stykke delte sig i to, hvoraf atter det største, der maaler 1,65 m i Højden og 0,90 m i Bredden, blev rejst som Genforeningssten paa en Forhøjning i Hjørnet af Husmand Nicolai Hansens Have, lidt nordfor Kirken og Højkre, lige ved Landevejen

Højer—Ballum. Denne Sten blev ikke lanet og der indhuggedes kun den korte Indskrift: »Adskilt 1864. Genforenet 1920«.

Afsløringen fandt Sted ved en lille Festlighed paa Kongens Fødselsdag den 26. September 1921, hvorved Førstelærer Feddersen-Jensen fra Visby, der er barnefødt i Ballum, talte ud fra Sangen: »Brat af Slaget rammet“, hvorpaa Sognefoged L. N. Eriksen overgav Stenen til

Emmerlev Sogn og Sogneraadsformand A. M. Lund modtog den paa Sognets Vegne.

Omkøstningerne er bleven bestridt ved frivillige Bidrag fra Sognets Beboere.

Saaledes er de to Sten, der fra Tidernes Morgen har været forenet, nu rejst faa Skridt fra hinanden. Skønt rigtignok adskilt, saa

dog stadig forenet, idet de begge staar som Minde om det store Opgør; den ene rejst i Sorg over Sognets faldne Sønner, den anden rejst i Glæde over Genforeningen med Danmark vor Moder. Atter et Vidnesbyrd om, at den dybe Sorg og den store Glæde kan ligge tæt sammen.

Staa da, Sten, igennem de Tider, der kommer og vidn for Slægterne, at der altid har levet en dansk Befolkning i Emmerlev Sogn.

L. N. E.

Genforeningsstenen i Vedsted.

(5)

Som Sorgen har givet Mæle til mange Mindestene, der er rejst over dem, som faldt i Verdenskrigen, saadan har Glæden over

Genforeningen med Danmark ogsaa faaet sit synlige Udtryk i de Sten, der er rejst til Minde herom. I deres tavse, men stærke Sprog vidner de for den nuværende og kommende Slægt om en af de lykkeligste og største Begivenheder i vort Folks Historie. »Minde om Genforeningen 1920« staar der paa Stenen; det er ikke mange Ord, men alligevel ligger deri gemt alt det, som gik forud: Troskab og Haab, Lidelse og Kamp — og tilsidst Sejr, ikke ved Magt, men ved Ret. Ja, immer det dages dog paany, hvor Hjerterne Morgen vente. Det er, hvad Stenen fortæller.

Den har ligget paa Præstegaardsjorden ved Siden af Kirken. Derfra slæbte Sognets Folk den ved egen Kraft ned til den Plads, hvor den nu er rejst. Det var den 31. Maj 1922. Nu staar den midt i Sognet ved alfar Vej, hvor Ustrup—Skovby Vejen skærer Haderslev—Tønder gamle Landevej. Aktionæerne i Forsamlingshuset »Vedsted Landbohjem« har skænket Grunden.

Indskriptionen er tegnet af Niels Skovgaard og hugget af Stenhugger Hein, Haderslev. Afsløringen blev foretaget i Forbindelse med Genforeningsfesten den 15. Juni 1922. N.

Genforeningsstenen i Egen Sogn

rejstes den 15. Juni 1921 af Sognets Beboere. Det lille Anlæg, hvori den staar, blev skænket af Grosserer Volf i Hellerup, da 2 danske

Mænd her i Sognet bad ham derom. En Gaardejer i Dyndved skænkede Stenen, og Bygmester Knudsen hentede den og rejste den.

Der blev udhugget i den følgende: »Egen Sogns Beboere rejste denne Sten til Minde om, at vi den 10. Febr. 1920 stemte os hjem til Danmark med 1030 danske mod 50 tyske Stemmer«.

Den 15. Juli 1920 blev Stenen afsløret af Lærer Ravn i Nordborg ved en Genforeningsfest, hvori ca. 200 af Sognets Beboere deltog.

A. D.

Genforeningsstenen i Stevning.

(5)

Rundt omkring i vor Landsdel er der rejst Mindestene til Minde om Afstemnings- og Genforeningstiden, og intet er mere naturligt, end at den nulevende Slægt, der har baaret Kampens Møje og Hede, men som ogsaa har høstet Sejrens Løn, har ønsket at mindes hin store Tid. — Saaledes har ogsaa Stevning By rejst sin Mindesten.

I Afstemningstidens Festsdage blev der slaet til Lyd for at rejse en Sten, og Tanken blev virkeliggjort paa den Maade, at Kommunalbestyrelsen tog Sagen i sin Haand, og af Kommunens offentlige Midler bekostedes Stenen rejst. Det lykkedes at finde en passende Sten, som skænkedes af Anne M. Mathiesen og hendes Børn. Stenen havde for Aar tilbage gjort Tjeneste som Ledpæl, havde derefter i mange Aar ligget væltet ned i Vejgrøften. Nu kom den til Ære og

Værdighed! Stenen har beholdt sin naturlige Form — en aflang Granitsten —, kun paa Forsiden er den raat tillugget, og følgende staar indmojslet i Stenen: »Genforeningen 1920. Med 314 mod 7 stemte vi os hjem til Danmark.“

Stevning By var paa Afstemningsdagen Traditionen tro, fra gammel Tid har den haft Ord for at være en af Danskhedens fasteste Borge i Als-Nørreherred, og den 10. Febr. 1920 stadfæstedes dette tilfulde. Og saa var Resultatet endda bedre, end Stenen taler om, thi da der var 8 stemmeberettigede sydfra, har man Lov til at slutte, at alle bosiddende Vælgere har givet Danmark deres Ja.

Stenen blev ved en lille Højtidelighed overgivet til Offentligheden den 15. Juni 1921. Kommunalbestyrelsens Formand, H. Hansen, mindedes kort Afstemningstidens historiske Betydning og udtalte derefter, at Stenens Formaal var et dobbelt: At minde os og kommende Slægter om det store og mærkelige Aar 1920, og dernæst at være et Samlingsmærke, saa at vi i Enighed kunne samle os om at løse Fremtidens nationale Opgaver.

Nu staar Stenen der ved alfar Vej, rejst paa en aaben Plads i Byens vestlige Udkant, hvor 4 Veje skærer hinanden. Bag Stenen er plantet et smukt Lindetræ, skænket af Aftægtsmand P. Hansen.

Gid da Linden maa slaa dyb Rod i den frodige alsiske Muld og hvert Foraar sprede sit grønne Væld ud over Stenen og Pladsen! Og saa vil Stenen til sene Slægter tale sit tavse Sprog og bringe Fremtidens Ungdom den Lære: At det kan nytte noget at holde ud, og at dog altid tilsidst Retten sejrer over Uretten!

J.

M.

Flensborghus' Bogsamling.

Af M. D. Simonsen.

Allerede før Verdenskrigen fandtes der i Flensborg flere større og mindre Biblioteker, af hvilke især skal nævnes Bogsamlingen paa Margretesminde, der i Aaret 1888 var bleven stiftet af Foreningen »To Løver« til Benyttelse for Flensborg og Nordslesvig, og som foruden værdifulde Bog-gaver af Rigsarkivar A. D. Jørgensen og Størstedelen af de af A. F. Krieger og Regenburg efterladte Bogsamlinger

Læsesalen.

indeholdt en Mængde gode Bøger, som var indkomne gennem en paa Rigsarkivarens Tilskyndelse foranstaltet Indsamling ved Landets højere Skoler, ialt flere Tusind Bind, som med Omhu og Dygtighed forvaltes af Gustav Johannsens Datter Alexandra og i en lang Aarrække blev godt benyttet. Men efter at der overalt i Nordslesvig var blevet oprettet Folkebiblioteker, søgte man derfra ikke mere hen til Margretesminde, og ogsaa i Flensborg gik Udlaanet tilbage særlig vel paa Grund af den afsides Beliggenhed og Mangelen paa nyere Skønlitteratur. »To Løver« havde der-

for allerede før Krigen overvejet Bogsamlingens Udvidelse og Flytning til et mere centralt beliggende Sted: men ved Krigens Udbrud blev disse Planer foreløbig lagt til Side og først genoptagne efter Martsafstemningen.

Ved denne Tid begyndte man imidlertid ogsaa fra anden Side at arbejde for Oprettelse af et større Bibliotek i Flensborg, og her maa især nævnes Frk. Martin fra Sorø, som i Afstemningstiden havde været Medarbejder ved »Flensborg Avis«. Efter at have opgivet denne Stilling besluttede hun at vie sig til Bibliotekssagen og rejste i August 1920 til København, hvor hun henvendte sig til Formanden for »To Løver«, Rektor H. P. Hansen, der straks tilbød Samarbejde. Foreningen var kort i Forvejen kommen i Besiddelse af cand. theol. Trydes Bogsamling, ca. 1800 Bind mest Guldalder-Litteratur, der af Giveren var bestemt til Brug i Sønderjylland og derfor nu blev overladt til Frk. Martin. Denne stiftede i København ogsaa Bekendtskab med Bibliotekar Dr. phil. v. Holstein Rathlow, der i Aarhus allerede havde begyndt at indsamle Bøger til Flensborg. Paa et Møde af Repræsentanter for de Sønderjydske Foreninger havde han som første Taler under almindelig Tilslutning fremhævet Bibliotekernes store Betydning i den nationale Kamp og var derfor af Oberstinde Ramsing bleven anmodet om, som sagkyndig Raadgiver, at yde Bibliotekssagen i Flensborg sin Støtte, hvilket han ogsaa havde lovet.

Til Sagens videre Fremme nedsatte »To Løver« et særligt Udvalg bestaaende af Rektor H. P. Hansen. (Formand) Fm. Christmas Møller og stud. mag. Worsøe Schmidt, og paa dettes Opfordring dannedes der ligeledes i Flensborg et Biblioteksudvalg til Overtagelse af Arbejdet der. — Frk. Martin havde imidlertid efter sin Tilbagekomst til Flensborg forgæves gjort sig Umage for at finde et passende Lokale og maatte tilsidst nøjes med en lille Butik i Søndergravene med tilstødende Bagrum. Her opstilledes nu foreløbig foruden cand. Trydes Bogsamling, Sprogforeningens Bibliotek og nogle tilfældige Gaver, og Udlaanet aabnedes den 10. Februar 1921.

Sønderjydsk Fonds Generalsekretær, Prof. Ehlers, havde paa et Møde i Haderslev givet Tilsagn om en Landsindsamling af Bøger til Bedste for Sønderjylland, og paa Rektor H.

P. Hansens Forslag valgtes der den 13. Okt. til dette Formaal en Komité, som kom til at bestaa af følgende Herrer: Rektor H. P. Hansen (Formand), Dir. Ernst Carlsen (Næstformand), Biblioteksdirektør Døssing, stud. mag. Worsøe Schmidt og stud. med. Niels Madsen. Resultatet af Indsamlingen overtraf alle Forventninger: Der indkom 60—70.000 Bind, som alle sendtes til Holte Banegaard, hvor de ordnedes af Studenter under Worsøe Schmidts og N. Madsens Ledelse. Derefter blev Dr. phil. v. Holstein Rathlow kaldt til København for at udsøge de Bøger, som efter hans

Udlaansværelset.

Skøn burde sendes til Flensborg. Der udtoges ialt ca. 17.000 Bind, som foreløbig opmagasineredes i Ventesalen paa Holte Banegaard, indtil man i Flensborg fik Plads til dem. Men da i Foraaret 1921 Holte Banegaard skulde ombygges, og Bøgerne ikke længere kunde blive der, sendtes de til Flensborg, og nu maa tte der skaffes Plads. Den 24. Maj kom Rektor H. P. Hansen, Ftm. Holger Andersen og Dr. phil. v. Holstein Rathlow til Flensborg for at drøfte Sagen med det derværende Biblioteksudvalg, og det viste sig nu, at der var en Mulighed for at erhverve Gæstgivergaarden »Nordischer Hof«, hvis Pengene kunde skaffes til Veje. Dette lykkedes ved Hjælp af Grønseforeningen. Huset købtes og fik Navnet »Flensborghus«, hvilket Navn derefter ogsaa overgik paa Biblioteket. Samtidig vedtoges det

at indlemme Bogsamlingen paa Margretesminde i det nye Bibliotek, ved hvilket Frk. Johannsen saa skulde ansættes som Bibliotekar. Den 21. Juli begyndte Omflytningen, og efter elleve Ugers anstrengende Arbejde aabnedes Udlaanet den 11. Oktober; men først den 21. Nov. fandt den egentlige Indvielse Sted, og endnu var der et stort Arbejde tilbage.

I Slutningen af November nedsattes der et Tilsynsraad for Biblioteket bestaaende af d'Hrr. Ftm. Holger Andersen, Rektor H. P. Hansen og Konsul Neergaard-Møller.

Til Ledelse af Biblioteket ansattes flg. Personer: Dr. phil. v. Holstein Rathlow (Overbibliotekar), Lærer F. M. Lange, Frøkenene A. Johannsen, D. Martin, M. Varby, K. Lorentzen, flv. Førstelærer M. D. Simonsen og to Elever.

Da Udlaanet var blevet aabnet havde der straks været stærk Efterspørgsel efter Bøger, og det viste sig snart, at dette ikke var en forbigaaende Fremtoning, men at der virkelig i Flensborg var Trang til en god dansk Bogsamling, idet nemlig i Løbet af Vinteren Antallet baade af Laanere og udlaante Bøger har været i regelmæssig, jævnt stigende Fremgang. Der udlaantes i Oktober 1212, i November 1961, i December 1962, i Januar 2978, i Februar 3211, i Marts 3346, i April 2986, i Maj 3214, i Juni 2918, i Juli 2475, ialt 26.263 Bind, deraf oplysende Litteratur ialt 4.707 Bind eller omtr. 18 pCt.; og Antallet af faste Laanere var den 1. August steget til 1330. — Et til Bogsamlingen knyttet Børnebibliotek forbundet med Børne-Læsestue er ligeledes blevet godt benyttet.

Rens Efterskole,

der blev indviet den 13. November 1921, var sidste Vinter besøgt af 63 Elever, 10 var fra det gamle Kongerige, 21 var fra Mellemslesvig, og Resten fra de sønderjydske Amter. Eleverne fra de forskellige

egne smeltede hurtigt sammen, og Kammeratskabet imellem Elever fra saa forskellige Egne vil være af stor og gavnlig Betydning. For Byens og Omegnens unge er der Vinteren igennem blevet afholdt ugentlige Møder, som er blevet godt besøgte. Der var enkelte Aftener op mod 100 Tilhørere foruden Skolens egne Elever. Disse Møder har været fortsat i Sommer og vil ogsaa blive det til næste Vinter.

Sønderjydsk Skoleforening.

Ved Generalforsamlingen i Skærbæk den 30. Juli kunde Skoleforeningen fejre 30 Aars Jubilæum. Regnskabet for 1921 balancerede med 103,826 Kr. 99 Øre, i Løbet af Aaret ydede Foreningen Hjælp til 165 Efterskoleelever og 137 Højskoleelever samt til enkelte Elever til faglig Uddannelse.

Et Indblik i, hvad Foreningen hidtil har udrettet, giver følgende Oversigt over Skoleforeningens samlede Elevtal.

I Aaret	Haderslev Amt	Tønder Amt	Sønderborg Amt	Aabenraa Amt	Flensborg Amt	Ialt
1894	178	44	24	19	1	266
1895	138	30	16	13	1	198
1896	131	31	27	11	0	200
1897	140	35	32	23	7	237
1898	102	37	29	27	1	196
1899	137	43	43	13	0	236
1900	116	34	23	14	4	191
1901	119	41	39	22	4	225
1902	133	45	36	24	1	239
1903	140	35	30	13	2	220
1904	139	25	33	16	4	217
1905	160	27	40	19	4	250
1906	151	37	36	25	4	253
1907	163	27	44	27	5	266
1908	199	65	54	36	9	363
1909	229	57	63	32	7	388
1910	269	56	53	34	7	419
1911	265	67	79	32	7	450
1912	242	56	42	41	13	394
1913	270	72	60	51	12	465
1914	285	78	80	55	11	509
1919	670	159	170	180	16	1195
1920	162	36	48	44	13	303
1921	437	124	81	122	88	852
	4975	1261	1182	893	221	8532

Ogsaa efter Genførelsen har Skoleforeningen betydningsfulde nationale Opgaver at røgte. Dens Formaal er i de nye Vedtægter formuleret saaledes: »1. at støtte dansk Skolevæsen og dansk Folkeoplysning sydfør den nuværende Grænse, samt yde unge Mennesker dernede fra Hjælp til Skoleophold og Uddannelse af forskellig Art nordfor Grænsen, og 2. at fremme Ungdommens Undervisning og Uddannelse i de sønderjydske Landsdele, særlig i de nationalt vanskelige Egne«. — Det er Formaal, som alle Danske kan være med til at støtte.

Efter Genførelsen kan der for de sønderjydske Landsdeles Vedkommende kun faas Hjælp til Efterskoler, Hjælp til Ophold paa andre Skoler maa søges gennem Amtet eller ad andre Veje. Elever fra sydfør Grænsen faar derimod Hjælp til mange Slags Skoleophold, da de jo ikke har de samme Hjælpekilder som vi nordfor Grænsen. I 1921 støttedes 88 Elever fra sydfør Grænsen, i 1922 bliver Tallet betydelig større. Da denne Virksomhed koster mange Penge, trænger Sønderjydske Skoleforening til Støtte fra alle Kredse i det danske Folk.

Skoleforeningens Bestyrelse bestaar af:

Landstingsmand *H. J. Christensen*, Høgsbro, Formand og Sekretær.

Gaardejer *Mathias Jepsen*, Jejsing, Næstformand.

Folketingsmand *Anders Lebeck*, Haderslev, Kasserer.

Anders Lebeck.

(N)

Sprogforeningen.

ghed hew.

Aaret 1921 var et stille Aar for Sprogforeningen. Bogsamlingsarbejdet, der under Fremmedherredømmet var Foreningens vigtigste Arbejde, er bleven udskilt, og alle Sprogforeningens Bogsamlinger er gaaet ind i de nyoprettede Sognebiblioteker. Sognebibliotekerne med egen Bestyrelse og egen Drift betyder et stort Fremskridt. Æren for, at denne Reorganisation af hele vort Bogsamlingsvæsen er bleven saa hurtigt og godt gennemført, tilkommer Bibliotekar Carl S. Petersen. Med stor Energi og en aldrig svigtende Arbejdsevne har Bibliotekaren udført det Hverv, som Statens Bibliotekstilsyn efter Opfordring fra Sprogforeningens Bestyrelse overdrog ham. Sprogforeningen vil vide at sige

Bibliotekar Carl S. Petersen en Tak for, at han har gennemført den Del af Genforeningsarbejdet, som det maatte være Sprogforeningen magtpaaliggende at faa gjort.

Det har været et vanskeligt Aar for de fleste Foreninger at holde deres Medlemmer samlet, ogsaa Sprogforeningen har her haft Vanskeligheder at kæmpe med. Medlems-tallet var ved Aarets Slutning 2631. Grunden til denne Nedgang skyldes forskellige Ting. Mange har ment, at nu da Bogsamlingerne er gaaet over til Sognebibliotekerne, saa er Sprogforeningens Arbejde endt. En Del af vore Tillidsmænd har ønsket at træde tilbage, for at ny og yngre Kræfter kunde komme til. Kort og godt, der var Uklarhed over Vigtigheden af at vedligeholde Sprogforeningens Arbejde.

Da saavel Sekretæren som Lokalerne har været stillet til Disposition for Bibliotekar Carl S. Petersen, har Arbejdet i 1921 været stærkt begrænset. Der er dog i Aarets Løb udsendt en Del Bøger, dels som Præmie til Skolerne, dels som Gaver til enligstaaende Folk. Vi har støttet en dansk Skolebogsamling i Tønder, saavel med Bøger som med Penge. Forsamlingshusenes Indordning under dansk Lov har vi været behjælpelige med, idet vi har udsendt Mønsterstatutter, Formularer til Protokoller o. lign. Til Jul udsendte vi ca. 3000 Julehefter til Sognene ved Grænsen. Sprogforeningen har staaet i stadig Kontakt med vore Landsmænd sydfor Grænsen, dels ved at Sekretæren er rejst derned, dels ved at sende Bøger derned. Vi har ialt sendt ca. 1000 Bind derned. Disse er saa atter bleven fordelte dernede, og er i alt væsentligt kommen Landdistrikterne til Gode.

Som det vil fremgaa af disse enkelte spredte Ting, saa er der Opgaver nok til Sprogforeningen, og de vil vokse, da Kravene alt nu lyder stærkere og stærkere saavel nord- som sydfor Grænsen. Det nationale og sproglige Arbejde er ikke endt med Grænseflytningen, saa der er ingen Grund til at mene, at nu da vi er danske, saa maa enhver hjælpe sig selv; tværtimod, nu maa Landet bygges og værnes, og alle, der vil være med i det Arbejde, maa stadig være rede til at vise Offervillighed. Det er at ønske, at Arbejdet i de kommende Aar maa blive præget af Enhed i Kampen for vort Modersmaals Bevarelse, saa langt det lyder. I denne Kamp er det, at Sprogforeningen stadig vil være at finde i første Række.

Jakob Petersen

Peter Reimers.

24. Novbr. 1826. — 25. Marts 1922.

Med Peter Reimers er en af de Mænd, der har sat de dybeste Spor i Sønderjyllands Historie siden 1864, gaaet i Graven.

Født i Ketting paa Als og opvokset i Nordborg kom han efter Konfirmationen i Slagterlære i Aabenraa, hvor Slesvig-Holstenerne med Hertugens haandgangne Mand Borgmester Schou i Spidsen den Gang endnu førte det store Ord. Hans Principal stod i samme Lejr. Og da Slesvig-Holstenerne i 1844 holdt deres store Fest i Hundeklemmen for at faa en Modvægt imod Skamlingsbankefesterne, var Reimers Kusk for nogle af deres betydeligste Førere. Senere deltog han i Festen uden at ane Uraad.

Men i Aabenraa loftede Frederik Fischer i disse Aar kækt det danske Banner, og snart naaede Skovhornets Klang fra Skamlingsbanken ogsaa den unge, opvakte Alsingers Øren. Efter udstaaet Læretid kom han i 1846 som Slagtersvend til Blans i det rent danske Sundeved, hvor hans Nationalfølelse uddybedes. Og da Treaarskrigen udbrød, havde han forlængst fundet sin Plads i de danske Rækker.

Fra 1849—57 deltog Peter Reimers i Krigen. Som Underkorporal ved 10. lette Bataillon tildrog han sig i 1850 sine Foresattes Opmærksomhed som en sjælden paalidelig, kæk og dygtig Patrouillefører, og han var derefter stadig paa Færde i yderste Linje, hvor han havde mange Smaaskærmydsler med Fjenden. Efter at have deltaget med Hæder i Træfningen ved Mysunde, udmærkede han sig saaledes ved Isted, at hans Kompagni efter Slaget enstemmigt tilkendte ham Dannebrogsmændenes Hæderstegn.

I 1852 nedsatte Reimers sig som Slagtermester i Sønderborg. Der fulgte nu en Del travle Aar, hvor han med rastløs Energi oparbejdede en Kreaturhandlerforretning, der efterhaanden voksede op til at blive den største i Hertugdømmerne. At hans Anseelse i Byen samtidig var stigende, fremgaar af, at han 1862 valgtes til Medlem af Byraadet og 1863 til Formand for Borgerforeningen i Sønderborg.

Peter Reimers havde mange udmærkede Egenskaber. Han var saaledes flittig, dygtig og energisk, ærlig, redelig og samvittighedsfuld som Forretningsmand, varmtfølende, klart tænkende og vidtskuende, raadsnar og retsindig som Politiker, men han var fremfor alt en *modig* Mand. Ingen har nogensinde set Peter Reimers ræd. Hans Mod voksede tvertimod altid med Faren.

Efter Ulykkesaaret 1864 fulgte en lovløs Tid: Al borgerlig Frihed, Forsamlingsret, Foreningsret, Petitionsret, Pressefrihed m. m. var ophævet, og Retten sad paa Spydstagen. Den danske Embedsstand maatte rømme Landet. *Laurids Skau* døde under Krigen, og *H. A. Krüger* stod under Politibevogtning. Da trængtes der som ingensinde før til modige danske Mænd i Sønderjylland. Og med et Slag stod Peter Reimers i forreste Række.

Der kan fortælles mange Træk om hans modige Færd under Krigen og senere, da han med sin daværende Lærling og senere trofaste Ven indtil Døden, Slagter *Timm*, kørte rundt og samlede Underskrifter paa Adresserne til Napoleon den III. skarpt forfulgt af Politiet. Det var ham, der var Sjælen i den store Deputation. »de 47«, der senere gik til Berlin for at kræve Pragfredens § 5 opfyldt. Da Deputationen første Gang, efter Tilskyndelse fra København, skulde afsted, var der kun mødt 6 Mand. Resten holdt sig tilbage af Frygt for Følgerne. Men saa tog Reimers fat, rejste personlig rundt — »Vil Du have et Ærinde godt udrettet, gaa det selv«, var jo hans Valgsprog — og snart var den store Deputation samlet. Det var ham, der fik *Nicolai Ahlmann* valgt til Ordfører for Deputationen og senere opstillet og valgt til Rigsdagsmand. Og snart var hans politiske Indflydelse i Sønderborg Amt saa grundfæstet, at en Modstander, da Reimers under et politisk Ordskitte i Haderslev havde sagt sin Mening, med fuld Føje resignerende kunde udbyde: Ja dermed er Sagen altsaa afgjort, thi Reimers, det er jo Als og Sundeved!

I 1867 havde Reimers allerede overtaget Ledelsen af Valgagitationen i Sønderborg Amt, og den beholdt han ved de følgende Valg. Personlig følte han som gammel dansk Soldat en dyb Uvilje imod den preussiske Militærtjeneste, men han var klarttænkende og vidtskuende nok til allerede i Halvfjerdserne at indse, at Ungdommen var nødt til at baandlægge sine Føleser og tage Pikkelhuen paa, hvis Stillingen skulde holdes. Og det skyldes fremfor alt ham, at Udvandringen ophørte saa tidligt først i Sønderborg Amt, og senere længere nordpaa. Da Edskampen kort efter udbrød, drog han Konsekvenserne af dette Standpunkt og hæv-

dede bestemt Nødvendigheden af, at Landdagsmændene indtog deres Sæde i Berlin.

Edskampen fremkaldte en dyb Splittelse i Nordslesvig. Der gik en halv Snes Aar, før det i 1888 ved Oprettelsen af »Den nordslesvigske Vælgerforening« atter lykkedes at samle de skilte Lejre. Men skønt Reimers havde haft en meget fremskudt Stilling under Kampen, havde han dog under de stærke indre Brydninger ogsaa bevaret sine Modstanderes Tillid og Hojagtelse i en saadan Grad, at han enstemmigt valgtes til Vælgerforeningens Formand. I denne Stilling gjorde han god Fyldest. Mange husker sikkert endnu hans smukke repræsentative Skikkelse og hans varme, ildfulde Ord fra vore store Aarsmøder.

Da Reimers i 1896 fyldte 70 Aar, hædredes han af Sønderjyderne med en Fest i Sønderborg, hvor Gustav Johannsen paa den nordslesvigske Befolknings Vegne overrakte ham et Sølvdrikkehorn med Tak for hans trofaste Arbejde i den danske Sags Tjeneste.

Reimers naaede langt ud over Støvets Aar. Da Genforeningen, den han havde kæmpet saa længe og saa tappert for, omsider oprandt, var han svækket af Alderen. Men Glæden spredte et mildt Lys over hans sidste Dage. Den 25. Marts 1922 hensov han blidt og roligt.

Paa hans Gravsted passer Ordene paa den gamle Runesten:

»Faa vorde født bedre end han.«

H. P. H.

F. Porsk.

Jørgen Rasmussen, Guderup.

Den 5. 12. 21. afgik gamle Jørgen Rasmussen i Guderup ved Døden ved et Ulykkestilfælde. Gamle J. Rasmussen var født den 21. Decbr. 1853, og han var en trofast dansk Mand. Han virkede i det stille. Hans store Dage var for ham, naar han kunde møde og afgive sin Stemme.

Han var i mange Aar Leder af Sprogforeningens Bibliotek og holdt god Orden i det. En trofast Arbejder var han Aar efter Aar for Udbredelsen af Sprogforeningens Almanak og den blaa Sangbog. Kun den

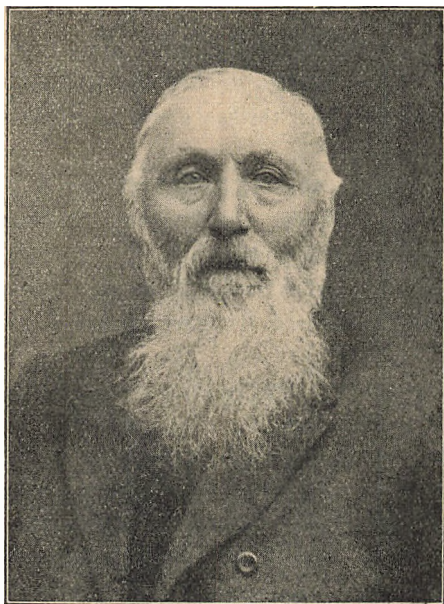
Gang var han utilfreds med Udstyrelsen, da Sønderjylland blev til en tyk, sort Streg, men, sagde han, Tyskerne mener de vil forvolde os Sorg dermed, blot det ikke sker for dem en Gang, at de selv maa slaa en Streg over hele Sønderjylland. Den Dag kom, og ingen var lykkeligere end gamle Rasmussen.

Jørgen Nielsen.

F

N. H. Callesen.

8. Jap. 1837 — 30. Maj 1922.

Nis Henriksen Callesen hørte til en Bondeslægt, som kan føre sine Traditioner langt tilbage i Tiden. Navnet Nis Henriksen havde han saaledes arvet efter sin Frænde, Fogden paa Haistrupgaard, som tønnede haardt sammen med Bønderne paa Urnehoved Ting i Kong Kristian II's Tid. Fra sin fædrene Æt havde han endvidere arvet en udpræget Almensans, Interessen for offentlige Sager og Evnen til at

varetage og styre Kommunens, Sognets og Amtets Anliggender.

Efter sin Morfader, Præsten Peter Kjer i Østerløgum, en meget belæst Mand, som har efterladt sig store haandskrevne Sam-

linger, havde han arvet sin varme Interesse for gamle Folkeminder og Trangen til boglig Sysse.

Nis Callesen blev født den 8. Januar 1837 paa Gaarden Ler skov i Østerløgum Sogn, som i over 300 Aar har været i Slægtens Eje. Han besøgte Folkeskolen og senere en Privatskole i Aabenraa for at lære Tysk og var derefter i 1853—54 Elev paa Rødding Højskole. I 1863 blev Gaarden delt. Nis Callesen flyttede ud og byggede en ny Gaard i Nærheden, mens en Søster overtog Fædrenegaarden. To Aar efter giftede han sig med Ingeborg Ludvigsen fra Avnbøl, med hvem han har levet et overordentlig lykkeligt Samliv.

Det var ikke som Foregangsmand paa Landbrugets Omraade, at Nis Callesen vandt sin store, grundmurede Anseelse. Det var som den oplyste, kundskabsrige Bonde af Typen N. J. Termansen, hvem man tillidsfuldt betroede alle mulige offentlige Hverv, sikker paa, at han vilde røgte dem samvittighedsfuldt, dygtigt og værdigt. Og i den Henseende oplevede man aldrig Skuffelser, thi han gjorde god Fyldest paa alle de Pladser, hvor han blev sat.

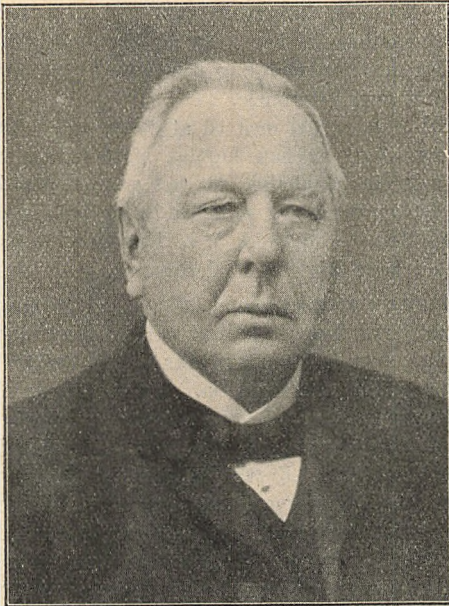
Naar Nis Callesen talte, vandt han hurtigt Opmærksomhed, thi han forstod at anslaa Streng, som gav Genklang hos Tilhørerne. Ofte fandt han, greben af en Stemning, uforberedt de Ord, der netop burde siges. Han førte en god Pen, skrev nu og da Indlæg i Tidens Spørgsmaal og har leveret en Del Bidrag til Sprogforeningens Almanak.

Den danske Sag laa Nis Callesen stærkt paa Sinde. For den var han altid rede til at bryde en Lanse. Og hvor stærkt han end følte sig knyttet til sit Hjem, hvor ugerne han end forlod det, kaldte man dog aldrig forgæves paa ham, naar det gjaldt om at pleje Raad eller øve Daad til Værn om Styrkelse eller Fremme af Danskheden.

Nis Callesen døde den 30. Maj, og med ham har vi mistet en af vore bedste Mænd, en Bonde, som ragede et Hoved op over sine Standsfæller, en Odelsbønde som var en Pryd for sin Stand og for sit Land.

H. P. H.

Kresten Knudsen.

Den 15. Januar 1922 døde Kresten Knudsen paa Hede-gaard efter at have været svagelig i et Aars Tid. Med ham er en typisk vestslesvigsk Storbonde af god gammel Æt, Livsførelse og Tankegang gaaet bort, og der er afsluttet et indholdsrigt Liv.

Gamle Kresten Knudsen var født i Enevældens Dage under Frederik den Sjet-te, den 25. Marts 1836 i Forballum som Søn af den bekendte Fædrelandsven Knud L. Knudsen og dennes Hustru Gyde Marie, født Oksen.

Som lille Dreng gik han i Skole hos den navnkundige Kristen Kold, der en Tid lang var Huslærer paa Gaarden. Til hans Barndoms-minder hørte blandt andet Oplevelserne under Trearskrigen og Land-stormen, der tog sin Begyndelse udenfor hans Fødegård. Da han var konfirmeret, købte hans Fader Trøjborg Gods. Kresten Knudsen havde mange Erindringer fra den Tid, da han ofte færdedes i de gamle Slotsgemakker. Han var den eneste, som endnu efter Selvsyn kunde fortælle om deres Udseende og Udstyrelse. Senere kom han paa Rød-ling Højskole, hvor han stiftede Bekendtskab med mange, som i de følgende Aar ligesom han fik Betydning for vor nationale Kamp.

Han var allerede en moden Mand, der sad som Ejer af den store Brænderigaard Visby-Hedegaard, der var udskilt fra Trøjborg, da Ulyk-ken ramte Danmark i 1864. To Aar derefter ægtede han Louise Fed-dersen, som ligeledes nedstammer fra en kendt Slægt paa Egnen, og som har været ham en trofast Hustru i de mange Aar.

Hedegaard blev sammen med Trøjborg, der ejedes af Knudsens Broder Hans Oksen Knudsen, og Nørmark, som igen var skilt ud fra Hedegaard og overdraget til deres Fætter Frederik Høyberg, et Centrum for Danskheden i den nationalt færetuede Egn ned mod Tønder. De tre Mænd — saa forskellige de var hver for sig — har tilsammen haft en Betydning for den nationale Sag paa dette Strøg, som ikke udførligt kan skildres i et kort Eftermæle.

Kresten Knudsen var til enhver Tid med til at støtte alle folkelige Bevægelser. Det var naturligt, at han hurtigt sluttede sig til Frimenigheden i den grundtvigske Skikkelse, da den paa en Maade kun var en Fortsættelse af det aandelige og religiøse Røre, der i hans Ungdom var blevet vakt ved Mænd som Kold, J. L. Knudsen, S. Ley og Præsterne Hass og Hagen i hans Hjem og Fødesogn.

Som Landmand og faglig Foregangsmand gik hans Ry langt ud over Egnen. Allerede i 1850 var han med til at oprette »Det blandede Distrikts Landboforening«; han sad i mange Aar i dens Bestyrelse og var ved sin Død dens eneste Æresmedlem. Størst Betydning havde han vel nok som Kvægopdrætter; thi som Kender af, hvordan Korthornskvæg skulde se ud, fandtes næppe hans Lige. Han havde selv været med til at indføre det første Korthornskvæg fra England. Ligeledes var han den første paa Vestereggen, som begyndte at dyrke Roer. Sin Interesse for alle nationale Forhold og for Landbrugets Udvikling bevarede han usvækket, indtil de sidste Dage han levede. Hans største Glæde var naturligvis, at han skulde opleve Genforeningen.

Da Verdenskrigen brød ud, var han aldrig, hvor sort det end saa ud, i Tvivl om, at denne Dag vilde oprinde. Hans Troskab overfor det gamle Fædreland og hans daadrige Færd gennem de mange Aar, belønnedes af Kongen i 1920 med Ridderkorset.

(N) Hans Slægt er, som nævnt, meget gammel baade paa fædrene og mødrene Side. En Del af Slægtens Historie er af Kresten Knudsens Fætter, Digteren Jakob Knudsen bleven benyttet i den kendte Roman »To Slægter«.

Kresten Knudsen paa Hedegaard var en djærv Personlighed, en oprindelig Natur, som havde sin dybe Rod i den Befolkning, hvoraf han var runden. Han forenede i sig mange af denne Befolknings bedste Egenskaber. Det ligefremme og jævne var parret med en rig Sans for Naturen og en sjælden Evne til at bruge det gamle danske Folkesprog. Vort Modersmaal levede paa hans Tunge. Man kunde høre ham udtale de mærkelige Fyndord og Lignelser i Udtryk, som nu er

ved at forsvinde. Han var hurtig i sin Opfattelse, rammende i sin Dom, tro mod sin Æt og sit Land.

Hans stoute Skikkelse vil være kendt af mange i alle Egne af vor Landsdel, fra nationale Møder, frikirkelige Sammenkomster, Landbrugsforsamlinger og Dyrskuer. Sidste Sommer, da Synet svækkedes, sad han i flere Uger og læste i en gammel Udgave af Saxo Grammaticus, der var trykt med store Bogstaver. Folkeminderne levede i hans Erindring til det sidste. Med et uendelig rigt Lune kunde han fortælle om sine Oplevelser i de bevægede Aar i Fyrreerne, om sine Rejser til London og Paris og ikke mindst om en fornøjelig Tur med Kammeraterne fra Rødding til Bornholm for henved 70 Aar siden.

Skulde der ofres til en national Sag, var han altid villig. Trængte en Mand til Støtte, var han rede til at yde sin Hjælp.

Som gammel Mand sad han ved et Vindue paa Tønder Raadhus og saa Kong Christian den Tiende holde sit Indtog der i Byen. I henfarne Dage havde han været Vidne til Befolkningens Hyldest til Christian den Ottende og Frederik den Syvende, da de to Konger gæstede Egnen.

Nu levede han en stille Alderdom paa Minderne, aandsfrisk til det sidste. Han gik bort efter en Række gode Festedage i Julen, hvor han forholdsvis rask havde været sammen med Børn og Børnebørn.

Nicolaj Svendsen.

F. Samling

To gamle Lærere i Bjolderup Sogn.

Detlef C. Clausen og A. D. Jepsen.

Detlef Chr. Clausen fødtes den 23. Jan. 1843 i Kors i Adelby Sogn.

Ved Krigens Udbrud i 64 var han paa Seminariet i Tønder. Dette opløstes og Clausen deltog som Frivillig i Krigen. Efter Fredsslutningen afsluttede han sine Studier og oprettede en Privatskole i Bolderslev. Han var en dygtig Lærer, der gik helt op i sin Gerning, og Skolen vandt stor Tilslutning. Men den var som alle andre private danske Skoler udsat for Chikanerier fra Myndighedernes Side, og efter 12 Aar opløste han Skolen og fik Plads som Folkeskolelærer, først i Smedager, senere i Bjolderup, hvor hans Livsgerning udførtes. Hans Skole hørte sammen med Vollerup Skole til de bedste i Sognet, men paa Grund af hans danske Sindelag havde Myndighederne et godt Øje til ham. 1905 fulgte han en »velment« Opfordring og tog sin Afsked.

Detlef C. Clausen.

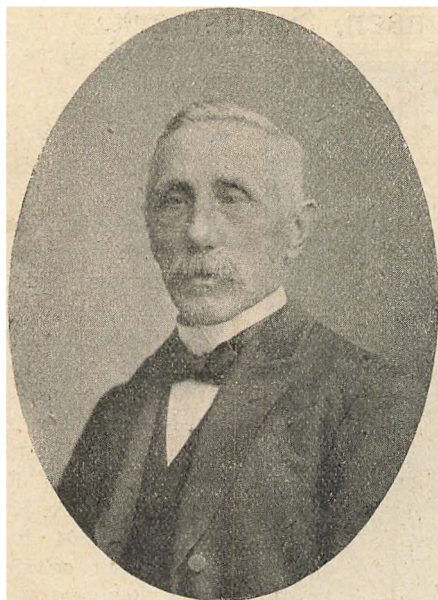
Den 17. April 1918 blev gamle Clausen kaldt hjem, ikke som en livstræt Olding, men aandsfrisk og interesseret til det sidste. Han gik bort i fast Tro paa sin Frelser, den Tro han søgte at indpode i de mange Børn, der i Aarens Løb besøgte hans Skole, og med Glæde og Fryd i sit Hjerte over den store Glædesdag for Sønderjylland, den han altid fast havde haabet paa, som han ikke selv oplevede, men som han saa nærme sig. Ved hans Jordefærd saa man et Følge saa stort som aldrig før i Bjolderup Kirke, et Bevis paa, hvor skattet og afholdt den afdøde var. Paa hans og hans Hustrus Gravsten har hans Børn sat Ordet: »Tak for Vejen I viste os«.

Andreas Detlef Jepsen fødtes den 16. Oktober 1846 i Brande-
derup. Først var han bestemt til at blive Landmand, men et Uheld,
hvorved den venstre Arm blev stiv, gjorde, at han blev Lærer. Op-
holdet paa Seminariet i Tønder satte et varigt Præg paa ham. Han
fik sin Livsgerning i Vollerup, hvor han var Lærer i 30 Aar og hvor
han ogsaa fandt sin Livsledsagerinde, Mette Christine Petersen.

Det gjaldt om at være forsigtig for en Lærer, der som han
havde dansk Sindelag og var af dansk Familie. Gang paa Gang maatte

Ogsaa efter sin Pensionering levede han i sit lille hyggelige Hjem i Bjolderup, optaget af sit lille Mønsterlandbrug og Arbejdet i Sparekassen for Bjolderup Sogn, som han i en lang Aarrække var Regnskabsfører for, og som under hans Ledelse blev en af de største og bedst ledede i Nordslesvig.

1872 blev han i Bolderslev gift med Helene Mathiesen. En stor Børneflokk voksede op i deres Hjem, 5 døde som smaa, 7 Sønner og 2 Døtre lever endnu. Clausens Hjem blev et Samlingssted, et Sted, hvor Folk søgte hen for at hente Raad og Daad.

A. D. Jepsen.

andre afhentet af Gendarmen. Det tog haardt paa den gamle Mand, i Tønder at være udsat for Forhaanelser, i Altona som en geme Forbryder at spærres inde i en Enkeltcelle paa Vand og Brød. Efter kort Tid blev han løsladt, men han forvandt aldrig Følgerne af denne Tur.

Han oplevede ikke Krigens Ende, den 31. August 1918 døde han, med den Forvisning, at det Haab, han havde næret og styrket hos saa mange, skulde gaa i Opfyldelse.

Til Trods for de preussiske Skolemyndigheders Fremfærd har disse to gamle Lærere altid forstaaet at hævde deres Danskhed.

I disse to Skoler blev dansk Tankegang og dansk Sprog ikke glemmt, det fik den Plads, det var mulig at give det.

Hvor var det for Eleverne og de to gamle Lærere en herlig Stund, naar de paa Grund af Regnvejr kunde knibe en Gymnastik-tid og da kunde fortælle eller læse for Børnene af vore gamle Sagn eller en Fortælling af en af vore danske Forfattere. Mere eller mindre chikaneret af Skolemyndighederne gik de stoute og lige den Vej, Gud og deres Samvittighed bød dem, i Kærlighed til Folk og Land.

Kun faa af deres Slags fandtes blandt Sønderjyllands Lærere, de hørte os til.

A. P. M.

han tage Kursus i Tysk, dog stod det altid smaat med Tysk i Skolen, der ellers hørte til de bedste. 1904 fik han en kategorisk Henstilling fra Regeringen om at søge sin Afsked. Paa Forespørgsel af en af hans Slægtninge svarede Regeringen, at det var fordi han var dansksindet. Jepsen flyttede til Bylderup, hvor han købte et lille Landboelssted. Han vandt hurtig Befolkningens Tillid og valgtes til Kirkeældste, stedfortrædende Kommuneforstander, Regnskabsfører for Kommunen og Kirken.

Ved Krigens Udbrud blev han, som saa mange

Hans Thomsen, Sundsmark.

Gamle Hans P. Thomsen, som han almindelig kaldtes, var født i Sundsmark den 10. Juni 1835. Han blev opdraget i et Gaardmandshjem, som var stærk præget af hin Tids store Flid og Sparsommelighed.

Han aftjente sin Værnepligt 1859 ved fjerde Jægerkorps, og giftede sig den 18. Juli 1862. Derefter overtog han sin Faders Gaard. Da Kri-gen udbrød 1864 blev han indkaldt og stod ved 21. Regiment, deltog i Forsvaret af Dannevirke og under en Forpostfægtning

blev han taget til Fange af Østerrigerne og sendt til Magdeburg i et 27 Ugers Fangenskab. 1870 blev han indkaldt under preussisk Fane, kom dog ikke til at deltage i noget Slag.

Thomsens rige Evner blev allerede i hans tidlige Manddom taget i Brug i det offentliges Tjeneste, saa vel i som udenfor hans Kommune, og mange og forskelligartede er de Tillidshverv, han blev betroet, og som han til Befolkningens store Tilfredshed har varetaget i næsten et Menneskealder. Han var saaledes Kommuneforstander og Sogne-et Menneskealder. Han var saaledes Kommuneforstander og Sogneraadsformand i 37 Aar, Meddirektør ved Ulkebøl Sogns Sparekasse i lige saa lang Tid; Kirkældste og Kirkeregnskabsfører i 30 Aar; mangeaarig Medlem af Sønderborg Provsti Synode; Forligskommissær i 22 Aar o. s. v. Han blev sin Ungdoms Overbevisning tro, og lod sig som tysk Kommuneforstander aldrig afskrække for at nedlægge sin danske Stemmeseddel i Valgurnen.

H. P. Thomsen var en klog Mand, et usædvanligt dygtige, fore-

tagksomt og intelligent Menneske, hans Blik var klart, og han havde en sjælden Evne til at skelne det væsentlige fra det uvæsentlige, han var en stor Menneskekender, og i Besiddelse af et betydeligt Fond af udmærket Humør. H. P. Thomsen var en mangesidig dygtig Husflidsmand, og lige til det sidste Fjerdingaar var han velsignet med en glimrende Sundhed, og foretog endnu med de fire Snese lange Fodture rundt omkring i den smukke alsiske Natur, som han havde et saa aabent Øje for.

Hans Livs største Dag var hin uforglemmelige 11. Juli 1920, da han gik op paa Kongebastionen i Kongeskansen, ledsaget af 4 unge hvidklædte Piger bærende det gamle Silkebanner fra 1864, som han paa sine Landsmænds Vegne overrakte vor Konge. Ved den Lejlighed fik han overrakt Dannebrogskorset.

H. P. Thomsen vidste og forstod, at Kongen, da han tog ham ned til sig, og gav ham Broderkysset paa hans Kind — i Virkeligheden trykkede hele Folket ind til sig, og H. P. Thomsen var inderlig glad ved at opleve dette i sin høje Alderdom. Han glædede sig over den store Hæder, der blev ham til Del, ikke for sin egen Skyld, men fordi han var med i det forunderlige Genforeningsøjeblik, fordi han paa en Maade var med til at føje det skilte sammen paa ny. H. P. Thomsen døde 87 Aar gammel, og hans Jordefærd var en smuk og gribende Højtidelighed, den smukke lyse Egekiste, dækket med et stort Dannebrogslag, og paa en lille hvid Pude den Afdødes Dannebrogskors, blev af 8 Soldater baaret ud til Ligvognen, mens Militærmusikken interne-rede en Sørgemarch. Ved Indgangen til Ulkebøl Kirke stod to menige Soldater som præsenterede Gevær, og Forsvarsbrødrenes Fanebærer med sænket Fane. Ved Kisten holdt to galaklædte Officerer Æresvagt, med dragne Sabler. Ved Graven nedlagte Amtmand Lundby paa Kongens og Dronningens Vegne en pragtfuld signeret Laurbærkrans.

H. P. Thomsen var en lykkelig Mand, en udmærket Familiefader og en trofast og opofrende Ægteemand. Han havde mange Venner, og han var en tro fast Ven. Erkendelsen af dette mangeaarige Venskab mod mine afdøde Forældre og mig foranlediger mig til i dyb Taknemlighed mod den Afdøde at skrive disse Mindeord.

Bertel Schmidt,
Ulkebølskov.

Fru Christine v. Brincken

fik heller ikke Lov til at opleve Genforeningen, skønt kun faa kan have længtes inderligere der- efter, og ikke mange bevarede Haabet derom mere usvækket end hun gjorde.

Hun blev født i Ballum i Aaret 1846, men inden hun blev konfirmeret, flyttede hendes Forældre til Wyk paa Før.

Hendes Fader var Sømand. I 1864 var han Skibsfører for den kendte Kaptajnløjtnant Hammer og blev sammen med ham taget til Fange og ført til Verden i Hannover.

Som ung Pige oplevede hun 64, og hun sørgede dybt over vort Lands Skæbne: og hun harmedes over den Uret, der blev begaaet mod os, da vi blev skilt fra vort Folk, saavel som over den haarde, brutale Maade, hvorpaa Landet senere styredes.

1869 var hun med blandt de sønderjydske Kvinder, der i Anledning af Kronprinsens Bryllup overrakte Brudeparret Saksos Danmarks-kronike.

I 1877 blev hun gift med Pastor v. Brincken. Efter nogle Aars Virksomhed som Præstefolk paa Hallig-Grøde og i Valsbøl flyttede de i 1887 til Spandet.

Virksom og tjenstvillig var hun — altid var hun paa Færde. Hun kørte rundt i Sognet og besøgte fattige og syge. Hun fik oprettet en Husflidsforening, hun støttede Afholdsbevægelsen, og hun og hendes Mand samlede i en Aarrække de unge i deres Hjem til Møder. Men Gendarmen tog Plads ved Husflidsudstillingen, og Møderne i Præstegaarden blev forbudt. Man studser endnu over Provst Gottfriedsens Begrundelse: fordi de var for grundtvigske.

1905 maatte hendes Mand søge sin Afsked — ganske simpelt fordi han og Fru Christine var dansksindede.

De flyttede til Ribe, og her døde hun den 29. December 1916. Hendes Ønske var at blive jordfæstet i Slesvigs Jord paa Spandet Kirkegaard. Formaliteterne kom i Orden, men hendes Lig blev eskorteret fra Grænsen til Graven af tyske Soldater.

Om denne Jordefærd sang en dansk Forfatter:

»Hun kørtes ned til Slesvigs Jord.

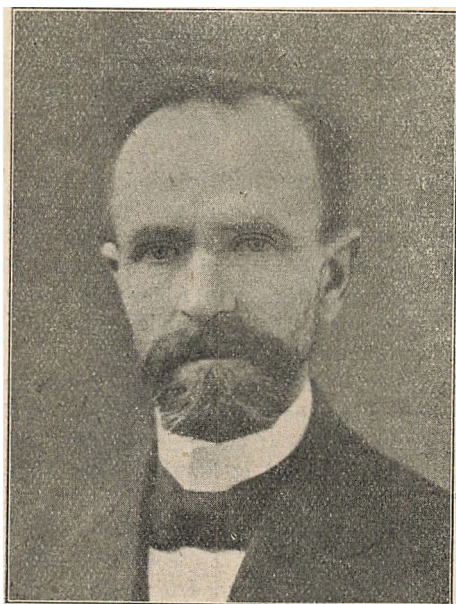
To Feltgraa stod den ganske Nat
paa Vagt, hvor hendes Lig blev sat.

Som fordom, fjernt i Jødeland
ved Liget af en dødsdømt Mand.«

F.

Peder H. Smidt.

Bankdirektør P. Thomsen.

Sidst paa Vinteren 1922 lod Bankdirektør Thomsen i Flensborg sig indlægge paa St. Franciskus Sygehus for om muligt ved en Operation at blive hjulpet over den Sygelighed, han havde lidt saa meget under. Der var i de følgende Dage Uro og Ængstelse i mange danske Hjem, Haab og Frygt kæmpede med hinanden. Man syntes, det var helt umuligt at kunne undvære ham nu, netop som der var mest Brug for ham. Mens Dagene gik, levede Haabet noget op, og saa skulde det dog briste.

Den 12. Marts drog Thomsen sit sidste Suk. En Lungebetændelse var kommen til, og den havde han ikke Kræfter til at staa igen-

nem. Den danske Sag sydfor Grænsen havde mistet en af sine værdifuldeste Støtter, Flensborg By en af sine bedste danske Mænd. I alle Hjem, hvor man havde fulgt ham med kærlige Tanker, var der nu dyb Sorg, og i vide Kredse paa begge Sider af Grænsen forstod man, at dette Dødsfald betød et Tab for Danskheden, særlig i Flensborg By, som ikke let blev opvejet.

P. Thomsen blev født den 30. Maj 1860 i Skelle. Han voksede op i en trang Tid for vort Folk. Det var hans Agt at optage en Lærergerning, og han forberedte sig hertil i Tiden fra 1877 til 1880, da han gik paa Tønder Seminarium. Sin første Lærergerning fik han i Tumbøl ved Felsted, hvor han var indtil 1885 for saa at tage til Bredsten paa Kajnæs. Den 30. Juni 1891 opgav han Lærergerningen, der for en dansk Mand var næsten mere end vanskelig. Begge Steder bevarer hans Navn fremdeles i venligt Minde.

I Tumbøl fandt Thomsen sin Livsdelsagerinde, der trofast delte Kaar og Interesser med ham. Deres Hjem var alle Dage et gæstfrit Hjem, hvor der var godt at færdes baade for unge og ældre.

Da Thomsen var traadt ud af Lærervirksomheden, blev han Kasserer ved den nyoprettede »Flensburger Volksbank«, og den 1. Juli 1903 blev han Bankens Direktør. Banken maatte kæmpe sig frem under Konkurrencen, men den naaede at blive et stort Pengeinstitut med et godt og anset Navn.

Imens kom der mange andre Krav til Bankdirektør Thomsen, baade fra Foreninger og i kirkelig Henseende. Han blev Bestyrelsesmedlem i Borgerforeningen, i Kirkeligt Samfund for Flensborg og Omegn. I 1907 blev han Menighedsrepræsentant i Frue Sogn, fra 1909 til 1914 var han Medlem af Provstisynoden. I 1912 blev han Formand for Kirkeligt Samfund og tog levende Del i det kirkelige Arbejde efter Krigen, der førte til Dannelsen af den danske Menighed.

I 1919 blev Thomsen valgt ind i Vælgerforeningens Tilsynsraad og tog nu sin Del af Byrderne i den bevægede Afstemningstid. Han frydedes ved Vaarbruddet og var med til at ordne den danske Tillidsmandskæde i Flensborg. Han var fyldt af et levende Haab: Skuffelsen var stor, da det brast.

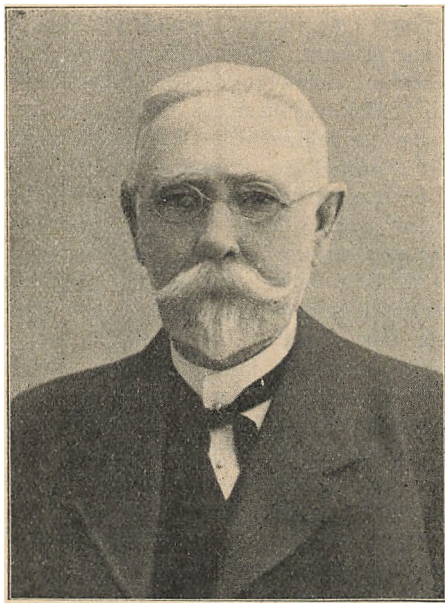
Da Danskerne sydfor Grænsen gik til Valg i Vinteren 1921, var Thomsen en af de danske Kandidater. Han blev Medlem af den nye flensborgske Skoleforenings Bestyrelse og Formand for Fællesrepræsentationen af alle de danske Foreninger sydfor Grænsen. Et omfattende Virke var lagt paa ham, da hans Livsløb brat blev endt. Han fyldte sin Post som fuldgod dansk Mand til det sidste.

Paa Flensborg Kirkegaarde er der en Grav mere, hvor Danske, der færdes her og mindes Danskhedens Forkæmpere, fremtidig vil dvæle.

I. N. Jensen.

F.

Urmager A. J. Marcussen, Rødding.

En Gang først i 1850-erne kom Pastor Hempel i Rødding ind i Rødding Skole og søgte en lille kvik Dreng til at »gaa Post« for sig til Præstegaarde i Omegnen. Valget faldt paa den lille Anders, Søn af Urmager og Guldsmed Chr. G. Marcussen i Rødding. Anders Jensen Marcussen var født 31. Marts 1844 i Tiset, men to Maaneder efter hans Fødsel flyttede Faderen til Rødding, hvor han for 60 Daler Kurant havde købt Halvdelen af Byens tidligere Skolehus, der blev Marcussens Hjem.

»Den lille Post« blev snart en betroet Person. Da Præsten havde valgt ham, kunde man altsaa stole paa ham. Snart blev han ogsaa Postbud for Højskolen, for Sognefogden og for Tingbudet. Den sidste gik helst selv til den federe Østeregn, men til den magre Vesteregn vilde han helst have Drengen af Sted. Den lille Post elskede at vandre, især i Sommertiden. Overalt blev han godt modtaget. Den hyppigste Tur var vel nok med den gamle

sandede Vej til nærmeste Postholderi, Gram, men ofte gik det helt ud mod Vesterhavet, thi saa langt strakte Frøs og Kalvslund Herreder sig jo. Var det en Stævning, han medbragte, havde han altid Som i Lommen til at slaa Stævningen fast paa Døren med, om Folk ikke var hjemme. Undertiden gik Purkens Ture ogsaa østerpaa, ja helt til Ødis, og naar Vejen faldt mellem de høje Hegn eller i dybe Skove, var han ikke altfor glad, og hans Moder var ofte ængstelig for ham. Da han var 12 Aar, var han første Gang Hyrdedreng paa Rødding Højskole hos Forpagter Hans Jessen. Paa den Maade var han to Gange paa Højskolen. Ogsaa som Hyrdedreng maatte han engang imellem gaa Bud for Forstander Høgsbro ved særlige vigtige Lejligheder. Han fortæller saaledes om en natlig Tur til Pastor Hagen i Stepping. De mange Postture gik ikke saa lidt ud over Skolegangen, men Drengen blev kvik og vant til at færdes blandt andre Mennesker. Som 12-Aars Dreng havde han paa den Maade vandret hele Nordslesvig igennem og faaet en langt større Interessekreds end sine jævnaldrende. Efter sin Konfirmation 1856 vilde han til en Købstad for at lære mere end andre Landsbydrengene. Han kom i Urmagerlære hos Urmager Winterberg i Haderslev og blev dygtig i sit Fag. Efter udstaaet Læretid og Soldatertjeneste (i Fredericia) var han en Tid paa Vandring og saa sig godt om. Imdertid var hans Fader død, og 1869 kom han hjem og opslug i Stuen med det lerstampede Gulv sin Faders gamle Værkstedsbord. Den første Dag bragte Folk i Byen ham 12 gamle Klokker til Reparation. Han fik hurtigt meget at bestille. Det er rørende at læse hans Beretning om, hvorledes en god Nabo ved at laane ham 50 Rdl. hjalp ham til de første Indkøb af nødvendige Smaating til Værkstedet og hvorledes han naaede saa langt, at han kunde faa de to første Cylinderure paa Lager. Langsomt og støt arbejdede Marcussen sin Forretning frem, og Folk vidste, at han var paalidelig som sine Ure. Sin varme politiske Følelse maatte han som saa mange andre lægge en Dæmper paa, idet han var dansk Undersaat, men efter at han 1890 var bleven naturaliseret tysk Statsborger, droges han snart ind i det nationale Arbejde, særlig som Kredsformand for Nordslesvigsk Skoleforening og Sekretær for Foredragsforeningen »Fremtiden«. I Køllertiden undgik Marcussen ikke sin Skæbne. Sammen med en Række andre havde han ved Jessens Møde i Januar 1895 sunget »Der er et yndigt Land —«. Ved Underretten og ved Landsretten i Flensborg blev »Sangforeningen«, som man kaldte de indstævnde Sangere,

frifunden, men Sagen gik videre til Kiel, og her blev hver af Sangerne idømt 100 Mark i Bøde, ikke for Sangen, de havde sunget, men for hvad de havde tænkt, da de sang.

Marcussens Betydning er særlig som Samler. Naar han som lidenskabelig Fodgænger og senere som Cyklist færdedes i de 9 Sogne, der støder op til Rødding Sogn, spurgte han Folk ud og saa sig godt om. Resultatet blev en Række Hjemstavnsbilleder, Optegnelser fra Rødding, Skrave, Lintrup og Hjerting Sogne. De fremkom først i »Dannevirke«, og for de to førstnævnte Sognes Vedkommende udkom de som Særtryk. Naar man sætter sig til at læse disse Smaa-bøger, undres man over den Rigdom af Oplysninger, der ligger gemt i dem. Marcussen var ikke en Stuelærd, der er omgivet af Bøger og graver i Arkiver, men ofte glemmer noget af det vigtigste, fordi han ikke færdes blandt den Befolkning, han skriver om og forstaar at faa de Gamle til at fortælle. Det gjorde Marcussen, og hvor han kunde, benyttede han ogsaa skrevne Kilder og Fund paa Stedet. Naar disse Egnes Historie en Gang grundigt skal behandles, vil Marcussens Optegnelser, trykte og utrykte, være en uvurderlig Kilde, som ingen Forsker lister uden om, men som Eftertiden vil være ham dybt taknemlig for. Alle hans Optegnelser, deriblandt ogsaa to Pakker »Hvad jeg oplevede« vil efter hans Bestemmelse blive indsendt til Rigsarkivet. Marcussen efterlod sig ogsaa andre Samlinger, der stadig beror i hans Hjem, hvor hans Søn fortsætter Forretningen.

Gamle Marcussen havde den Glæde at opleve Genforeningsdagen og sammen med sin Broder og 6 Børn at stemme Nordslesvig hjem til Danmark. En anden af hans største Dage var, da Kongen 25. Maj 1921 besøgte Rødding og Marcussen var indbudt til at overvære Besøget paa Højskolen. Marcussen fik her Lejlighed til at holde en kort Tale til Kongen om Christian den Ottendes og Frederik den Syvendes Besøg i Rødding henholdsvis 14. September 1844 og 13. November 1854 og overrakte Kongen et Eksemplar af sine Optegnelser fra Rødding. Kongen gav Marcussen Haanden og takkede ham hjerteligt.

Marcussen døde 26. Jan. 1922.

P. Eliassen.

F.

Knud Pedersen, Skibelund.

Den 19. April 1922 afgik Forstander Knud Pedersen, Skibelund Efterskole, ved Døden. Som Forstander for denne Efterskole, der i langt over en Menneskealder har været besøgt af mange Hundreder unge Sønderjyder, der kom her over for paa denne Skole at indhente, hvad den tyske Skole forsømte, har Knud Pedersen øvet en stærk og dybtgaaende Indflydelse paa den sønderjydske Ungdom, og de mange Skibelunddrengene og -piger mindes endnu, — mange af dem er

langt oppe i Aarene — med Glæde det Skoleophold en Sommer eller Vinter under Skibelundkrattets Banker, hvor Undervisningstimerne, og især Knud Pedersens egne, bragte Glæde og Livslyst med sig.

Knud Pedersen var selv Sønderjyde, og det var hans dybe nationale danske Følelse, der var Bevæggrunden til, at han kom til at tage en Gerning op, hvis Betydning, fordi den lykkedes, vanskeligt kan overvurderes. Skibelund Efterskole og Knud Pedersens Gerning blev et virksomt Vaaben for os i Kampen for Bevarelsen af Danskheden og det danske Sprog i Sønderjylland.

Knud Hansen Pedersen er født den 21. Septbr. 1845 paa Brøstrupgaard ved Rødding. Sommeren 1861 var han Elev paa Rødding Højskole, men, efter hans egne Udtalelser, uden egentlig at faa det rigtige Udbytte deraf, antagelig fordi han var for ung. De mytologiske Foredrag forekom ham, fortalte han senere, at være »noget sære noget« — en Kritik, der vidner om hans vaagne Realitetssans. Hans

Lyst var selv at gaa Skolevejen, og han blev saa Hjælpe­ lærer hos sin gamle Lærer Lycke i Hygum, Fader til Frimenighedspræst Nis Lycke. Sommeren 1863 kom han paa Seminariet i Tønder, der jo imidlertid blev opløst under Krigen. Sin Uddannelse fuldendte Knud Pedersen efter Krigen paa Blaagaards Seminarium i København, hvor han bl. a. havde J. Nørregaard, Baagø og Skat Rørdam til Lærere. I de følgende Aar var han Lærer forskellige Steder, og i 1869 kom han til Hygum og fik nu nærmere Forbindelse med den Kreds, der sluttede sig om Højskolen i Rødding. Da Cornelius Appel af de tyske Myndigheder var bleven erklæret for »moralsk uskikket« til at fortsætte sin Friskole, blev Knud Pedersen Huslærer hos den kendte Gaardejer Peder Møller i Hjerting for de fleste af de Børn, der havde gaaet i Ap­ pels Friskole. Det var en oplivende og fornøjelig Tid baade for Lærer og Elever. Men ogsaa denne Undervisning var Myndighederne en Torn i Øjet. Peder Møller fik Paalæg om at sende Børnene til Eksamination i Skolen, og til Trods for, at Børnene klarede sig særdeles fint, blev Skolen forbudt. Men Peder Møller gav sig ikke frivillig. Han sendte Klage efter Klage, velskrevne og velbegrundede, ind til Skole­ myndighederne, selvfølgelig uden Resultat. Han idømtes Mulfter, og da han ikke betalte, blev han pantet; hans Merskumspibe blev pantsat og solgt ved Auktion, og her blev den købt af en Nabo, der forærede ham den igen.

(N)

Men Knud Pedersen var samtidig bleven erklæret for »moralsk uskikket«, dels paa Grund af manglende Kendskab til Tysk og saa selvfølgelig paa Grund af hans danske Sindelag.

Han maatte nu se sig om efter en anden Virksomhed, og den fandt han i Skibelund. For egen Regning byggede han her i Sommeren 1874 et 6 Fags Hus og begyndte saa sin Friskole, efter at han havde holdt Bryllup med Georgia la Cour, som han havde lært at kende, mens hun var Lærerinde ved Rødding Højskole. Det gik svært nok i Begyndelsen. Men med Frimodighed og Udholdenhed blev Knud Pedersen ved, støttet af sin trofaste Hustru og Medhjælper. Og eftersom Tiden gik, blev Pladsen for trang; der kom flere og flere Elever, især fra Sønderjylland, og det uden at der fra Skolens Side blev udfoldet anden Agitation, end det Vidnesbyrd, dens Elever bragte med ud. Skibelund-Navnet fik en god og en hjemlig Klang i vide Kredse. Og den blev som et Centrum for Danskhed og Folkelighed, som en Kilde, hvortil man skarevis søgte hen, til Skolen og til de store Møder i Skibelund Krat, for der at søge Næring og hente Fornøjelse og Fortrøstning til det daglige Livs Opgaver og Arbejde. Aldrig saa

(M)

Danebrog smukkere ud i vore Øjne, end naar vi saa den vaje paa Baggrund af de mørke Graner paa Skibelund Banker.

Knud Pedersen kom til at udføre sin Livsgerning nordfor Kongeaaen, selv om det ikke var længere nordfor, end at man fra Bakkens Top har den videste Udsigt ud over Kongeaaen over til Sønderjylland. Men han og hans Hustru følte sig ligesaa meget »hjemme« paa den anden Side Grænsen. Ikke blot gennem sin Slægt følte han sig knyttet til Sønderjylland. Han og hans Hustru stod i nøjeste Forbindelse med Højskolekredsen i Rødding og sluttede sig helt til Friemigheden der, da den oprettedes. Ved Gudstjenesten i den gamle jævne men hyggelige Kirkesal var Knud Pedersen og Georgia og deres Børn stadige Gæster. De hørte med, de var af vore egne. Og det var vel netop derfor, at deres Gerning lykkedes. I 1909 afstod Knud Pedersen Ledelsen af Skolen til sine Børn Kristian og Marie la Cour Pedersen, men han vedblev at »have en Haand i Hanke med«.

— Der findes Mænd, hvis Livsværk har været langt større og mere imponerende end Knud Pedersens, men der findes næppe mange, der var mere trofast i Arbejdet end han. Et Aars Tid før sin Død fik han af Kongen Ridderkorset. Faa har fortjent det mere.

Og han havde den store Glæde at opleve Opfyldelsen af det Haab, som hans Arbejde havde været rettet imod, Genforeningen. Den dejlige Sommernat, da Grænseflytningen foregik, var han med til Sammenkomsten ved Broen over Kongeaaen ved Skodborghus, og da faldt de Ord ham paa Læben: »I Nat springer Lykkens Ganger for os danske, og hendes Tøjler hænger i Herrens højre Haand«.

N. H.

Alfabetisk Markedsfortegnelse for 1923 med Tilføjelse af Torvedage.

De sønderjydske Landsdele.

Abenraa Amt.

- Abenraa, ugentlig hver Tirsdag Eksportmarked. Kreaturer; 13. og 27. Februar, 17. og 24. Juli, 18. December Heste.
Bolderslev, 25. April og 3. Oktober Heste og Kreaturer.
Graasten, 3. Maj og 4. Oktober Heste og Kreaturer.
Hellevad, 2. Maj og 10. Oktober Heste og Kreaturer.
Klipleve, 6. April og 7. September Heste og Kreaturer.
Røde Kro, 26. April og 27. September Heste og Kreaturer.
Øster Løgum, 4. Maj og 12. Oktober Heste og Kreaturer.

Haderslev Amt.

- Ågerstov, 1. Maj og 9. Oktober Heste og Kreaturer.
Christiansfeld, 28. April, 5. Maj, 20. og 27. Oktober Heste og Kreaturer.
Gram, 9. Maj og 18. Oktober Heste og Kreaturer.
Haderslev, ugentlig hver Mandag med Heste og Kreaturer.
Jels, 25. April og 16. Oktober Heste og Kreaturer.
Øver Jersdal, 25. April og 10. Oktober Heste og Kreaturer.
Rødding, 23. April, 13. September og 12. Oktober Heste og Kreaturer.
Sommersted, 28. April og 6. Oktober Heste og Kreaturer.
Tofslund, 24. April og 26. September Heste og Kreaturer.
Vejens, ugentlig hver Fredag med Grise og Landbrugsprodukter.

Sønderborg Amt.

- Broager, 30. April og 1. November Heste og Kreaturer.
Bro, 17. Maj Heste og Kreaturer.
Dgnved, 22. Juni Heste og Kreaturer.
Nørborg, 1. Maj 17. September og 30. Oktober Heste og Kreaturer.
Stouby (Als), 21. September Heste og Kreaturer.
Sønderborg, hver Onsdag Eksportmarked med Kreaturer, 25. Januar, 26. April, 18. Juli og 18. Oktober Heste.
Allerup (Sundeved), 25. September Heste og Kreaturer.

Tønder Amt.

- Årnum, 30. April, 8. August og 1. Oktober Heste og Kreaturer.
Boo (ved Padborg), 28. April og 25. September Heste og Kreaturer.
Den 1. og 3. Mandag i hver Måned med Grise.
Bylderup-Boo, 26. April, 2. August og 11. Oktober Heste og Kreaturer.

Højer, 2. Maj, 18. og 26. Oktober Hefte og Kreaturer.
Løgumkloster, 20. Februar, 27. Marts, 24. April, 1. Maj, 12. Juni, 17. Juli, 14. August, 2. Oktober Hefte og Kreaturer.
Raafed, 18. April og 4. Oktober Hefte og Kreaturer.
Stærbæk, 25. April, 9. Maj og 17. Oktober Hefte og Kreaturer.
Tinglev, 18. April, 2. Maj, 22. August og 17. Oktober Hefte og Kreaturer.
Tønder, ugentlig hver Tirsdag Eftersommermarked med Fedetvæg og hver Fredag Marked med Hefte og Kreaturer; 1. og 2. Oktober Hefte.

Sjælland, Møen, Samsø og Bornholm.

Almindingen, 2. Juli Hefte.
Asnæs, 15. Maj og 17. September Hefte og Kreaturer.
Clemens Kro, 23. April og 22. Oktober Kreaturer.
Fakse, 27. Marts og 30. Oktober Kreaturer.
Farum, 3. April og 9. Oktober Hefte og Kreaturer.
Frederiksborg, se **Hillerød**.
Frederiksfjord, Torvedag hver Mandag og Torsdag. Unden Onsdag i hver Maaned Marked med Kreaturer. 30. Januar, 28. Februar og 28. Marts Hefte og Kreaturer; 25. April Hefte; 3. November (Efteraarsmarked) og 20. December (Julemarked) Hefte og Kreaturer.
Frederiksværk, første Tirsdag i hver Maaned Marked med Hefte og Kreaturer.
Fuglebjerg, 4. April og 5. Oktober Hefte og Kreaturer.
Gjorlev Station, 28. Marts Hefte Kreaturer.
Glumsø, 14. Maj og 24. September Hefte og Kreaturer.
Græsted, 8. Januar, 5. Februar, 5. Marts, 9. April, 7. Maj, 4. Juni, 13. August, 3. September, 1. Oktober og 3. December Hefte og Kreaturer.
Haslev, 28. Februar Hefte og Kreaturer, særlig Hefte; 9. Maj, 12. September og 3. November Kreaturer.
Helsingø, anden Onsdag i hver Maaned undtagen August og December Marked med Kreaturer.
Helsingør, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 28. Februar, 16. April, 16. Juli og 19. Oktober Kreaturer.
Hillerød, Torvedag hver Mandag og Torsdag; hver Lørdag fra 1. Maj til 31. Oktober Torvedag med Haveprodukter. Tredie Onsdag i hver Maaned og første Onsdag i hver Maaned med Undtagelse af Marts, Maj og November Marked med Kreaturer. 7. Marts stort Heftemarked; 2. Maj (Foraarsmarked) Hefte og Kreaturer; 2. November (Efteraarsmarked) Hefte og Kreaturer.
Holbæk, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 20. Februar Hefte; 7. og 21. Marts, 12. April, 18. Juni (Sommermarked) og 16. Oktober Hefte og Kreaturer; 27. November (Efteraarsmarked) Kreaturer.

Hvalsø, 7. Marts, 14. Maj, 4. September og 14. November Kreaturer.
Hørsholm, 17. April og 26. Oktober Heste og Kreaturer.
Hørve, 1. Maj og 2. Oktober Heste og Kreaturer.
Ingberup, 9. April og 8. Oktober Heste og Kreaturer.
Kallundborg, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. 12. Februar, 28. Marts, 7. Maj (Førsaarsmarked), 18. Juli (Sommermarked), 18. September og 7. November (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.
København, Torvedage Mandag og Torsdag med Slagteføæg, anden og fjerde Torsdag i hver Maaaned Heste.
Køge, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 3. Januar, 7. Februar, 14. og 28. Marts, 11. April, 15. Maj (Førsaarsmarked), 6. Juni, 24. Juli, 5. og 18. September, 3. og 31. Oktober (Efteraarsmarked), 5. og 19. December (Julemarked) Heste og Kreaturer.
Korsør, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 19. Juni (Sommermarked) Heste og Kreaturer.
Mørtov, 23. April og 1. Oktober Heste og Kreaturer.
Nyløbing, 21. Februar Heste; 18. April Kreaturer; 13. Juni (Sommermarked) og 26. September (Høstmarked) Heste og Kreaturer; 19. December Heste.
Næstved, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 17. Januar, 21. Februar, 21. Marts, 18. April, 16. Maj (Førsaarsmarked), 20. Juni, 18. Juli (Sommermarked), 15. August, 19. September, 17. Oktober, 21. November (Efteraarsmarked) og 19. December Heste og Kreaturer.
Pedersker, 9. April og 8. Oktober Kreaturer.
Præsto, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, anden Tirsdag i hver Maaaned Heste og Kreaturer.
Ringsfød, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Tirsdagene 9. Januar, 13. Februar, 13. og 27. Marts (Førsaarsmarked), 10. April, 8. Maj, 12. Juni (Sommermarked), 10. Juli, 14. August, 11. og 25. September (Høstmarked), 9. Oktober, 13. November (Efteraarsmarked) og 11. December (Julemarked) Heste og Kreaturer.
Rostilde, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Mandag paa Nytorv Torvedag for Handel med Smaagrise. 8. Januar, 9. Februar, 2. og 16. Marts, 6. April, 2. Maj (Førsaarsmarked), 4. Juni, 2. Juli, 6. August, 3. og 28. September (Bæremarked), 5. November (Efteraarsmarked) og 3. December Heste og Kreaturer.
Ruds-vedbø, 6. April og 4. Oktober Kreaturer.
Rønne, Torvedag hver Onsdag og Lørdag.
Skibby, 13. Marts og 5. Oktober Kreaturer.
Skelfør, Torvedag hver Fredag. 2. Marts, 4. Maj, 7. September og 2. November Heste og Kreaturer.
Slagelse, første Tirsdag i Februar, Marts, April, Juni, August, Oktober og December Marked med Heste og Kreaturer. 2. Januar stort Hestemarked; 6. og 20. Marts, 1. Maj (Førsaarsmarked), 3. og 4. Juli (Sommermarked), 18. September (Høstmarked) samt 6. og 7. November (Efteraarsmarked) Heste og Kreaturer.

Slangerup, 27. Marts, 28. Maj, 19. Juni og 27. November Hefte og Kreaturer.

Sorø, 9. og 23. Marts, 13. April, 28. Maj, 26. Juni (Sommermarked), 19. September (Høstmarked), 12. Oktober, 9. November og 14. December Hefte og Kreaturer.

Stige, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 12. Marts, 27. og 28. September (Efteraarsmarked) Hefte og Kreaturer.

Storehedinge, 6. og 20. Marts, 3. April, 15. Maj (Fornaarsmarked) og 19. Oktober (Efteraarsmarked) Hefte og Kreaturer.

Svinninge, 17. April og 25. September Hefte og Kreaturer.

Taastrup, 6. Marts, 1. Maj og 2. Oktober Hefte og Kreaturer.

Tranebjerg p. Samsø, 22. Marts og 4. Oktober Hefte og Kreaturer.

Uggerløse Kirke, 24. April og 20. November Hefte og Kreaturer.

Vefssø, 24. April og 1. November Hefte og Kreaturer.

Vordingborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Første Fredag i hver Maaned Marked med Hefte og Kreaturer.

Vilshøfte, 31. Januar, 18. April, 25. Juli og 31. Oktober Hefte og Kreaturer.

Vester Marie Kirke, 16. April og 15. Oktober Kreaturer.

Lolland og Falster.

Maribo, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 22. Februar, 13. og 27. Marts, 14. Juni (Sommermarked) og 18. September Hefte og Kreaturer.

Nakskov, Torvedag hver Lørdag; hver Tirsdag Torvedag med levende Kreaturer. 15. Februar, 1. og 15. Marts, 2. og 23. Oktober samt 13. November Hefte og Kreaturer.

Nykjøbing, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Marked med Kreaturer. 23. Februar Hefte; 25. April, 17. Juli (Sommermarked), 3. Oktober og 14. November Hefte og Kreaturer.

Nysted, 22. Marts, 12. April og 19. September Hefte og Kreaturer; 2. November Hefte.

Rødby, hver Torsdag Torvedag med alle Slags Landbrugsprodukter undtagen Hefte og Hornbøg. 20. Februar og 27. Marts Hefte og Kreaturer; 3. Juli (Sommermarked) og 11. September (Efteraarsmarked) Kreaturer; 20. November Hefte og Kreaturer.

Saksjøbing, Torvedag hver Lørdag. 6. og 20. Marts Hefte og Kreaturer; 10. Juli (Sommermarked) og 5. Oktober Kreaturer; 3. November Hefte og Kreaturer.

Stubbejøbing, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 23. Maj og 25. Oktober Hefte og Kreaturer.

Fyn, Langeland og Ærø.

Odense Amt.

Marup, 16. Januar, 13. Marts, 9. Maj, 11. September og 7. November Hefte og Kreaturer.

- Afsens**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, første Lørdag i hver Maa-
ned med levende Kreaturer. 13. og 24. Februar, 20. Marts, 29.
Juni, 19. September og 13. November Hefte og Kreaturer.
- Bogenfse**, Torvedag hver Torsdag, første Torsdag i hver Maaned med
levende Kreaturer. 30. Januar Hefte; 22. Februar, 6. Marts og
8. Maj Hefte og Kreaturer; 12. Juli Hefte; 25. September, 6.
November og 18. December Hefte og Kreaturer.
- Ejby**, 7. Marts og 26. September Hefte og Kreaturer.
- Glamsbjerg**, 1. Marts, 1. Maj og 9. Oktober Hefte og Kreaturer.
- Kjerteminde**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 16. Februar, 3.
Marts, 12. Juni, 13. Oktober og 21. November Hefte og Krea-
turer.
- Middelfart**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 31. Januar og 23.
Februar, 17. Marts, 4. April, 11. Juli, 20. September og 1. No-
vember Hefte og Kreaturer.
- Nørre Ubby**, 17. Maj og 29. September Hefte og Kreaturer.
- Odense**, Torvedag hver Mandag, Onsdag og Lørdag. Hver Mandag
(eller, hvis Helligdag, den paafølgende Onsdag) Marked med Hefte
og Kreaturer. 10. Juli (St. Knud) Hefte.
- Olterup Station**, 3. Maj og 11. Oktober Hefte og Kreaturer.

Sønderborg Amt.

- Brohøværk**, 17. Marts og 17. Oktober Hefte og Kreaturer.
- Egeflod**, 19. September Hefte og Kreaturer.
- Faaborg**, Torvedag hver Tirsdag, Torsdag og Lørdag; anden Tirsdag
i hver Maaned, undtagen Juni, Juli og August, med levende Krea-
turer. 25. Januar Hefte; 20. Februar, 8. Marts, 14. Juni, 2.
Oktober og 3. November Hefte og Kreaturer.
- Hasjelager**, 11. Maj og 21. September Hefte og Kreaturer.
- Marstal**, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 25. Maj og 28. Sep-
tember Hefte og Kreaturer.
- Nyborg**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Lørdag med leven-
de Kreaturer. 21. Februar og 9. Marts Hefte og Kreaturer; 11.
Juli Hefte; 12. Oktober og 9. November Hefte og Kreaturer.
- Ringe**, 16. Marts, 31. Maj, 3. Oktober og 8. November Hefte og
Kreaturer.
- Rudkjøbing**, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag. 15. Marts, 15. Juni
og 10. November Hefte og Kreaturer.
- Sønderborg**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Onsdag med le-
vende Kreaturer. 10. Januar, 14. og 28. Februar, 14. Marts,
16. Maj, 19. Juli, 10. Oktober, 2. og 22. November Hefte og
Kreaturer.
- Veststøbing**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; anden Tirsdag i
hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 2. Marts, 17.
Juli og 4. Oktober Hefte og Kreaturer.
- Ørbæk**, 7. Juli Hefte og Kreaturer.

Inland.

Hjørring Amt.

- Aalbæk**, 17. August Faar og Lam, 1. Oktober Heste og Kreaturer.
- Usaa**, 23. April og 6. Oktober Heste og Kreaturer.
- Agersted**, 6. April og 26. September Heste og Kreaturer.
- Brønderslev**, hver Mandag, hele Aaret Marked med Kreaturer; 2. Mandag i hver Maaned (i September den 1. Mandag) Heste.
- Dronninglund**, 20. April og 1. Oktober Heste og Kreaturer.
- Dnhvad St.**, 23. April, 1. September og 10. Oktober Heste og Kreaturer.
- Flaenstjold**, 13. April, 10. September og 2. November Heste og Kreaturer.
- Frederikshavn**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, fra Oktober til Jul hver Lørdag med levende Kreaturer. 15. Januar, 12. April, 24. September og 11. Oktober Heste og Kreaturer.
- Halorimmen**, 16. April og 29. September Heste og Kreaturer.
- Hjallerup**, 25. Januar, 22. Februar, 22. Marts, 26. April, 1., 2. og 23. Juni, 26. Juli, 24. August, 27. September, 25. Oktober, 22. November og 27. December Heste og Kreaturer.
- Hjørring**, Torvedag hver Lørdag; i November og December tillige hver Onsdag. Hver Onsdag, hele Aaret Marked med Kreaturer; 17. Januar Heste; 3. Marts og 6. April Heste og Kreaturer; 29. Maj og 28. Juni Heste; 22. September og 20. Oktober Heste og Kreaturer.
- Jerslev**, 21. April og 22. September Heste og Kreaturer.
- Jetsmark**, se Pandrup.
- Læsø**, 7. April og 7. September Heste og Kreaturer.
- Løkken**, 9. April og 5. Oktober Heste og Kreaturer.
- Løkkensvej Kro**, 20. September Heste og Kreaturer.
- Nørre Saltum**, 23. Marts Heste og Kreaturer.
- Pandrup** (forh. Jetsmark), 5. April og 27. September Heste og Kreaturer.
- Sindal**, 19. Februar, 16. Marts, 29. April, 23. Juli, 21. September, 19. Oktober og 26. November Heste og Kreaturer.
- Stovsgaard Station**, 23. Marts 29. Juni og 6. September Heste og Kreaturer.
- Sæby**, Torvedag hver Lørdag. 4. April, 17. September og 8. Oktober Heste og Kreaturer.
- Thiele**, se Vester Hjermitslev.
- Tværsted**, 15. September Heste og Kreaturer.
- Vester Hjermitslev** (forh. Thiele), 14. April Heste og Kreaturer.
- Vraa Station**, 17. April og 14. September Heste og Kreaturer.
- Østervraa**, 1. Februar, 1. Marts, 5. April, 3. Maj, 5. Juli, 30. August, 4. Oktober og 1. November Heste og Kreaturer.

Aalborg Amt.

- Aabnbro**, 6. April, 17. Maj, 13. September og 12. Oktober Heste og Kreaturer.
- Aalborg**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Tirsdag Marked med Kreaturer. 19. Januar og 16. Februar Heste; 6. Marts og 12. December Heste og Kreaturer.
- Aars**, 3. Februar, 9. April, 28. Maj, 5. og 27. September samt 2. November Heste og Kreaturer.
- Arden**, 2. Maj og 18. Oktober Heste og Kreaturer.
- Bælum**, 14. Marts og 13. Oktober Heste og Kreaturer.
- Farsø**, 24. Marts og 12. September Heste og Kreaturer.
- Gudumholm**, 6. April og 24. September Heste og Kreaturer.
- Had Sund**, 7. Februar, 4. April, 7. Maj, 12. Juli, 6. September og 3. Oktober Heste og Kreaturer.
- Hals**, 24. September Heste og Kreaturer.
- Hvalpsund**, 9. Maj og 5. Oktober Heste og Kreaturer.
- Cogstø**, Torvedag hver Lørdag; sidste Tirsdag i hver Maaned Torvedag med levende Kreaturer. 7. April, 18. Juli, 15. September, 15. Oktober og 19. November Heste og Kreaturer.
- Nibe**, Torvedag hver Mandag og Fredag, anden og tredie Mandag i hver Maaned med levende Kreaturer. 20. Januar, 12. Marts, 5. Maj, 22. Juni, 8. September, 6. Oktober og 3. November Heste og Kreaturer.
- Nørre Sundby**, Torvedag hver Onsdag og Lørdag; hver Tirsdag fra Oktober til Fastelavn Torvedag med Kreaturer. 18. Januar Heste og Kreaturer; 15. Februar Heste; 5. Marts, 21. April og 5. Oktober Heste og Kreaturer.
- Skjörping**, 10. Januar, 8. Februar, 7. Marts, 11. April, 9. Maj, 14. Juni, 4. Juli, 19. September, 17. Oktober, 8. November og 6. December Heste og Kreaturer.
- Ulstrup**, (Hornum Station), 6. Januar, 10. Marts, 4. Maj, 2. Juli, 17. September, 22. Oktober og 1. December Heste og Kreaturer. September Heste og Kreaturer.
- Vegger St.**, 21. Marts og 27. August Heste og Kreaturer.
- Vester Hasing**, 28. Marts og 12. September Heste og Kreaturer.

Thisted Amt.

- Fjerritslev**, 15. Januar, 10. Februar, 4. April, 23. Juni, 7. September, 13. Oktober, 10. November og 8. December Heste og Kreaturer.
- Frøstrup St.**, 26. Marts, 5. Maj, 30. Juni, 27. August, 24. September og 17. November Heste og Kreaturer.
- Hurup**, 19. Februar og 26. April Heste og Kreaturer; 4. Juni Heste, 1. September og Kreaturer.
- Hvidbjerg**, 17. April og 29. September Heste og Kreaturer.
- Hørdum**, 19. April og 27. September Heste og Kreaturer.

Nyfjølning, Torvedag hver Lørdag, hver anden Lørdag mellem Mikfelsesdag og Jul med levende Kreaturer 6. Januar, 14. Februar, 13. Marts og 9. April Hefte og Kreaturer; 6. Juni Hefte; 21. Juli, 22. September og 12. Oktober Hefte og Kreaturer.

Thisted, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 8. Januar Hefte og Kreaturer; 20. Februar Hefte; 12. Marts, 11. April og 7. Maj Hefte og Kreaturer; 7. Juni Hefte og Uld; 9. Juli, 4. og 28. September samt 10. Oktober Hefte og Kreaturer.

Vesløs Station, 19. Juli og 14. September Hefte og Kreaturer.

Vilsvund, 10. April, 20. Juli og 21. September Hefte og Kreaturer.

Viborg Amt.

Valefrup, 11. Januar, 15. Marts, 20. April, 20. Juli, 13. September og 21. November Hefte og Kreaturer.

Ans, 14. Maj og 8. Oktober Hefte og Kreaturer.

Bjerringbro Station, første Lørdag i hver Maaaned Marked med Hefte og Kreaturer.

Durup, 19. April og 20. September Hefte og Kreaturer.

Hammershøj, 15. Marts, 1. Maj, 3. September og 18. Oktober Hefte og Kreaturer.

Karup, 20. April og 14. September Hefte og Kreaturer.

Kjellerup, 4. Fredag i hver Maaaned Hefte og Kreaturer.

Knudstrup, 28. Juni Hefte og Kreaturer.

Møldrup Station, 22. Februar, 11. April, 7. September og 19. November Hefte og Kreaturer.

Roslev, 8. Maj og 11. Oktober Hefte og Kreaturer.

Rødkjærbro, 25. April og 21. September Hefte og Kreaturer.

Skals, 13. April og 22. September Hefte og Kreaturer.

Skive, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. 2. og 23. Januar, 27. Februar, 10. April og 11. Maj Hefte og Kreaturer; 7. Juni Hefte; 23. Juli, 8. September, 1. Oktober og 15. November Hefte og Kreaturer.

Stoholm, 15. Maj og 19. September Hefte og Kreaturer.

Ulstrup Station, 16. Maj og 18. September Hefte og Kreaturer.

Viborg, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, sidste Lørdag i hver Maaaned og fra Mikfelsesdag til Jul hver Lørdag med levende Kreaturer. 3. Januar Hefte; 24. Januar, 15. Februar, 9. Marts, 14. og 28. April, 26. Maj, 30. Juni (Snapstingsmarked), 24. Juli, 25. August, 24. og 25. September (Toftemarked), 20. Oktober, 24. November og 14. December Hefte og Kreaturer.

Randers Amt.

Ullingaebro, 31. Januar, 22. Marts, 1. Maj, 6. Juni, 18. Juli, 30. August, 11. Oktober og 13. December Hefte og Kreaturer.

Faarup, 19. April og 4. September Hefte og Kreaturer.

Gjerlev, 30. April og 5. Oktober Hefte og Kreaturer.

Glæsborg, 1. Februar, 17. April, 19. Juli og 27. September Heste og Kreaturer.

Grenaa, Torvedag hver Lørdag. 19. Januar, 2. Marts, 14. April, 26. Maj, 5. Juli, 18. August, 28. September, 2. og 30. November Heste og Kreaturer.

Haandal, 2. Lørdag i hver Maaned Marked med Kreaturer og Spin.
Hobro, Torvedag hver Fredag. 12. Januar, 9. Februar, 8. Marts, 12. April, 11. Maj, 15. Juni, 5. Juli, 10. August, 20. og 21. September, 19. Oktober, 9. November og 7. December Heste og Kreaturer.

Kolind Station, anden Onsdag hver Maaned undtagen April, August og Oktober, 25. April, 29. August, 24. Oktober Heste og Kreaturer.

Mariager, Torvedag første og tredje Lørdag i hver Maaned med Kreaturer, 21. Februar, 10. Juli, 4. Oktober og 7. November Heste og Kreaturer.

Mørke, 8. Maj og 18. Oktober Heste og Kreaturer.

Ny Løsten Station, første Onsdag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Randers, Torvedag hver Onsdag og Lørdag, sidste Dag med Kreaturer. 4., 5., 26. og 27. Januar, 17. og 24. Februar samt 10. Marts Heste; 17. Marts, 6. April og 5. Maj Heste og Kreaturer; 18. og 19. Juni Uld; 6. og 7. Juli Heste; 7., 8. og 29. September, 27. Oktober, 10. November og 14. December Heste og Kreaturer.

Rnom, 22. Januar og 17. Oktober Heste og Kreaturer.

Rønne, 9. Marts, 17. September og 19. November Heste og Kreaturer.

Sjælbros Kro, 23. Februar. 19. April, 15. Maj og 25. Oktober Heste og Kreaturer.

Torup Pakhus, 17. Maj, 13. Juli og 15. September Heste og Kreaturer.

Trustrup Station, 24. Januar, 21. Marts, 11. April, 3. Maj, 8. August, 10. Oktober og 22. November Heste og Kreaturer.

Uebelstoft, 20. Januar, 8. Marts, 28. Juni og 20. September Heste og Kreaturer.

Århus Amt.

Århus, Tirsdag Marked med Kreaturer paa Kvægtorvet. Lørdag almindelig Torvedag med Landbrugsprodukter paa Byens Torve. 6. og 29. Januar, 19. Februar, 5., 12., og 19. Marts Heste; 3. April, 7. Maj, 9. Juli, 16. Oktober og 15. December Heste og Kreaturer.

Bryrup, 9. Maj og 19. September Heste og Kreaturer.

Brædstrup, 29. Januar, 5. Maj, 21. Juli og 19. Oktober Heste og Kreaturer.

Ejstrupholm, 1. Maj, 26. Juli og 20. September Heste og Kreaturer.

Faarvang Station, (forhen Trustrup), 16. Marts 9. Maj, 14. September og 21. November Heste og Kreaturer.

Hadsten, 3. Mandag i hver Maaned Marked med Heste og Kreaturer.

Hammel, sidste Torsdag i hver Maaned Heste og Kreaturer.
Horsens, Torvedag hver Onsdag og hvor Lørdag. Hver Onsdag Marked med levende Kreaturer, 9. og 31. Januar, 21. Februar samt 7. Marts Heste, 14. og 21. Marts, 4. og 30. April, 11. og 12. Juni, 31. Juli, 28. September, 24. Oktober Heste og Kreaturer.
Hovedgaard St., 24. April og 25. September Heste og Kreaturer.
Høver Kro, 15. Marts, 30. April, 18. Juni, 6. August, 24. September og 15. November Heste og Kreaturer.
Laasby, 9. Februar og 5. Juli Heste og Kreaturer.
Ny Solbjerg Kro, 23. April og 22. Oktober Heste og Kreaturer.
Nørre Snede, 13. April, 13. Juli og 30. Oktober Heste og Kreaturer.
Odder, 3. Januar, 16. Februar, 23. Marts, 28. April, 27. Juli, 14. September og 16. November Heste og Kreaturer.
Ry, 18. April, 15. Maj, 6. September og 17. Oktober Heste og Kreaturer.
Salten, 10. Juli Heste og Kreaturer.
Silleborg, Torvedag hver Lørdag. 3. Februar, 10. Marts, 7. April, 7. Maj, 8. Juni, 11. Juli, 27. September, 22. Oktober, 22. November og 20. December Heste og Kreaturer.
Skanderborg, Torvedag hver Fredag, første Fredag i hver Maaned samt alle Fredag i Fasten og fra 1. November til Jul med levende Kreaturer; 8. og 30. Januar, 20. Februar samt 6. og 13. Marts Heste; 20. Marts, 16. Maj, 9. Juni, 30. Juli, 11. September og 23. Oktober Heste og Kreaturer.
Truust, se Faarvang Station.
Torring, 19. Februar, 6. April, 8. Maj, 17. Juli, 4. Oktober og 4. December Heste og Kreaturer.
Østbirk, 25. April og 2. Oktober Heste og Kreaturer.

Bejle Amt.

Brande, 17. Februar, 28. Marts, 8. Maj, 27. Juli, 21. September og 16. November Heste og Kreaturer.
Bredsten, 7. Maj og 10. September Heste og Kreaturer.
Børkop, 13. April, 13. Juli, 5. Oktober og 7. December Heste og Kreaturer.
Egtved, 30. April og 4. Oktober Heste og Kreaturer.
Filskov, 19. Maj og 18. August Heste og Kreaturer.
Fredericia, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. 1. Marts, 2. Maj, 12. Juli og 16. November Heste og Kreaturer.
Gadbjerg, 18. Maj og 12. Oktober Heste og Kreaturer.
Give, 16. Februar, 13. Marts, 26. April, 6. Juli, 7. September, 25. Oktober og 15. November Heste og Kreaturer.
Gravens, 19. April og 27. September Heste og Kreaturer.
Hornshøj, 23. April og 26. September Heste og Kreaturer.
Jellinge, 11. Maj og 25. September Heste og Kreaturer.
Kolding, Torvedag hver Tirsdag og Fredag. Hver Tirsdag Marked

med Kreaturer. 11. Januar, 2. og 23. Februar samt 9. Marts Hefte; 16. og 23. Marts, 26. April, 5. Maj, 18. Juli, 15. September og 12. Oktober Hefte og Kreaturer.

Cosning, 26. April og 1. Oktober Hefte og Kreaturer.

Sønder Omme, 26. Marts, 17. Maj, 23. Juli og 22. Oktober Hefte og Kreaturer.

Thyregod, 4. Maj og 11. Oktober Hefte og Kreaturer.

Uldum, 24. April og 27. September Hefte og Kreaturer.

Vandel, 25. Maj og 15. Oktober Hefte og Kreaturer.

Vejle, Torvedag hver Onsdag og Lørdag. Hver Lørdag Eksporthandel med Kreaturer. 10. Januar, 1. og 22. Februar, 8., 15. og 22. Marts, 5. April, 1. Maj, 13. Juni, 29. September og 26. Oktober Hefte.

Ringkjøbing Amt.

Aulum, 20. April og 29. September, Hefte og Kreaturer.

Bording Station, 24. April og 29. Oktober Hefte og Kreaturer.

Bækmarksbro, 18. April og 3. Oktober Hefte og Kreaturer.

Dalager, 11. April og 30. August Hefte og Kreaturer.

Haderup, 12. Marts, 4. Juni og 17. September Hefte og Kreaturer.

Herning, Torvedag hver Fredag. 10. Januar, 2. Februar, 3. Marts, 10. April, 12. Maj, 29. Juni, 21. Juli, 31. August, 6. Oktober, 2. November og 12. December Hefte og Kreaturer.

Holstebro, Torvedag hver Tirsdag og Lørdag, hver anden Tirsdag fra anden Tirsdag efter Oktobermarkedet indtil Jul med Kreaturer. 3 Kreatureksportfaldene hver Mandag Kreaturer. 9. Januar Hefte og Kreaturer; 10. Februar Hefte; 14. Marts, 21. April, 5. Maj, 9. Juni, 25. Juli, 10. September, 4. Oktober og 17. November Hefte og Kreaturer.

Ikast, 11. Maj, og 19. September Hefte og Kreaturer.

Kibæk, 9. Maj, 26. September og 6. November Hefte og Kreaturer.

Lemvig, Torvedag hver Lørdag. 26. Marts, 8. Juni, 27. August, 2. Oktober og 16. November Hefte og Kreaturer.

Ramme, 28. August Hefte og Kreaturer.

Ringkjøbing, Torvedag hver Lørdag. 30. Januar Hefte; 26. April, 26. Juli, 28. August og 8. Oktober Hefte og Kreaturer.

Simmeltjær, 11. Maj og 12. Oktober Hefte og Kreaturer.

Skjern, 8. Februar og 12. Marts Hefte og Kreaturer; 28. Juli Hefte; 13. November Hefte og Kreaturer.

Spjald Station, 4. Maj og 1. Oktober Hefte og Kreaturer.

Struer, 5. Januar, 28. Marts, 14. Juli, 7. September og 10. November Hefte og Kreaturer.

Sønder Felding, 28. April og 29. September Hefte og Kreaturer.

Tarm, 30. April, 12. September og 9. Oktober Hefte og Kreaturer.

Tim, 14. April (særlig Hefte), 12. November Hefte og Kreaturer.

Troldhede, 31. Januar, 16. Maj og 4. Oktober Hefte og Kreaturer.

Ulfkjær, 25. April, 29. August og 18. Oktober Hefte og Kreaturer.
Vemb, 13. Marts og 8. September Hefte og Kreaturer.
Videbæk, 24. Februar, 28. April, 30. Juni, 25. August og 20. Oktober Hefte og Kreaturer.
Vildbjerg, 3. Maj og 15. September Hefte og Kreaturer.
Vinderup, 9. Februar, 24. Marts, 1. Maj, 21. Juli, 3. Oktober og 16. November Hefte og Kreaturer.

Ribe Amt.

Ågerbæk, 16. April og 5. Oktober Hefte og Kreaturer.
Ånsager, 5. Maj og 6. Oktober Hefte og Kreaturer.
Billund, 13. April og 13. September Hefte og Kreaturer.
Bramminge, 24. Marts, 18. April, 28. Juli, 18. September og 8. Oktober Hefte og Kreaturer.
Brørup, 3. Marts, 3. Maj og 27. September Hefte og Kreaturer.
Bæffe, 9. Maj og 14. September Hefte og Kreaturer.
Esbjerg, Torvedag hver Lørdag. Hver Mandag hele Aaret Marked med Kreaturer 26. Januar, 26. April og 21. September Hefte og Kreaturer.
Feldingbro, 12. Maj og 29. September Hefte og Kreaturer.
Grindsted, 21. Maj, 4. Maj, 27. Juni, 6. September, 9. Oktober og 16. November Hefte og Kreaturer.
Holsted, 6. Januar, 12. April, 25. August og 10. November Hefte og Kreaturer.
Lunderflov, 21. April og 20. September Hefte og Kreaturer.
Nørre Nebel, 20. April og 11. September Hefte og Kreaturer.
Oksbøl, 23. April og 8. Oktober Hefte og Kreaturer.
Ribe, Torøedag hver Lørdag. 31. Januar, 5. Marts, 23. April, 1. og 14. Maj, 12. Juni, 31. Juli, 8. September, 1., 9. og 22. Oktober samt 20. November Hefte og Kreaturer.
Tistrup, 23. April og 11. September Hefte og Kreaturer.
Varde, Torøedag hver Torsdag. 1. Februar, 2. og 27. Marts, 24. April, 7. Maj, 13. Juni, 1. August, 13. September, 10. Oktober og 21. November Hefte og Kreaturer.
Vejen, 25. April, 29. Juni og 10. September Hefte og Kreaturer.
Vejrup, 17. April og 26. September Hefte og Kreaturer.
Vorbasse, 6. April og 2. August Hefte og Kreaturer.
Ølgod, 21. April, 22. August og 25. September Hefte og Kreaturer.

Torvedage.

Der afholdes Torvedage følgende Steder:

- i **Haderslev**: Mandag og Fredag,
- i **Albena**: Tirsdag og Lørdag,
- i **Sønderborg**: Onsdag og Lørdag,
- i **Tønder**: Tirsdag og Fredag,
- i **Bojens**: Fredag,
- i **Rødding**: Onsdag,
- i **Gram**: Lørdag,
- i **Skærbæk**: Lørdag,
- i **Lofthund**: Lørdag,
- i **Linglev**: Onsdag,
- i **Sels**: Lørdag,
- i **Graasten**: Torsdag,
- i **Christiansfeld**: Lørdag,
- i **Løgumkloster**: Torsdag.

HJEMMET

Danmarks populæreste
Ugeblad
faas overalt.

Indholdsfortegnelse.

	Side
Da Præsten lo. Af <i>P. Skovrøy</i>	1
„Det gaar an“, soj Spanne Præst. Af <i>Peder H. Smidt</i>	7
Trængselstider. Ved <i>P. Eliassen</i>	10
Alexander Grigorief Nekrasoff. Af <i>H. Rud</i>	32
Nogle sønderjyske Folkemelodier. Ved <i>H. Grüner Nielsen</i>	42
O awtejt. Af <i>Martin N. Hansen</i>	51
Nordborg Slots Efterskole. Af <i>K. P.</i>	52
Gravskrifter. Samlede af <i>P. Skovrøy</i>	54
Brudfærden fra Jordsand. Ved <i>P. Thimsen</i>	57
Danefæ. Af <i>M. Mackeprang</i>	62
Mettes Maands Vi's. Af <i>Martin N. Hansen</i>	71
Genføreningsstene i Sønderjylland	72
Flensborghus' Bogsamling. Af <i>M. D. Simonsen</i>	85
Rens Efterskole	89
Sønderjydsk Skoleforening. Af <i>Anders Lebeck</i>	90
Sprogforeningen. Af <i>Jakob Petersen</i>	91
Nekrologer:	
Peter Reimers. Af <i>H. P. H.</i>	93
Jørgen Rasmussen, Guderup. Af <i>Jørgen Nielsen</i>	96
N. H. Callesen. Af <i>H. P. H.</i>	97
Kresten Knudsen. Af <i>Nicolaj Svendsen</i>	99
To gamle Lærere i Bjolderup Sogn. Af <i>A. P. M.</i>	101
Hans Thomsen, Sundsmark. Af <i>Bertel Schmidt</i>	104
Fru Christine v. Brincken. Af <i>Peder H. Smidt</i>	106
Bankdirektør P. Thomsen. Af <i>J. N. Jensen</i>	107
Urmager A. J. Marcussen, Rødding. Af <i>P. Eliassen</i>	109
Knud Pedersen, Skibelund. Af <i>N. H.</i>	112

Vejen til Rigdom

gaar gennem ~~~~
Bogtrykkersværtten.

Fra Aabenraa By og Amt.

Den danske
Landmandsbank

Hypotek- og Vekselbank
Aktieselskab

Indbetalt Aktiekapital
100 Millioner Kroner.

— — Reserver — —
50 Millioner Kroner.

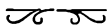

Aabenraa Afdeling.

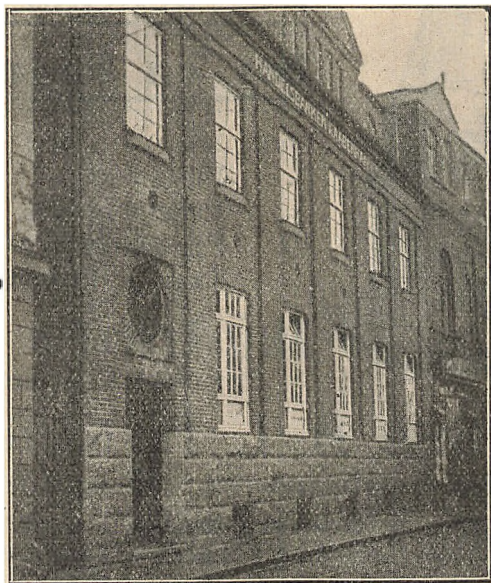
Storegade 13-16. ☉ Telefon 18 - 518.

Kontortid: Kl. 9-12 og 2-4.

Lørdag Kl. 9-1.

Alle Bankforretninger udføres.

HANDELSBANKEN AABENRAA

Filial af Aktieselskabet Københavns Handelsbank.

— Stiftet 1873. —

Kontortid: 9 - 12 og 2 - 4. Lørdag 9 - 1.

Telefoner 401 - 402 - 403

med Omstilling til samtlige Afdelinger.

Afdelinger i

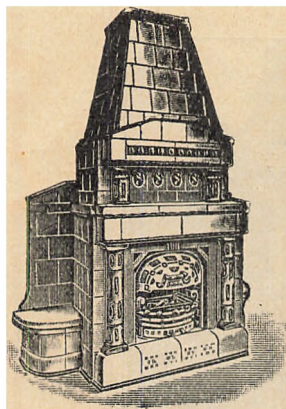
Bolderslev, Bovrup, Felsted, Hjordkær og Hellevad.

Aktiekapital og Reserver ialt 79 Mill. Kr.

tjener til Sikkerhed for Indskud.

Alle Bankforretninger udføres.

1*

De betjenes bedst hos en Fagmand!

Husk paa det, naar der købes
Flise-Ovne,
Flise-Kaminer,
Flise-Komfurer og
Transp. Flise-Ovne.

Fritz Krøner * Aabenraa.
Forstellé 8, Telefon 450.

Drik H. L. H. Kaffe

fra Cirocco Kaffebrænderiet. - En gros & en detail.

Æg betales med højeste Dagspris.
Eneste Ægexport i Aabenraa.

Hans L. Hansen, Aabenraa.

HANS BEYER - AABENRAA

Ramsherred 1. Telefon 73.

Holder stadig stort, komplet Lager i kun 1ste Klasses
Maskiner for Landbrug, og Industri.

Benzol, Olie, Remme.

H. Weber sen. - Aabenraa.

Grundlagt 1884. Mekaniker. Telefon Nr. 108.

Skrivemaskiner, Symaskiner,
Vaaben og Ammunition, Staalvarer.

Holger Fink & Comp.

Telefoner:
19 & 519.

Aabenraa.

Telegr.-Adr.:
Fink.

Til Levering fra Lager i Aabenraa eller i Vogn-
ladning direkte anbefales:

Ia. forzinkede Pandeplader Mærke „Stier“.

Fabriksmærket stemplet i hver Plade.

Jernbjælker i alle Dimensioner og Længder.

Ia. saltglasserede Rør og Krybber.

Ia. Metflacher Gulvfliser.

Ia. glasserede Vægfliser.

Drainsrør i alle Dimensioner.

Ia. Tagsten. - Facade-Sten og Bagmursten.

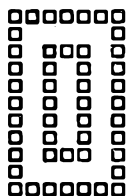
Tagpap, Kultjære, Bruntjære, Carbolineum,
Cement, Faxekalk, Cementkalk.

Rørvæv, Gibs og alle andre Bygningsartikler.

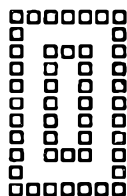
Morsø Støbegods.

„FOLKEHJEM“

Telefon 257 - AABENRAA - Telefon 257

Hotel
Restaurant
Kafé

Jørgen Hansen, Aabenraa.

Telefon 269.

Cigarer, Cigaretter, Røg-og Skraatobak

Frøkontoret,

Hans M. Michelsen, Aabenraa.

Telefon Nr. 147.

Oprettet af den nordslesvigske Frøavlerforening
i Aabenraa 1886.

Forhandler **Mark- og Roefrø**

i undersøgt Vare fra de bedste Kilder.

Moderne elektrisk Rensning.

Større Frøavl.

Lorenz Hansen jr.

Telefon 139

AABENRAA

Telefon 139

Ingen Købetvang.

Ingen Købetvang.

anbefaler sit

store Lager i

Isenkram

Glas

Porcellæn

Stentøj

Køkkenudstyr

Galanteri

Jernvinduer og

Bygningsstøbegods.

Eneudsalg og komplet stort Lager i

Kaminer - Kakkelovne

Komfurer og Vadskekedler

fra Lange & Co., Svendborg, og

Ernst Voss, Fredericia.

Besøg mit Lager. :: Ingen Købetvadg.

Anton Nielsen, Aabenraa,

Søndergade 7. — Telefon 327.

*Eneste Special-, Hvidevare- og Udstyrsforretning
paa Pladsen.*

J. Thorsmark, Urmager.

Storegade 10, Aabenraa,

anbefaler et stort og smukt Lager af alle Sorter
Lomme- og Stueure samt optiske Sager.
Reparationer udføres nøjagtig.

CHR. DAMM

Søndergade 18 i Bagbygningen. — Telefon 346.

Cykler og Reservedele
en gros og en detail.

Reparaturer udføres solidt.

Johs. Paulsen (D. Damm's Eftflg.)

Telefon 50. **AABENRAA.** Telefon 50.

Eneudsalg af de berømte

**Vejle Komfurer, Salonovne, Regulerovne, Røgfor-
brændere, Døgnbrændere og emailerede Komfurer.**

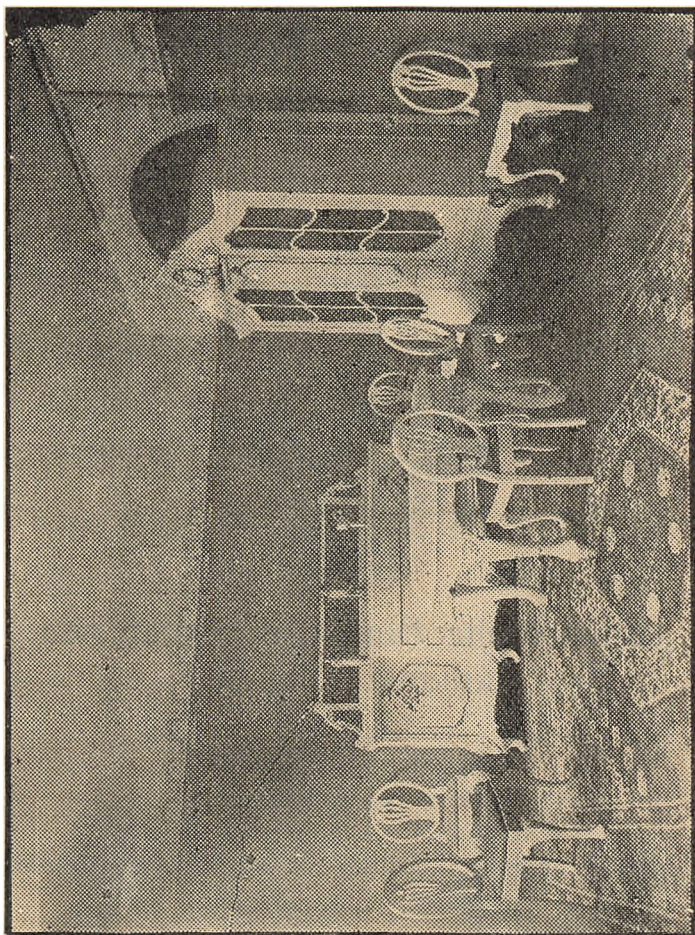
F. Sørensen's Boghandel og Bogbinderi

Telefon 69. **AABENRAA.** Telefon 69.

Stort Udvalg i dansk Literatur og dansk Kunst.

Bøger indbindes solidt og billigt.

Billeder indrammes.

Chr. Metz's Efterfølger
Nørreport :-: Telefon 227 :-: Aabenraa

A. L. Johansen & Søns Møbler

ere landskendte ved den solide, haandværksmæssige og stilfulde Udførelse.
vi særlig giver vore Møbler, hvorved vi vinder vore Kunders Tilfredshed.

Vi fører kun danske Møbler og til rimelige Priser.

Specialitet: Møbler i dansk Empire- og Chr. VIII's Stil.

Kolding: Jernbanegade 18. * Aabenraa: Nørreport 10. Chr. Metz's Eff.

Den Nordslesvigske Folkebank ◦ Aabenraa

..... Aktieselskab .....

Stiftet 1872

Telefon
Nr. 6 og 7.

Telegram-

Adresse:
„Folkebanken“

Udfører alle Bankforretninger paa
kulante Vilkaar.

Indskud modtages til Forrentning.

Diskontering af Veksler.

Udlaan paa Kassekredit.

Ordning af Kreditforeningslaan

Køb og Salg af Værdipapirer og fremmed Valuta.

Inkasso. – Boxafdeling.

Afdelinger:

Broager	Telefon	8	•••••	Hellevad	Telefon 13
Bolderslev	„	4	•••••	Hjordkær	„ 21
Bovrup	„ Varnæs	46	•••••	Rødekro	„ 16
Felsted	„	29	•••••	Varnæs	„ 45

Carl Hass, Handelsgartneriet „Nizza“

Nørreport. ∴ Aabenraa. ∴ Telefon 104.

Frø, Planter, Frugttræer og stedsgrønne Træer, Roser og Pottplanter, Kranse og Buketter.

Hans Danielsen, Aabenraa,

Storegade 35 — Telefon 72

anbefaler sin

Kolonial-, Vin-, Korn-, Foderstof- og Frøforretning.

Lager af kunstig Gødning til Fabrikspriser.

Staldplads til 30 Heste. — Billig og reel Betjening tilsikres.

Grundlagt 1829. **Chr. Askov, Aabenraa** Vestergade 17.

Skræderforretning for Damer og Herrer

Stort Udvalg af alle Slags Stoffer, passende for enhver Aarstid. * * For god Pasning og flot Snit garanteres.

HARALD BOBOJESSEN

Bog-, Papir- og Kunsthandel

Telefon 352 ∞ Ramsherred 44 ∞ Telefon 352

AABENRAA

Dansk Literatur. Danske Skolebøger.

C. Møller, Urmager og Optikus

Aabenraa, Ramsherred 24.

Stempler

leveres fra 1ste Kl.s dansk Firma i hvilkensomhelst Udstyrelse af Typograf Boldt, „Hejmdal“, Aabenraa.

Hans Callesen * Aabenraa

Specialitet: Vinduesglas

Eneste Specialforretning i Nordslesvig

C. C. Rode, Guldsmed, Aabenraa.

Storegade 28. ** Telefon 260.

Stort Lager i Guld- og Sølvvarer, Alfenide- og Nikkelvarer.

C. F. Rosenvold

Største Sadelmagerforretning i Aabenraa.

Søndergade 6.

Telefon 116.

Hans Weber jun., Aabenraa.

Cykle- og Motorcyklehandel.

— Telefon 178. —

Stort Lager i Cykler, Cykledele og Gummi.

Reparaturer udføres til moderate Priser.

„CIMBRIA“

AABENRAA ∞ Aktie-Selskab ∞ AABENRAA

Tømmerhandel og Kalkbrænderi

R/S Sønderjydsk Frøforsyning

Kontor
Lager
Renseri

Frøavl og Frøhandel
A a b e n r a a

Klinkbjerg 1
Telefon 47

Antager **Avlere af Roe- og Græstrø.**
Fordelagtige Vilkaar.

Sælger **Markfrø og Sædekorn**
af de bedste i Forsøgene fastslaaede Sorter og Stammer.

Samtlige Leveringer underkastes
Statsfrøkontrollens selvvirkende Kontrol.

Billigste Indkøbsted

TOURNOUWBSOWWRRHMI i R-SSWSSWSSWSSWSSWSSW
Drivremme og Olie,
Transportspande og Malke-
spande, Mælkesier og Bunde
en gros & en detail

Sønderjydsk Mejeriforretning

Indeh. P. Petersen.

Søndertorv ☉ AABENRAA ☉ Telefon 87

Schous Sæbehus

(Indeh. Sønnich Sønnichsen)

anbefaler

Toilet- og Husholdningsæber

Kæmpe-Udvalg, absolut billigste Priser.

— Direkte Udsalg fra Schous landskendte Fabriker. —

Rams herred **S. P. Ewald, Aabenraa** Rams herred

Jern- og Kortevarer.

Eneudsalg af Anker Heegaard's
Støbegods.

Pumper og Vandledningsrør.

HEJMDALS TRYKKERI

TELEFON 32 AABENRAA TELEFON 32

som er forsynet med de nyeste Maskiner og moderne Skrifter, leverer alle Slags —

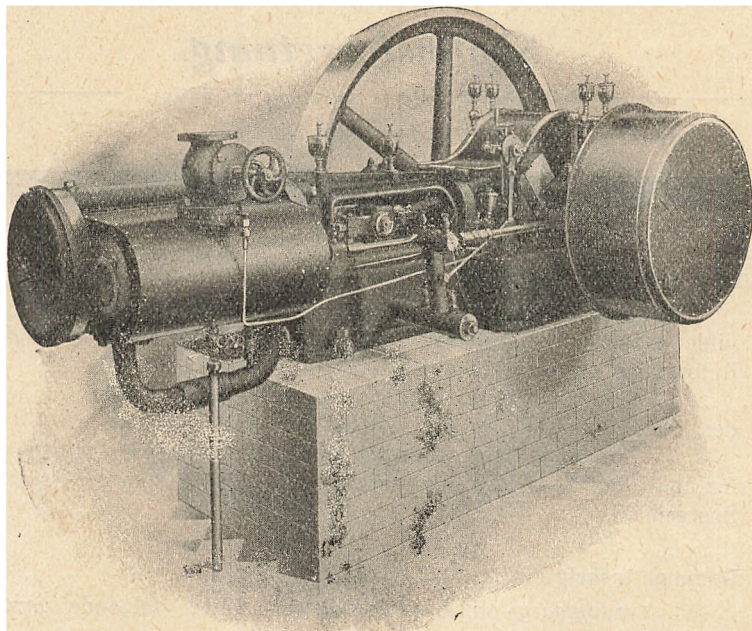
TRYKSAGER

..... som .....

Kataloger - Programmer - Plakater - Kontrolforeningsskemaer
Medlemskort - Brevpapir - Konvolutter etc. i korrekt og smagfuld Udførelse til moderate Priser

Nutidens Mejeri-Dampmaskine med Stempelglider og Akselregulator

Fischer's Maskinfabrik

Grundlagt 1874. AABENRAA. Grundlagt 1874.
Telefoner 124 og 97. ∴. Telegr.-Adr.: *Maskinfischer*.

Th. Jacobsen, Aabenraa,
Farveri og kemisk Tøjrensning.

Arbejdet udførès i eget Værksted.

Salg af Tvist, Hørgarn, Uldgarn

∞∞∞ og solide Klædevarer. ∞∞∞

C. ØDIS, RØDEKRO,

anbefaler sin

Skotøjsforretning.

Reparaturer udføres solidt og prisbilligt.

Værksted med elektrisk Drift.

Han sad i en Birkelund og skar Ris.

En Mand, der var i Selskab sammen med Morten Luther, vilde prøve, om han kunde have lidt Løjer med den bekendte Reformator og have ham til bedste. Derfor spurgte han:

— Sig mig, kære Doktor, hvad bestilte Vorherre i hele den lange Evighed, før han skabte Verden?

— Det skal jeg saamænd sige Dem, svarede Luther roligt, han sad i en Birkelund og skar Ris til dem, som gør dumme Spørgsmaal.

Gammel Inskription.

I Vordingdorg-Musæets Bondestue findes følgende gamle interessante Inskription:

Tro ikke Hører
ælsk alt Seer
gør vad vil
Tolk du ved.

Ved første Øjekast synes der ikke at være nogen særlig Mening i denne Inskription, men ved en nærmere Sammenstilling af Ordene, særlig ved Benyttelsen af de midterste Ord, viser det sig, at den indeholder flere gyldne Sandhedsord.

Inskriptionen læses saaledes:

Tro ikke alt, hvad du hører,
elsk ikke alt, hvad du ser,
gør ikke alt, hvad du vil,
Tolk ikke alt, hvad du ved.

SCHMIDT & TORP,

..... HJORDKÆR ST. .....

anbefaler alle Slags

Foderstoffer og Kunstgødning.

:-: Korn købes til højeste Dagspris. :-:

GRAASTEN BANK

TELEFON NR. 125 og 145

med Afdelinger i Bov ved Nørre-
smødeby, Holbøl og Ullerup

udfører alle alminde-
lige Bankforretninger.

HANS LORENZEN,

Telefon 116.

GRAASTEN.

Telefon 116.

Distriktsforstander for Husmandsbrandkassen.

Repræsentant for Husmandshypothekforeningen.

Klasselotteri-Kollektion.

Telf. 97.

J. Hollesen, Graasten.

Telf. 97.

Stueure * Lommeure * Guld- og Sølvvarer
Briller og Barometre.

Reparaturer solidt og billigt.

A. D I E M E R

FORRETNINGSFØRER

Ejendomshandel

Hypotheklaan

Inkasso

G R A A S T E N

H. Jacobsen, Skræddermester,

Graasten.

Skrædderforretning for Herrer.

Stort Udvalg af
alle Slags Stoffer.

For god Pasning og flot Snit garanteres.

GRAASTEN BOGTRYKKERI

Telefon 43

A. RITSCHER

Telefon 43

anbefaler sig med alt til Faget
henhørende i smuk og korrekt
Udførelse til moderate Priser

R. Rasmussen, Graasten.

Telefon 31.

*Cykler - Symaskiner
Tilbehør - Reparation*

Løgumkloster.

HOTEL ST. HAMBORG

TELEFON 26

TELEFON 26

Byens største og bedste Hotel,
gode Værelser, billige Priser,
stor Staldplads, Bilgarage.

D.M.F.

R. MORTENSEN

D.M.F.

Carsten Hansen, Løgumkloster.

Telefon Nr. 28.

Storegade.

Telefon Nr. 28.

Anbefaler sit velassorterede Lager i:
Porcellæn-, Fajance-, Glas- og Emaillé-Varer.
Galanteri og Kortevarer.
Tobak, Cigarer og Cigaretter.
Vaaben og Ammunition.
Lædervarer, Haarpynt, Bijouterie osv.
altid billigst.

CAFÉ SCHAU

SLOTSGADE

Hyggelige Lokaler. ∴ 1ste Kl. Bagværk.

Leonhard Hansens Enkes Gæstgivergaard.

Hyggelige Lokaler.

God Staldplads.

Brodersens Gæstgivergaard

(St. Tønder).

Hyggelige Lokaler. God Staldplads.

—≡≡≡ Husk ≡≡≡—

Mellemgades Frugt- & Grønthandel.

Ost- & Paalægsforretning.

Hanne Tychsen.

H. M. Hansen, Løgumkloster.

Telefon 4. Blandet-Forretning. Telefon 4.

Kolonialvarer, Delikatesser, Vin og Spirituosa.

Jernvarer, Stentøj, Emaillevarer, Glas & Porcellæn.

Manufaktur & Modevarer, Konfektion.

Foderstoffer, Kul, Koks, Briketter & Kunstgødning.

Telefon 24. **CHR. HOMILIUS** Telefon 24.

LØGUMKLOSTER.

Specialforretning i Bygningsartikler.

Støbegods

Ovne, Kaminer, Komfurer etc. samt Bygningsstøbegods
fra **N. A. Christensen & Co. A/S., Nykøbing M.,** og
C. M. Hess' Fabrikker, Vejle.

Monier & Cementvarer.

Gæstgiveriet „Postgaarden“

med gode Fremmedværelser
anbefales.

M. P. JEPSEN.

Husk, at De hos

BLAABJERG

faar de bedste Varer til rimelige Priser,
specielt **Kaffe.**

Telefon 95. ===== Telefon 95.

Vognfabrik. - Chr. Madsen.

Indehaver: Anton Madsen, Løgumkloster. ∴ Telefon 42.

Smukt Udvalg i moderne Vogne, Jumber og Gigger.
Prima Gummi paalægges under Garanti.

A. Haase og Sønner, Løgumkloster.

Telefon 12. **Garveri & Læderhandel.** Telefon 12.

Stort Lager af Læder

til Skomager- og Sadelmagerbrug samt Skomagerartikler.

Tinglev.

J. H. Weibek, Tinglev.

- Telefon 7. -

Trælsthhandel og Bygningsartikler.
Kul, Kunstgødning, Markfrø, Landbrugsmaskiner.
Cementfabrik.

Johs. Hansens Enke, Tinglev,

anbefaler sit store Lager af alle Slags

MØBLER ∴ SELETØJ

Eget Reparatur- og Polsterværksted.

Opmærksom Betjening.

Th. Th. Nielsen, Tinglev.

- Telefon 5. -

Bankkonto: Tønder Landmandsbank.

**Kunstgødning, Korn og Foderstoffer,
Kulhandel.**

Urmager Boy Boysen,

Tinglev.

Stort Lager i

Ure, Guld- og Sølvvarer.

Optiske Artikler.

Nis Nissen, Tinglev,
Telefon 22. anbefaler Telefon 22.
statsautoriseret og kontrolleret
Kløver-, Græs- og Roefrø.

Landbohjemmet, Tinglev,

anbefales herved paa det bedste.

..... Opmærksom Betjening. ....

**MAGASIN
DU
NORD**

Indehaver: Thiel Juncker.

Telefon 40. **TINGLEV.** Telefon 40.

Altid største Udvalg i solide Manufakturvarer.

~ Modepynt. ~

- Den gamle Kone, der efterser, om der er „døde“ i Avisen:
— Lever den gamle Sørine Mikkelsen endnu?
— Ja, det gør hun.
— Naa, saa er det altsaa hende, der er død!

Fra Sønderborg By og Amt.

Køb kun

Det bedste Frø

Roefrø - Kløverfrø
Græsfrø og Sædekorn

faas til moderate Priser hos

ALSISK FRØAVL

Andelsselskab.

Telf. 18. SØNDERBORG. Telf. 18.

Alle vore Frøforsendelser til Foraaret staar
under selvvirkende Kontrol af Statsfrøkontrollen
i København.

Paalidelige Avlere antages.

AXEL HELMER - SØNDERBORG

Telefon 77

Isenkram,

Telefon 77

Husholdningsartikler, Værktøj,

Olie og tekn. Artikler.

Vejle Støbegods.

Manufaktur-Varehuset

J. H. KOCK

○○○○○○○○ Søndersborg. ○○○○○○○○

Manufaktur - Uldvarer

Hvidevarer - Senge

Brok & Co., Sønderborg.

— Telefon 151. —

Byggematerialer.

Eneforhandler af

Ægte Metflacher Gulv- og Vægfliser.

Ingen taber

ved at handle hos

HANS HANSEN

Telefon 113. Perlegade 23.

Sønderborg.

**Manufaktur.
Konfektion.**

P. H. Stuhr, Sønderborg.

Perlegade 21.

Cykler, Sy- og Skrivemaskiner,

Telefon 386.

Automobiler.

Telefon 386.

Benzin, Benzol, Olie o. s. v.

Reparaturværksted.

J. Staugaard, Sønderborg.

Telefon 299.

Mekaniker.

Jernbanegade 8.

En gros.

En detail.

Cykler - Symaskiner - Automobiler

Alsia- og Korea-Cykler. - Pfaff og Alsia Symaskiner.

Garage.

Reparatur-Værksted.

Gummi.

Aabne og lukkede Leje-Automobiler.

JØRGEN OTSENS BOG- & AKCIDENSTRYKKERI

TELEFON
□ 69 □

SØNDERBORG
JERNBANEGADE 14

TELEFON
□ 69 □

De køber billigst

Manufakturvarer og Konfektion

hos

Peter Olufsen, Sønderborg.

Perlegade 16. — Telefon 248.

H. Martens, Skomagerforretning,

Sønderborg, Perlegade 48.

Al Slags Skotøj til Damer, Herrer og Børn anbefales.
Bestillinger efter Maal.

Reparationer udføres solidt og godt.

Holger Hollesen, Sønderborg.

Perlegade 31.

Telefon 204.

Specialforretning i

Herre- og Dreng-Garderobe,

færdig og efter Maal.

Gæstgivergaarden „Sønderjylland“

Telefon 106.

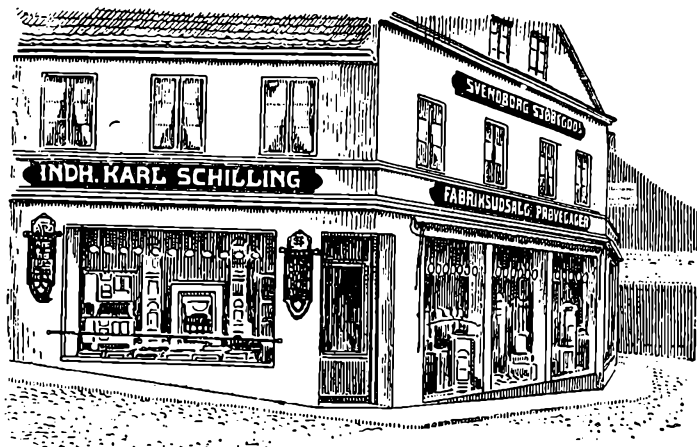
Telefon 106.

Skal Kærlighed Dem Lykke bringe,
Køb Holger Hansen's Forlovelsesringe.

Holger Hansen, Guldsmed og Gravør.

Storegade 45. Sønderborg. Telefon 274.

KARL SCHILLING, SØNDERBORG.

Store Raadhusgade.

Telefon 395.

Øvne, Komfurer, Vaskekedler, Bygnings-Støbegods, Hus- og Køkkenudstyr. Læg Mærke til Vinduesudstillingen! Overbevis Dem om, at Priserne er enestaaende billige!

„Sønderborghus“

Løngang 1.

Telefon 56.

Det
bekendte
Mærke

„Pe Ka“

faas overalt
stedse i frisk
Kvalitet

Margarinefabriken „BONA“ A/S

tidligere Firmanavn: P. Knarhøjs Margarinefabrik.

Telefon 62.

Telefon 62.

MAGASIN DU NORD

er Skandinaviens største Manufakturforretning.

Indehaver i Sønderborg

JØRGEN ANDERSEN.

Smyk Deres Hjem med dansk Kunst.

Største Udvalg i Festgaver, Billeder, Kunstgenstande i Porcellæn, Keramik og Fajance.

Kgl. Porcellæn. - Nyheder i gode Bøger.

Saimbøger. Skrivemaskiner. Kontormøbler.

Andreas Clausen, Bog- og Kunsthandel, Sønderborg.

— Telefon 387. —

J. N. Mailand, Vinhandel.

Telefon 11.

Sønderborg.

Telefon 11.

Specialitet: „Gammel Rom“.

SØNDERBORG SÆKKELAGER

SØNDERGADE 12

TELEFON 383

TELEFON 383

Ad. Bannier, Nordborg

Skotøjs-Forretning.

Stort Lager af Herre-, Dame- og Børnefodtøj
til billigste Priser.

Reparaturer udføres hurtigst.

□ **Jerntag**

Skifertag □

Efjernitag

Ruberoid

udføres solidt og billigt af

Ferd. Kückelhahn, Blikkenslager.

Telf. 68.

Nordborg.

Telf. 68.

NORDBORG EFTERSKOLE

Nordborg, Als.

5 Maaneders Vinterskole for Drengene,
4 Maaneders Sommerskole for Piger.
Skoleplan og Oplysninger om Understøttelse
sendes frit.

A. M. Plovgaard, Forstander.

En Anekdote.

Den populære Provst Smith var kendt som en dygtig Jæger. En Dag, han var ude med sin Bøsse og Hund, mødte han et af sine mange Sognebørn.

— Jeg haaber, sagde Provsten, at De gaar flittig i Kirke og læser i Deres Bibel!

— Jeg læser min Bibel tit og ofte, svarede Manden og tilføjede ligesom i en strengere Tone: men jeg har ikke noget Steds set, at Apostlene gik paa Jagt!

Provsten stod et Øjeblik aldeles lammet; saa svarede han:

— Sagen er, min Ven, at i Palestina er Jagten meget sløj, og Apostlene maatte derfor slaa sig paa Fiskeriet!

Haderslev By.

Engelsk Beklædningsmagasin,

Ved Torvet.

Haderslev.

Ved Torvet.

Bedste Indkøbssted for Herregarderobe
og Lingeri.

1. Klasses Herre- og Dame-Skrædderi.

H. Mathiesen, Skræddermester.

Telefon 741.

O. P. Olling, Haderslev.

Glarmester.

Billedindramning.

Telefon 389.

Storegade 25.

Telefon 389.

Aktieselskabet „Hansborg“

Telefon 86.

Haderslev.

Telefon 86.

Tømmerhandel, Damphøvle- og Savværk,
Drittelstave og Træskobunde.

Alfred Johannsens Tandpraksis
Jomfrustien 14

Telefon 734

Haderslev

Telegr.-Adr.: Skibsmægler Hansen.

J. C. HANSEN

(Indehaver: Chr. Hansen)

Haderslev. edsv Skibsmægler. Haderslev.

Sø- og Trans- portforsikring

Agent for

„D. F. D. S.“, København.

000 Telefon Nr. 19. 000

Oluf Thielst, Haderslev.

Telefon 165. ☉ Telefon 165.

Kolonialvarer.

Markfrø og Røefrø.

Kunstgødning. - Gødningskalk.

Høstbindegarn.

Waldemar Schmidt, Haderslev.

Telef. 16. Nørregade 1 (ved Fruekirken). Telef. 16.

Specialforretning i Herre-Garderobe.

Største Udvalg i engelske og danske Stoffer.

Klædninger efter Maal under Garanti.

Paa Grund af stor Omsætning kun moderne Ting paa Lager.

Opel Automobiler

Tysklands bedste Fabrikat.

Reparaturværksted,
Reserve dele og Gummi samt
Garage.

WALDEMAR HINRICHSEN

Generalagent for Jylland og Fyn.
Gaaskærgade 42. Haderslev. Telefon Nr. 150.

Haderslevs største Møbelmagasin

Storegade 41. CHR. NIELSEN. Telefon 404.

Alle Slags Møbler haves stadig paa Lager.

Nis Schmidt.

Haderslev Piano- og Musikhus.

Telefon 737. - Nørregade 36. - Haderslev.

Eneforhandling af Hornung og Møllers

Flygler & Pianoer.

Kgl. Hof-Pianofabrik.

Største Lager af alle Slags Musikinstrumenter.

Stort Nodelager.

NICOLAI OUTZEN

HADERSLEV

**Smør- og Æg-
Eksportforretning**

Telefoner 73 - 74 - 75

*Chr. Nicolaisens Herre- og
Dame-Skrædderi*

anbefales.

Herrelingeri i stort Udvalg.

Gravene 13. - Haderslev. - Telefon 764.

NICOLAI OUTZEN

HADERSLEV

**Korn og Foderstoffer og
Gødningsstoffer en gros**

Telefoner 73 - 74 - 75

Grundlagt 1856

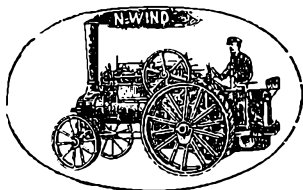

Telefon Nr. 169

PETER HENNINGSEN

HADERSLEV

Ure, Guld- og Sølvvare-Lager

Køb

kun

Lanz

Lokomobiler

Tærskværker

Halmpressere

saa har De altid en blivende Værdi.

N. Wind, Haderslev.

Repræsentant for Heinrich Lanz, Mannheim.

J. Sorgenfri

Møbelsnedkeri og Ligkistelager.

Gaaskærgade 48, Haderslev.

Naar De vil spare Penge

bør De købe Deres
Manufakturvarer,
Konfektion, Triko-
tage samt Skotøj hos

A. Hundevadt, Haderslev.

A. F. PETERSEN

Klejsmed og Vægtfabrikant.

Haderslev. Telefon Nr. 226.

Lager af
Kreatur- og Decimalvægte
samt alle mulige Jerngitre.

Reparation af Vægte af ethvert System.

Udførelse af autogén Svejsning.

J. D. SUURBALLE

Søndertorv. Haderslev. Søndertorv.

Urmager- & Guldsmedeforretning

H. FREES, HADERSLEV.

(J. Nommensens Efterflg.)

Isenkram- og Udstyrsforretning.

Stort Lager af Avls- og Landbrugsredskaber.

Eneudsalg af

de bekendte Morsø Kakkelovne og Komfurer.

H. Fahrendorff

HADERSLEV :-: SØNDERTORV 7

TELEFON NR. 748

Konditori og Café

Steffen P. Møller
 Sten-Billedhuggermester
 HADERSLEV S. OTTING
 Aabenraavej №18
 Grundlagt 1897.

GRAVMONUMENTER, PLADER
MEKANISK SLIBERI.

(Diplom for Tegning.)

Krigsmindesmærker og Mindetavler.

E. N. KNUDSEN

(THEODOR VOSS)

MAGASIN
 OU
NORD

HADERSLEV

NØRREGADE 14

TELEFON NR. 63

Bedste og billigste
 Indkøbssted for alle
 Slags Manufaktur-
 varer. - Udstyrsar-
 tikler, saasom Hvide-
 varer og Sengetøj,
 Fjer fra min Fjerrens-
 ningsmaskine bringes
 i velvillig Erindring.
 Kjolestoffer, Herre-
 og Børne-Konfektion.
 Stort Udvalg.
 Solide Kvaliteter.
 Billigste Priser.

Altid den billigste i Herreklæder

„BOSTON“

Storegade 4, Haderslev.

Da Olaf Poulsen gjorde Undskyldning.

Utallige er de Anekdoter, der fortælles om den berømte Olaf Poulsen, og han har vel ogsaa mange Gange faaet Skyld for noget, han aldrig har bedrevet.

En af disse Anekdoter er hans Sammenstød med den bekendte Grosserer Gamél. Olaf Poulsen mødte en Dag Grossereren paa Gaden, og i Kaadhed sagde han da: Go—go—dag, Hr. Ga—ga—mél. Gamél stammede nemlig.

Der blev stor Opstandelse i den Anledning, velmenende Folk forsøgte at mægle; og Olaf Poulsen og Grossereren mødte for en Slags Forligskommission. Men Olaf stammede stadig, og da en af Kommissionens Medlemmer sagde til ham: Men, kære Hr. Poulsen, De stammer jo da ikke, naar De er paa Scenen, svarede han blot; Jamen, der spiller jeg ogsaa Ko—ko—medie.

Man blev tilsidst enige om, at Olaf Poulsen en Eftermiddag skulde indfinde sig i Gaméls Hjem og gøre ham en Undskyldning. Og det gjorde han paa følgende Maade: Han ringede paa, og da han blev ført ind til Gamél, sagde han: Er det her, Sko—Sko—magor Petersen bor, og da man svarede Nej, sagde han: Ja saa maa jeg gøre Dem en Undskyldning.

Christiansfeld.

N. H. Kjær, Christiansfeld.

Urmager- og Guldsmedeforretning.

Telefon Nr. 104.

Telefon Nr. 104.

A. H. Andersen, Christiansfeld.

Bygmester.

Tegninger og Overslag etc. udføres korrekt og billigt.

Udsalg af

Murmaterialier, Tømmer og Brædder, Tjære, Pap m. m.

Bruhn & Langfeldt

Ingeniørkontor og Reparaturværksted

Tlf. 125. **Christiansfeld.** Tlf. 125.

Lager i:

Olie, Benzin, Benzol, Fedt, Drivremme, Pakninger
og alle tekniske Brugsartikler.

OTTO JØRGENSEN

„NORD“

Telefon 37. ved **Christiansfeld.** Telefon 37.

Manufaktur- og Konfektionsforretning.

Nicolai Outzens Filial

Telegramadr.: „Outzen“
Telefon: **Christiansfeld 1 og 8**

Mølleri, Korn,
Foderstoffer, Markfrø og
Kunstgødning.

Vojens.

Julius Nielsens Tømmerforretning,

Telefon 31.

Vojens.

Telefon 31.

Stort Oplag af Tømmer, Brædder, Planker
og Lægter, som anbefales til billigste Priser.

Et glædeligt Nytaar

ønsker

P. J. Schmidt, Vojens, Telefon 26.

Bog- & Papirhandel, Bogtrykkeri, Papir en gros.

Brødrene Gram

Vojens

Statstelefon 21 og 22

Maskefabrik
Blikkenslageri
Fortinneri.

Stort Lager af
Remme, Olie og alle Brugsartikler.

PETER KASS, VOJENS

Telefon 20.

Telefon 20.

anbefaler sit store Lager i

*prima Kolonialvarer,
Isenkram, Glas og Stentøj.*

Husk! Sæbehuset i Vojens.

Telefon 44.

Stort Udvalg i Cigarer, Cigaretter, Tobak.
Alt i Bageriartikler. – Konfekt og Chokolade.

==== Kortvarer. =====

PAULI'S HOTEL, VOJENS

Telefon 25

∞

Telefon 25

Telef. 23 **HOTEL VOJENS** Telef. 23

Gode **Værelser**, **Selskabs-** og **Mødelokaler**.
Centralvarme, godt Køkken, billige Priser.

A. GAMMELGAARD.

Rødning.

Chr. Kamprad, Rødning.

Herre-Frisør.

Parfumer og Cigarer.

J. A. Holm, Rødning.

Træsko.

Cykler.

Gummi.

Telef. 25. **Johannes Christensen, Rødning.** Telef. 25.

Korn - Foderstoffer - Gødning - Frø - Brændsel

H. Chr. Andersen, Rødning.

Bog- og Papirhandel, Bogbinderi, Kunsthandel.

Lager af Tapeter. Tlf. 68. Fotografiske Artikler.

Rødning Material- og Kolonialforretning

Material, Kolonial, Vine, Spirituoser.

Cigarer og Tobak anbefales

til billigste Dagspriser.

SYGEPLEJEARTIKLER

Morten Gundersen, Rødning.

Telefon Nr. 10.

J. Christophersens Kafé, Rødning,
Tlf. Nr. 79. serverer en god Kop Kaffe. Tlf. Nr. 79.

A. P. Christophersen, Rødning.

Isenkram og Stentøj.

Stort Udvalg i Foræringer.

E. C. Møller, Rødning.

Frukt — Delikatesser — Grøntsager

RØDDING BANK ◻ RØDDING

Aktiekapital 250.000 Kr.

Telefon Nr. 75

Alle almindelige Bankforretninger udføres

P. Feddersen,

Telef. 27. **Sadelmager, Rødning,** Telef. 27.

anbefaler sit store Lager i Seletøj.

Møbelpolstring og alle til Faget hørende Reparaturer
udføres.

A. C. Hartmanns Enke, Rødning.

Telefon Nr. 77.

Korn & Foderstoffer. — Motormølleri.

L. P. Aakjær, Rødning.

Telefon Nr. 46.

Arkitekt.

Telefon Nr. 46.

En Flyvemaskine

har jeg ikke; men nye og brugte
Biler samt Gummi, Benzin og Olie.

***** Biler udlejes. *****

Marinus Hartmann, Rødding.
Telefon Nr. 77.

Rødding Møbelmagasin

anbefaler sit store

Lager af alle Slags Møbler.

St. Telefon 7. S. A. Sørensen. St. Telefon 7.

Telefon 49 **Chr. J. Ravn, Rødding.** Telefon 49

anbefaler: Tømmer og Brædder, Kalk, Cement,
Tagpap, Søm og Jernvinduer, Jernbjælker, Jerntag,
Tagsten, Drænsrør.

Husk at forlange Priser fra **J. Birkedals**

Bygningsnedkeri.

Telefon 48. **Rødding.** Telefon 48.

**Spare- og Laanekassen for
Frøs og Kalvslund Herreder**
Rødding - Telef. 36

Alle Sparekasseforretninger udføres.

∴ Sikreste Pengeanbringelse. ∴

Alt paa Lager i **Herre-, Dame- og Børnefodtøj.**

Bedste Kvalitet til billigste Priser. Tlf. 22.

S. Hansen, Rødding, Skomagerforretning.

Retskonsulent H. Chrestensen,

Telefon 51 Rødning. Telefon 51

Ejendomme haves og tages i Kommission.
Inkasso besørjes.

Alt i Manufakturvarer. Kun solide, gode Kvaliteter til billige Priser. Senge, Brudeudstyr, Linoleum-Tæpper, Gardiner. Fine Damehatter og Haandbroderier. Dame- og Børnekonfektion. Herre-Ekvipering og Lingeri. 1. Kl. Skræderi.

Magasin du Nord, Fr. Colfach, Rødning, Telefon 8,
fører altid det største Udvalg, den bedste Vare, den billigste Pris.

Jepsen,

Advokat og konst. Notar,

Tlf. 16. Rødning. Tlf. 16.

i Gramby, Andersens Hotel.

Kontordage: i Jels, Jacobsens Gæstgivergaard.

i Skodborg, P. Jensens Gæstgivergaard.

Sagfører og Notar Th. Alving

ordner Kredittforeningslaan (Obligatio-
nerne belaaes med Rente 5%), berigtiger Tlf. 56.
Grundbogssager, skriver Testamenter, Tlf. 56.
udfører Inkassationer og Retssager.

Kontordage i Gramby, Jels og Skodborg.

Hans Sørensen, Skræddermester,

Rødning.

Klædninger efter Maal. - Herreekvipering.

Besøg Sæbehuset i Rødning

H. Juhl, Rødding.

Telef. 20. **Maskinsnedkeri.** Telef. 20.

Møbelmagasin. — Lager af Liggister.

All Bygningsarbejde udføres.

O. R. Frandsen, Rødding.

Mode, Manufaktur og Konfektion.

Telefon 21. Grundlagt 1875. Telefon 21.

A. Jensen, Kreaturhandler,

Telef. 59. **RØDDING,** Telef. 59.

køber og sælger Ungsvin, Grise, Slagtesvin
samt alle Slags Kreaturer.

Malerm. P. H. Søndergaard, Rødding

Tlf. 65. **Tapet- og Farvehandel.** Tlf. 63.

Chr. Dall, Rødding,

— Telefon 19. —

Automobil- og Maskinværksted.

For første Klasses Arbejde garanteres.

P. Bonnen, Rødding.

Snedkeri - Liggistelager - Ligtøj og Kranse.

Smør- og Margarinehuset i Rødding

anbefales.

Fr. Voss, Rødding.
Møbelsnedkeri og Liggistelager.

Rødding Østerkro.

Telefon 3 M. Christophersen. Telefon 3.

H. P. Johansen, Skomagemester,
Rødding.

Stort Lager i Dame-, Herre- og Børnefødtøj.

MAX KAMPRAD, RØDDING.
Herrefrisør.

God Betjening. — God Betjening.

A. J. Markussen, Rødding.
Uhrmager- og Guldsmedeforretning.
Telefon 81. Grundlagt 1844. Telefon 81.

Højskolehjemmet, Rødding

anbefales paa det bedste.

Telefon Central.

Bodil Juhl-Jensen.

H. J. Toft, Hjulmageri,
Rødding,

anbefaler sig med alt lil Faget henhørende.

Joh. Skrydstrup, Ejendomsmægler,
Rødding.

Ejendomme haves og tages i Kommission.

Johannes Buchard

Telefon Nr. 1

Rødning

Telefon Nr. 1

Bank-Confi:

Haderslev Bank, Rødning - Rødning Bank, Rødning

Manufaktur - Konfektion - Hvidevarer

Sengefjer - Symaskiner - Skotøj

Rejseartikler - Lædervarer

Hotel Rødning

Telefon 4. i Rødning. Telefon 4

Jeg anbefaler mig til det ærede Publikum og vil altid bestrebe mig for at holde moderate Priser og 1. Kl. Varer.

Ærbødigst

Jul. Jensen.

GARTNERIET „FLORA“

Telefon 74.

RØDDING.

Telefon 74.

**Blomster, Blomsterdekorationer
og Kranse.**

Send 3 Kr., og De faar frit tilsendt

Myrtespidser til Brudekrans.

Gram, Gramby, Brændstrup.

GRAMBY BANK ^{A/S} - GRAMBY

Aktiekapital: Kr. 275.000

anbefaler sig med alle
Bankforretninger.

Asbjørn Hansen, Gram
Handelsgartneri.

Viggo Dahls Gæstgivergaard,

Telefon 15. - GRAM. - Telefon 13,
Hyggelige Lokaler. ————— God Staldplads.

P.F. Damm, Gramby.
Møbel- og Bygningssnedkeri.

Brødrene Hindballe,
Brændstrup.
Automobil- og Maskinværksted.

H. Teilmann, Gramby

- Telefon 18 Gram. -
Byggeforretning.
Lager af alle Slags Byggematerialer.

Skodborg Korn- og Foderstofforretning.

Indehaver: A. Hollensen.

Korn — Foderstoffer — Gødning — Frø

— Telefon 4.

Peter Jensen, Skodborg Vesterkro,

Telefon 56 — Kreatur- og Hestehandel. Telefon 56.

Hver Fredag Christmarked.

Mathias Lorentzen,

Telef. 15. Tøvskovlund pr. Sommersted, Telef. 15.

har altid Heste til Salg eller Bytte.

Jels Gæstgivergaard

— Telefon Nr. 1

- Rummelige Lokaler, smuk Have, god Staldplads
- Omegnens Befolkning og det rejsende Publikum.

Chr. Jacobsen

Skodborg Kommunes Sparekasse

Sikreste Kapitalanbringelse.

Kommunen hæfter for Indskud.

Møbel- og Ligkistemagasin
Agentur- og Kommissionsforretning.
Chr. Kræmer, Gramby. - Telefon Gram 44.

Olaf Aastrup, Gramby.
- Telefon 43. -

Mode ∞ Manufaktur ∞ Konfektion
Prima damprensede Fjer og Dun. - Symaskiner.

R. ANDERSENS HOTEL

Tlf. Gram 22 - **GRAMBY.** - Tlf. Gram 22.

Lyse, hyggelige Lokaler, største
Sal i Haderslev Vesteramt.
Stor Staldplads. - Bilgarage.

Det kunde have været værre.

Per Husmand havde for Vane at anvende Mundheldet:
„Det kunde have været værre“, baade i Tide og Utide. Han
arbejdede en Del hos Præstegaardsforpagteren, og denne, der
tit ærgrede sig over Pers Mundheld, besluttede at prøve paa
at vænne ham af med det. En Dag sagde han derfor:

„Hør, Per, jeg drømte i Nat, at du var død!“

„Ja saa, det kunde have været værre!“

„Ja, men jeg drømte, at du kom i Helvede!“

„Hm — ja, det kunde have været værre!“

„Det var Pokkers, det kunde da viss ikke være værre!“

„Aa jo, det havde været meget værre — hvis det var
sandt!“

Forpagteren indstillede straks sine Afvænningsforsøg paa
Per Husmand.

Jels Dampfarveri og Appreturanstalt

anbefaler sig med alt til Faget henhørende.

Telefon Nr. 51. M. Hansen. Telefon Nr. 51.

Husk! Sæbehuset i Jels

sælger til billigste Priser.

Da Jens Svendsen ordnede Brillleslangen.

Dansk-Amerikaneren Jens Svendsen er paa Besøg i det gamle Land og fortæller sine fordums Skolekammerater ot og andet mærkeligt, han har oplevet derovre i Vesten:

„Det værste, jeg har været med til“, siger han, „var dengang, jeg var paa Jagt efter Brillleslanger. Jeg laa skjult i Urskoven, men en stor Brillleslange havde opdaget mit Skjulested og bugtede sig nærmere og nærmere hen imod mig, medens den fiksorede mig med sine uhyggelige Øjne. Der var ingen Tid at spilde, og jeg lagde Goværet til Kinden — mon Skuddet klikkede! Under den store Spænding, jeg befandt mig i, havde jeg glemt at lade det.“

„Hvordan i Alverden bar du dig da ad?“ spurgte de aandeløst lyttende.

„Jo, lige i det Øjeblik, det frygtelige Uhyre skulde til at hugge mig, stak jeg det en Næve i Synet, saa Brilllerne knustes, you know — og saa kunde Asenet jo ikke se mig: Er I med?“

Mod kolde Fødder.

En Mand spurgte en Gang en Læge om et Middel mod kolde Fødder.

Lægen svarede, at noget direkte Middel gaves ikke for sligt! . . . Jeg lider selv af det samme, men ved De, hvad jeg benytter mig af. Ser De, jeg plejer at lægge mine Fødder over i min Kones Seng, naar kun har ligget lidt om Aftenen,

Manden forlod Lægen, men kom ved Aftenstid tilbage igen.

Da Lægen spurgte ham, hvad han ønskede, svarede han paa en ganske ligefrem Maade:

— Jeg vilde bare spørge, om det vilde være Dokterfruen belejligt nu?

Toftlund.

Lassen Nissum, Toftlund,
Barberstue anbefales.

Marius Nielsen, Toftlund.
Telef. 12. Malerforretning anbefales. Telef. 12.

L. J. Storgaard, Urmager- og Guldsmedeforretning
anbefales til Publikums velvillige Erindring.

A. Truelsen, Toftlund,
anbefaler som Specialitet:

Danske og tyske Kakkellovne og Komfurer. Prima engelsk og tysk Værktøj. Bygningsbeslag i stort Udvalg.

Central-Hotellet, Toftlund.

Chr. Rasmussen, Ny Vært.

Laurids N. Post, Urmager.

Lager af Lomme- og Stueure, Urkæder, Brocher osv.
Stort Udvalg i Sølv-, Nikkel- og Alfenidevarer.
- Specialitet: Forlovelsesringe i 8 og 14 Karat. -

Altid frisk Kaffe

faas i Specialforretningen **H. C. Mejers Enke**, Toftlund.

Thor Buchard, Toftlund.

Telefon 47. Billigste Indkøb af Telefon 47.
Manufaktur, Konfektion, Modevarer, Sko og Støvler.

Herre- og Dreng-Garderobe.

Største og eleganteste Udvalg i

Dame- og Børnekonfektion.

Udvalg i Herre- og Dreng-Hatte. — Udstyrsartikler.

Husk! Sæbehuset i Toftlund sælger til
billigste Priser.

Sadelmager Godsk Hansen, Toftlund,
anbefaler sig med alt til Faget henhørende.

Køb Deres Tobak og Cigarer i Tobakshuset i Toftlund hos
Laurids Callesen.

Besøg mit fotografiske Atelier.

Barber- og Frisør-Stue. Lager af Tobak, Cigarer og Cigaretter.
Cyklegummi og Reservedele. Barber-
knive og Sakse slibes. **P. Christensen, Toftlund.**

Jens Detlefsen, Toftlund.

Alt paa Lager i

— Herre-, Dame- og Børnefodtøj. —

Bedste Kvalitet til rimelige Priser.

TOFTLUND BOGTRYKKERI

Telf. 74. **Bog- og Papirhandel.** Telf. 74.

(Carl Weiss Eftf.)

Axel Lyngby-Petersen.

Stort Lager af forskelligt Papir, Kort, Festelegrammer og
Skriveartikler. Tryksager af enhver Art til Forretningsbrug.

CHR. JESSEN, TOFTLUND.

anbefaler Kolonialvarer, Porcelæn,
Glas, Stentøj og Jernvarer
Cigarer og Tobak.

Eneudsalg fra Frøkontoret Trifolium i Randers.

Handelsbanken i Toftlund.

Filial af Aktieselskabet Københavns Handelsbank.

Kontortid 9—12 og 2—5. Lørdag 9—12.

Telefoner 1 & 32.

Alle Bankforretninger udføres.

Toftlund nye Sadelmagerforretning.

H. Jessen, anbefaler

Seletøj paa Lager. - Møbler polstres og betrækkes. - Vogne udpolstres. - Alt Reparationsarbejde udføres hurtigt og billigt.

P. Lautrup, Toftlund,

anbefaler sin Skrædderforretning. Stort Lager af **engelske Stoffer, færdigsyede Klædninger og Overfrakker.**

Klædninger sys med Tillæg for 32 Kr.

Smør- og Margarinehuset i Toftlund anbefales.

Ingwersen, Toftlund.

Bageri & Konditori.

	TOFTLUND Telefon 66.	MAGASIN DU NORD	TOFTLUND Telefon 66.	
Damekonfektion, Herrekonfektion, Børnekonfektion.				
1ste Kl. Systue for Kioler og Bluser. Ivar Rasmussen, Toftlund.				

Naar De vil have et godt Fotografi,

behøver De ikke mere at rejse til Byen. I min Filial i Toftlund faar De samme Kvalitet og Udførelse som i Haderslev. — Forstørrelser i fineste Udførelse. — Bestillinger til Udefotografering modtages.

Karl Rudolph, Fotograf,

Toftlund.

Haderslev.

Frosch Hotel, Toftlund.

Telefon Nr. 17.

Hanne Oxholm, Toftlund,

Garn- og Trikotage.

Bil til Leje (lukket Vogn).
Chr. Petersen, Toftlund.

Jes J. Bruhn, Toftlund,

Urmager, Guldsmed og Optiker. Postgiro 6111.

Lager af Ure, Guld-, Sølv- og Nikkelvarer.

Reparationer udføres prompt, hurtigt, billigt og under Garanti.

Niels Hansen, Toftlund.

Bog- og Papirhandel, Bogbinderi.

Værksted for Indramning af Billeder. Lager af Tapeter.

Fotografapparater og Tilbehør.

Hans Nielsen, Toftlund.

- Telefon Nr. 2. -

Trælastforretning og Byggemateriale.

Haandværktøj, Køkken-Udstyr, Morsø Støbegods.

Alle Slags Affaldsprodukter

købes af P. L. Petersen, Toftlund.

Huder og Skind købes til Dagens højeste Priser.

P. L. Petersen, Toftlund.

Anbefaler mit **Slagteri og Pølsemageri.**

C. M. Christensen, Toftlund.

Johannes Olesens Maskinværksted, Toftlund,

anbefaler sig med alt til Faget henhørende.

T. Zerlang, Toftlund,

Kolonial- og Stentøjsforretning.

Smedemester Westergaard, Toftlund,

anbefaler

—— Paalægning af Gummi paa Hjul. ——

Valdemar Huusmann,

Toftlund. — Telefon Nr. 19.

Stort Lager i Landbrugsmaskiner, Cykler, Symaskiner,
Gummi, Benzin, Benzol, Olie, Remme, Bindegarn og
Reservedele.

Førsteklasses Reparaturværksted.

Gæstgiver Prinds, Toftlund.

Telefon 27.

Østergade.

Telefon 27.

Penge.

En Englænder og en Franskmand kom under en Samtale ind paa Emnet: Penge.

Englænderen: „Kan De sige mig, hvorfor Mønterne er runde?“

Franskmanden: „? ? ?“

Englænderen: „Af den Grund, de bedre kan rulle!“

Franskmanden: „Kan De saa sige mig, hvorfor Pengene er flade?“

Englænderen: „? ? ?“

Franskmanden: „Fordi man saa kan stable bedre op!“

Adolph Petersen

Bageri, Konditori og Kafé.

Telefon 71

Toftlund.

Telefon 71.

Ellen Petersen, Toftlund.

Broderi og Skotøjsforretning.

— Alt paategnes og syes efter Bestilling. —

Han sikrede sig.

En Smed, der i mange Aar havde klarét Skærene for sin Ungkarleskude og styret den med Snildhed forbi de mange lumske „Miner“ og Anslag, der var rettet mod hans Fartøj, indsaa dog tilsidst, at det var haabløst at sætte sig imod Skæb-
nen, og skyndsomt allierede han sig med sin Husholderske. Forlovelse og Bryllup paafulgte.

Dagen efter Brylluppet rungede paa Slaget 6¹/₂, som sæd-
vanlig, de første Hammerslag fra Smedien ud over Byen, og
mange af Smedens Venner skulde „et bette Rend“ derover for
at gratulere og spørge til hans Befindende ovenpaa et saa vig-
tigt Skridt.

— Jow, Tak! — Pøj, hvorpaa Hammeren atter tog fat paa
at danse paa Ambolten.

— Der blev du lige godt narret, bette Smed. Nu skal du
snart mærke, at du er kommen under Kommando, drillede en.

— Naa, de Kapetel har wi for Rejsten ordnet, mæ aa
Maren, sagde Smeden bestemt.

Hvordan det? Har I allerede taget den første Tur?
spurgte de omkringstaaende i Munden paa hverandre.

— Jow, de wa i Maares, da vi støj op, saa sejer a: Si,
der lægger Bowserne. Wel do ha dem po, heller ska a? —
Aa de Spørgsmaal kom lig godt baag paa Maren, saa hun ingen
Tøng fek saae; aa si, saa løst a mæ saa pinnede te aa ta
dem epo. — Pøj.

Tønder.

Tønder Maskinhandel,

Telefon 117. J. C. Rasmussen, Østergade 13.

leverer alle Slags Maskiner til Landbrug,
Haandværk og Industri. Fordson Traktorer.
Ford-Biler. Autogarage. Reparaturværksted.

CHR. PETERSEN,

Skibbroen 4.

TØNDER.

Telefon 65.

Gæstgivergaard og Logihus. - Stalde.

Kalve til Opdræt stadig til Salg.

Gæstgivergaarden „Børsen“

Telefon 89. (F. C. Nicolaisen.) Telefon 89

Torvet, Tønder,

anbefaler sine Gæsteværelser,
nye, rummelige Stalde etc.

Chr. Skov, Skræddermester, Tønder.

Stort Lager i:

Engelske Klædevarer til Herre- og Damegarderober,
samt Trikotage og alt til Herre-Ekvipering hørende.

Tønder Landmandsbank.

Oprettet 6. September 1901.

Kontorer i Skærbæk, Gram, Brøns, Brede, Højer,
Bylderup, Tinglev og Ballum.

Alle Bankforretninger udføres.

M. Barsøe, Tønder.

Vestergade 69.

Stort Lager af gode aflagrede Cigarer og Tobakker.
Vin & Spirituoser.

Roost's Vognfabrik, Tønder.

Største Lager i Luksusvogne.

Reparations-Værksted i Smede-, Kæremager-, Sadelmager-
og Lakererfaget. — Automobilreparation.

Ny dansk Boghandel i Tønder,

St. Gade 5,

anbefaler alt i Skøn- og Faglitteratur.

Hans Beck's Bog- og Papirhandel.

Urmager M. G. Sørensen.

Indehaver: A. SØRENSEN.

Stort Lager af Ure, Guld- og Sølvvarer,
Briller, Kikkerter osv.

Reparationer paa mit Værksted under Garanti.

August Müller, Tønder

Droger, Farver, Kemikalier, Forbindstoffer,
Delikatesser og fineste Kolonialvarer.

Hans Outsen, Tønder Møbelfabrik og Lager.

TØNDER **CARL BORCH** TØNDER

Nørregade 42. — Telefon 44.

Kunstgødning- og Markfrøforretning.

Grundlagt 1879.

En gros og en detail.

Grundlagt 1879.

Carl Raun, Tønder.

— Storegade 26. —

Stort Lager i Tobak og Cigarer.

Nic. Jensen, Herreskrædder, Tønder.

Vestergade 31.

Stort Lager i engelske Klædevarer.

S. C. Lorenzen,

TØNDER

Kolonial, Vin, Spirituosa,
Frøhandel o. s. v.

En uventet Erklæring.

I Anledning af nogle Vers, som Vessel havde skrevet om en Sømand, blev han kaldt op til denne, der blev meget ubehagelig og forelagde Digteren adskillige uforskammede Spørgsmaal.

— Maa det være mig tilladt at gøre et Spørgsmaal? spurgte Vessel.

— Naa, spørg væk!

— Naar der er et Menneske og et Fæ alene sammen i et Værelse, og Mennesket gaar bort, hvem bliver saa tilbage?

— Fæet, naturligvis.

— Ja, saa Adjeu, min Herre, smaalø Vessel og gik.

Den galante Dommer.

En Jomfru, der allerede er fyldt de 30, er indstævnet som Vidne for Retten i en opsigtsvækkende Proces. Tilhørerpladserne er overfyldt, og med Gysen tænker Jomfruen paa det Øjeblik, da hun skal frem for Skranken og opgive sin Alder. Overfor sine Venner og Veninder har hun aldrig været mere end 24, og nu skal hun i Overværelse af saa mange tilstaa de 30.

Øjeblikket er der:

— Hvor gammel? spørger Dommeren.

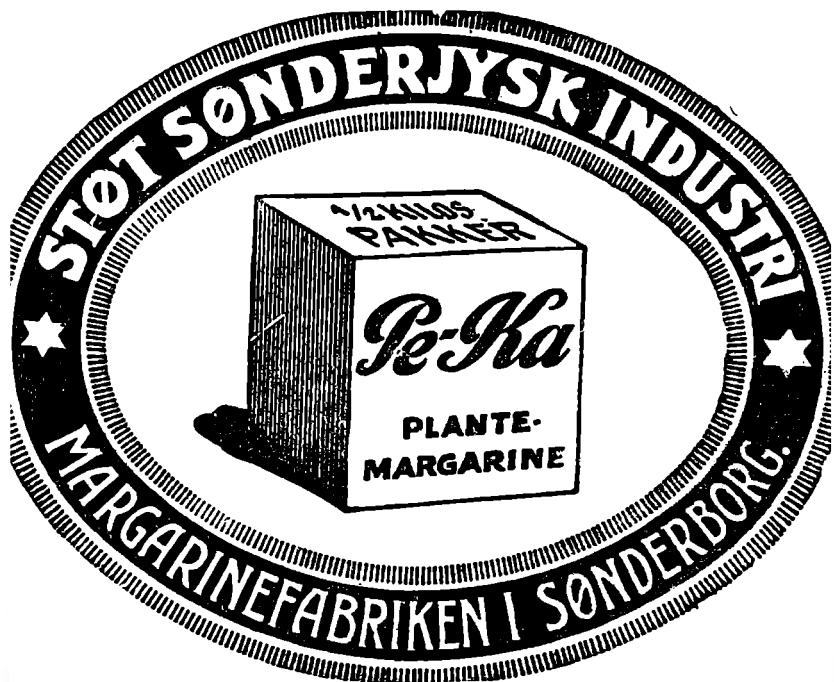
— 24! udbryder hun med Fortvivlelsens Mod.

Dommeren studser, thi Damen synes ham unægtelig ældre.

— Reamur eller Celsius? spørger han smilende.

— Reamur, hvisker hun rødmende.

— Saa passer det, siger han og gør en elskværdig Bøjning.

Følgende fortrinlige Bøger anbefales alle Havebrugere.

C. Matthiesen: Haven.

Denne Bog indeholder Vejledning til Dyrkning af *Frugthaven, Urtehaven, Blomsterhaven* samt lidt *Stuegartneri*. Pris indb. 3 Kr.

„ *Anvisning til Nedplukning, Opbevaring og Anvendelse af Frugt.* Pris 1 Kr. 50 Øre.

Rasmussen-Søkilde: Frugthavens Anlæg og Pleje. Pris 50 Øre

„ „ **Anvendelse af Frugt.** Pris 50 Øre

A. Petersen: Dyrkning af Køkkenurter. Pris indb. 6 Kr. 50 Øre

Hans Gram og Michael Gram: Frugtavl.

Denne Bog er en udmærket Vejleder til Selvstudium saavel som til Brug ved Undervisning i Havebrugsskoler. Pris indb. Kr. 8,00

Ovenstaaende Bøger faas gennem alle Boglader samt i

N. C. Roms Forlag, Vestergade 8, København B.

